

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnehjí uubálleháámi

Píívyéébé Apííchó tsááíñe némeíñe

¹ Muúbe Téóópiroj, íhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání éllevu níjkyejívú ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhíjcyanehjí. ² Muuráhjáa ímamyémuke

iújcúmeke Píívyéébé Apííchoj tééveri níwááveebe íiná ditye méénúíñevu. ³ Áamedívúhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáávehíjcyaaabe 40 coojívá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóhíne ditye iwáájáacuki. Áamekéhjáa Píívyéébé avyéjutu úwáábohíjcyaaabe.

⁴ Aabéhjáa néé diityéke:

—Jerotsaréetúi kiávú mépehdíñe. Météhmeceói tétsihdyu Llihíyóo ámúhake íájcuíñé nehíjcyáne.

⁵ Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyáne nújpácyori. Áánetu ihdyu lléváhréjuco ámúhá pañevú Píívyéébé Apííchó úcááveíñe. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkyejívú pééneé

⁶ Aaméhjáa tsiíñe dííbyema idyóbéévétsihvu néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiíñe ú ímíbaávyétsoó méííñújí tsíjtyé hójtsí pañe íjcyájucóótuki?

⁷ Áánéllihyéhjáa neebe:

—Tsá ámuha teene mewáájácúityuró múúcoocá Llihíyó tehdu méénuíñe. Óvíi ihdyu mújyú íimílléijyu méénuube páneere dííbyé hójtsiri íjcyáabe. ⁸ Áánetu ihdyu dííbyé Apííchó ámúhadívú nítylene ámúhá pañévú úcáávécoca ámuha téené ihnáhoori méúwááboó óhdityu íjcyáné uwááboju Jerotsarée múnáakee, Jodéá iinúji múnáakee, Tsamááriá iinúji múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllevá múnádívú.

⁹ Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu Jetsóó ditye íiteneriyé tsúuca cáamevu wátyóhiivéhi. Aabéhjáa ojtsó pañévú tsúuca tévééveíñúúbeke tsáhájucó ditye ájtyúmitúne. ¹⁰ Aaméhjáa cáamevu dibye péhullévuré íitehíjcyáronáa míityétsi ávyéta tsítsi íwajyámúúcú néémutsi bóhówaavé diityédívú. ¹¹ Aamútsíhjayáa néé diityéke:

—Ámuúha Gariréa iinúji múnaa, ¿aca iiná caame ámuha méíitehíjcyáhi? Muurá ámúhama ícyahíjcyaaabe Jetsóó péjucóó ámúhadítyú níjkyejívu. Aabéjucóo idyé tsiiñe tsááiñe muhdúhjané ámuha meíténáa ipyéhduú. Ehdúhjáa neemútsi diityéke.

Matíake ditye újcune Jóódáúvú cápayóóve

¹² Aaméhjáa oríívó bájú íjcyátsihyi íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhiréhrée técoomítyú téhbaju múhajchótá wáyeéévejcóójí meúlléiyóné jodíómú taúhbaju néené hajchóta. ¹³ Aaméhjáa técoomívú úújeté ípyée íicyahíjcyajávú cáámééíjiri íjcyáné mijcóhovu. Ílluméhjáa diitye: Péédooroo, Jacóóboo, Jóááá, Aderéee, Perípee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboo,

tsáha múnaa cananjítámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóodaá, éhdume. ¹⁴ Aaméhjáa paíjyuvaré dóbéévehíjcyá tééhó pañévu Píívyéébema íhhyúvaki. Áamemáhjáa ijcyámé Jetsóo nahbémuu, tsííjuu, tsijyte walléémuu, íjcyame.

¹⁵ Áijyúhjáa Pééodoro íñahbéjté 120-meva íjcyáméj pñínévu íjyócuúvéne néé diityéke:

—Ámuúha táñahbému, tsúúca pajtyéné éhnéhjáa Píívyéébé waajácúháámitu Jóoda píáábóneri Jetsóoke ditye ékééveíñé cáátúnúmeíñe.

¹⁶ Ehdúhjáa muurá dibye dííbyedívú méénútsoíñé tsúúcajátújuco Píívyéébé Apííchó néhijcyané Dabííúvuj tééveri. ¹⁷ Diibyée muurá Jóoda

Jetsóo mamyémú meíjcyáméejpi tсамéhjíí dííbyema mewákímyeíhíjcyáábe. ¹⁸ Aabée

ímityúné méénune ditye áhdóne dsíídsí dibye wájójcoíñúné iújcúnemma ahdómé tsátsii ííñuji.

Áané boonétúhjáa muurá iye dsííjívétsómeííbyé áákityé apáhajchíí íhbáu áachívújuco. ¹⁹ Aanéhjáa

Jerotsarée múnaa iwáájácúne dityée áhdotsíí meménú Atséédama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééiyóne.

²⁰ Muurá Tsááamóháámitu téénetu nééené:

Íávajáréjuco dííbye ja cóévajari tsáhájucó múha íjcyáityúne.

Téhdure ídyé tsiíñe nééené:

Tsíjpiiyéjuco dííbye wákímyéivu cápáyóóveíñe.

²¹⁻²² Ahdícyane muurá ijcyámé tsaate éhnée Jóáa Jetsóoke tsójtsoobe cáamevu pétsihvújuco meke náhbénuhíjcyáme. Áámedítyú ihdyu óvíi méujcú tsáápiikye dibyée ímíááné ídsííjívétsihdyu bóhííne úúbállehíjcyáííbyeke. Ehdúhjáa neebe Pééodoro.

²³ Ahdújucóhjáa míityétsikye ditye pevénérei ménenúne tsáapiikye diityétsidítú iújcuiki. Tsáápíhjáa Jotséé díbyere ‘Batsabáa’ némeíbyé téhdure Jójto imyémé íjcyáabe. Áánetúhjáa tsijpi Matía. ²⁴ Áámútsí hallúvúhjáa íllu Píívyéébema ihjyúváme:

—Ayúju Ávyéjuúbe Píívyéébeéj, uu muurá páme íbuwáánéré ú waajácúhi. ²⁵ Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u tújkevéleebe íjtyétsidítú úcááveíñé díhjú uwaáboobe íjcyá Jóódáuvúu ímítú níjcaúvú úújetéébe cápáyóóve.

²⁶ Ehdúhjáa Píívyéébema íhjúvátshdyu nehcomé diityétsidítú cáabyeké iújcuíñe. Aanéhjáa úújeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjuco íjcyame Píívyéébe uwaáboju úwáábomeré péhíjcyáímyé pañévu.

2

Píívyéébe Apííchó níityene

¹ Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’ némeíñe wañéhjíj cóójí dóbeevéhi. ² Áánacáhjáa peecútéré éhne múúne tsíjpané kiijyébá tsááne íhjuvádú néene tsáá cáametu. Aanéhjáa ávyeta wádóoové pájá pañére. ³ Árónacáhjáa tsúuca cújúwaj péétédú ‘niwáhníwá’ tsáápítsá hallúvú bóhówaavéne. ⁴ Ehdúhjáa diityé pañévú Píívyéébe Apííchó úcaavéné diityéké ihjúvatsó tsíjtyéhjí ihjúháñeri ditye lléébótúrójúhjíri.

5 Téijyúhjáa ijcyámé tsijtye jodiómú tétsihi Jerotsaréeri Méécáánikye muhdú ñjtsúcunúdu úráavyehíjcyámé panévá iñújíneta tsáameé.

6 Aaméhjáa mítyane tétsii íhgyuba íjcyane illéébóne diityédívú píhcyaavéhi. Aaméhjáa úvánujcátsí tsaatétsáhjí ditye íhgyúvájúhjiri íhgyuváne illéébónema. 7 Ááneríhgyáa úváhtúuuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnaa íjcyatúne?

8 ¿Aca muhdú íivane ávyeta meíhgyúvájúhjiri íhgyúvame? 9-10 Muurá íñe íchii mee panévá iñújíne múnaa Páátiaa, Méédia, Eráaa,

Metsopotáamiaa, Jodéaa, Capadótsiaa, Póotoó, Áátsiaa, Píríjiaa, Pajpíriaa, Ejíhtoo, Tsiréené tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné iñújíne múnaa.

Áhdure ijcyámé Róómátu tsáamedítýú tsaate páñétúejte jodiómu. Téhdure ijcyámé jodiómú íjcyaturómé diityé uwáábó úráavyehíjcyáme.

11 Áhdure ijcyámé Créétama Aráábiá múnaa. Ílluume íñe melleebó muhdú Píívyéébé ihtsútú diityéké íhgyúvatsóné meíhgyúvájúhjiri.

12 Aaméhjáa téeneri úllévenúme idyé tsiíñe néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

13 Árónáacáhjáa tsaate diityédí iúúhívaténe néehí:

—Íllure llíyíicyavéme.

Péédoro íhgyuváne

14 Áánéllíihyéhjáa diitye 11-mevadítyú Péédoro íjyócúúvéne kéévánécoba néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íñe múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej, cáhawáá ámúhama o ihjyuváné ímíñeúvú melleebúcunuj. ¹⁵ Tsá muha mellíyíicyávetú eene ámuha múúhadítúyú menéhdú. Muurá llíyicyáve múnáa íjcyarómé tsá ícyooca ááméjutúréi nuhba íjcyánáa llíyíicyávetúne. Aanéjii awáá muhdú muha méllíyíicyáveéhi. ¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnájpi Joéé íñe ícyooca pájtyénetu nééhií:

¹⁷ Muurá nihñéré miamúnáa pañévú Táapííchó ó pícyoóhi. Ááméj tsiménémúháábé íibúwá déjúcotu táuwááboju ijchívyeéhi. Ováhtsámú naavédú nénehji ííténé pañe diityémá ó ihjyúvaáhi. Áánetu kéémémuma ó ihjyúvaá ityúwaháñé pañe. ¹⁸ Ehdu ó ájcuú Táapííchotu pámeere múhdumé táicúve múnáa íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwáábó méénuúhi. ¹⁹ Ájyju caame iévéhoowávú ó úújétsoó páhduvaré nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu ííñújiri íjcyaiñé téené uubálleháñé mítyane méénujcatsiháñé pañe tújpacyo wágóóóveíñe. Áhdure íjcyaiñé panévare áíívyéne ójtso. ²⁰ Muurá cóójíejpi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcojéjpi íjcyáa tújpacyóduréjuco. Ehdu páhduvaré nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsáaiñe ávyetá ihtsútú nééíñe úmíwari. ²¹ Aane pámeere múhdumé dííbyedi tsúúráméihijcyámé ihdyu pájtyéteéhi.

Ehdúhjáa Joéej tééveri Píívyéébe nééhií.

22 Ahdícyane, ámuúha tamúnaa ijraéémuj, cáhawáá melleebúcunu tsiiñe ámuúhake o nééiñe: Muurá ámuháyé méwaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábej tééverií Píívyéébe panévare méénúráityúronéhjí méénuhíjcyané ámuúháj piñévu. Téenerí muurá meke úújetsójúcóóroobe ímiáané Píívyéébe dííbyeke walloóne. 23 Áróóbedívúu ámuha ímítyúmeke méméénutsó páwachékevu mewatyétyéhcútsóneri Píívyééberéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco néhdújuco. 24 Áróóbekée muurá dííbyere Píívyéébe bóhiísó tsúúca dsíjívéjúcóóróóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsíjívé dííbyeke méénúityuróne. 25 Muuráhjáa Dabíiúvú dííbyedítyú nééhií:

Paíjyuváree Ávyéjuube óómaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá íínerí o íllityétuki. 26 Ááni mityane o ímíjyúúveebe uke ó duurúvahíjcyáhi. Áánéllíi o dsíjívécooca tsaímíyé úúma ó íjcyáhi. 27 Muurá tsá tabóhí u íhvéjtsóityú tene iwágóóóveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú dííicúve múnáájpikye mityane u wájyúúbej pi ícúbáhrámeíñe. 28 Muuráhjáa oke ú waajácútsó ímiájjítóvu. Aabe mityane ó ímíjyuuvé óóma u íjcyánéllíihye.

Ehdúhjáa Dabíiúvú néé Jetsóodítyu.

29 Aabéhjáa muurá diibye Dabíiúvú dsíjívéébeke ditye cúúne ícyocápi dííbyeúvú nijkye íjcyáhi, ámuúha táñahbému. 30 Muuráhjáa Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáajpi íjcyáábeúvú ímiáané waajácú Píívyéébe dííbyeke néhíjcyané dííbyeúvúj

tsiiménémúhaabe llíyaatémedítýú Críjto ávyéjuutéiñe díbyeúvúu ávyéjuutédu. ³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeiñe íhdétújuco iwáájacúdú íjcyáábeúvú nehíjcyá Críjto idsíjívétsihdyu bóhiibe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáábeúvú dílbyej pi muhdú íjcyáityúne. ³² Ahdújucóo muurá dílbyeke Píívyéébe bóhiitsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi. ³³ Áábekée Píívyéébe illuréjuco ávyéjujtsóne. Áábej téeveri muurá íñe icyooca Cááni Íapííchó múúhá pañévú picyóó dílbyekéhjáa íñéhdújuco. Aane íñe páneere ámuha maájtyumíné, melléébone, Píívyéébedítýuré tsáá Ílli Jetsóoj téeveri díbye méénune. ³⁴⁻³⁵ Íllúhjáa muurá tsiíñe Dabíiúvú néehíi:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú díicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa ihdyu tsá díbye íhdityu íhjuvatúne. Muuráhjáa tsá díbye cáamevu níjkyejívú péétu Críjto péhduú.

³⁶ Aane ihdyu ámuha pámeere tamúnaa ijraéémú méwaajácúiyá Píívyéébéé Mepájtyetétsoobe Críjtoke pícyóóbeke ámuha páwachékevu medsíjívétsóóbeke.

³⁷ Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké múhdurá pájtyénéllii pámeere diitye uwáábojtéké néehíi:

—¿Aanéhaca íñe muhdúí muúha, ámuúha múúhá nahbému?

³⁸ Áánélliihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhá imítýú ámúhá hallúrí íjcyájúúcóótuki. Ááne métsójtótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámúhá pañévú

ipícyo Íapíícho. ³⁹ Aane muurá íñe íhdétújucóo úúbállémeíhijcyáné pámeere ámúháj tsiménémúháábema ámúhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécááni Píívyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

⁴⁰ Ehdúhjáa Pééodoro diityéké iúwáábótsihdyu nééhií:

—Ímiánejcúvuréjuco mepájtyé míamúnaa ímityúné ícyahíjcyánetu.

⁴¹ Ahdújucóhjáa múhdumé dííbyé uwáábó cáhcújtsodumé tsójtsótsámeíñe. Áijyúhjáa tsúuca cahcújtso múnaa lííyaatémé 3,000-mevájucó. ⁴² Aaméhjáa diityé uwáábó úraavyémé tsaímíyé náhbévájcatsímyé tsatsíhvú idyóbéévéne Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóo dsijívé íitsaavéné pááaho iwátújcatsíñé máchohíjcyáhi.

Tujkénúejte Jetsóo uráávyé múnaa muhdú ícyahíjcyáne

⁴³ Aanéhjáa ímí íjtsúcunúme. Áámemáhjáa uwáábojte méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi.

⁴⁴ Aaméhjáa tsaímíyé ínáhbévájcatsíñe panévatúré píáábócatsíhijcyáhi. ⁴⁵ Ihñénéhjíhjáa ínáhjíhénúne píáábohíjcyámé píhtómeke. ⁴⁶ Aaméhjáa paíjyuvaré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrúvaki.

Tsaímíyéhjáa ihjyáháñeri íjcyame Jetsóo dsijívé íitsaavéné pááaho iwátújcatsíñé máchohíjcyáhi. ⁴⁷ Ehdúhjáa Píívyéébeke ditye dúúrúvahíjcyáné tsijtye ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa éhnííñevu lííyaaté Píívyéébé píáábori tsúuca pájtyetéme.

3

Úllehíjcyátuube úlléjucóóne

¹ Tsájcuuvéhjáa Péédorómútsí Jóááama péé duurúvajávú Píívyéébema ditye íhjuúvahíjcyáne ééveri. ² Áijyúhjáa tsaapi tsííménédítyújuco úllétúúbeke pícyohíjcyámé tééjá lleehówavu ‘Imíwu’ némeítsihvu dibye ityáúmeihíjcyaa dsíídsike tééjá pañévú úcáávemeke. ³ Aabéhjáa diityétsikye táúmeí dsíídsike tééjá pañévú úcáávémútsikye. ⁴ Áánélliihyéhjáa dííbyedívú ííténe neemútsi:

—Éje, cáhawáá múhtsikye dihtej.

⁵ Aanéhjáa íjtsúcunúúbé dityétsí tsíeménevu ájcuíñe. ⁶ Áronáacáhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Áronáa ihdyu uke muhtsi mépiááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto mémeri díjyócúúvéne duhlle.

⁷ Ehdúhjáa néébere ímíánéjcuéhójtsitu iékéévéébeke íjyócujcáronemáyé tsúúca ímíjpyetéébe. ⁸ Aabéhjáa tsaímiyéjuco úllebe cáhtsíníbaabéré diityétsima úcaavé tééjá pañévú Píívyéébeke dúúrúvaabére. ⁹ Aanéhjáa tétsihyi íjcyame ájtyumí ímíhyéjuco úllebe Píívyéébeke dúúruváne. ¹⁰ Aanéhjáa waajácúmé diibyéjuco duurúvájá lleehówarí ‘Imíwu’ némeítsihyi ácuúcunúúbé piáábó táúmeihíjcyaaabe dibye íjcyane. Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé dííbyedi.

Duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu Péédoro íhjuuváne

11 Aabéhjáa tsúuca ímíjpyetéébé tsá íhvéjtsotú diityétsí Péedorómútsikye. Ááneríhjáa míamúnaa itsájúréevéne dsinécunú diityé éllevu duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihyi íjcyáme éllevu.

12 Áámekéhjáa Pééodoro íajtyúmíne néehíi:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú íivane ámuha meúllévenúne múhtsidyívú méíité tehdu múhtsí íhnáhooríyé muhtsi meméénúnerííivari? Áhdure ¿aca ímiájtétsí muhtsi meíjcyánéllii tehdu mémeenúhi?

13 Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Ílli Jetsóoke téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjuté hójtsí pañévú meíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó dííbyeke ácádsíjcaáyóiyónáa tsá ámuha meímíllétúne.

14 Diibyée ímiáábé hallúvú íhjyúvatúmé ámuha cáábyerá dsíjívétso múnáájpi hallúvúré méíhjyúvá díbye íjchívyeki. 15 Ehdúu ámuha mélliihyánutsó diibyéjuco meke bohíívú ájcúúbedívu. Áróóbekée muurá Píívyéébe bóhíitsóhi. Aane muha méwaajácúhi.

16 Áábeke muhtsi mecáhcújtsónéllii muurá íñe áánu ímíjpyeté dííbye mémeri dííbyé íhnáhoori ámuha meííténeríye.

17 Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímiáánéjucóo ámuha pámeere ámúhá avyéjuté má dííbyeke medsíjívetsóné ámúhá íbuúúné aabáte. 18 Áróonáacáa ihdyu tehdujuco díbye ícúbáhrámeíñé tsúúcajátújucóo Píívyéébe íhjyú uubálla múnáaj téeveri néhdújuco. 19 Áánéllii

ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco méíbuwáávé ténehji ámuháma iábájíívémeí ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. ²⁰ Muurá meéllevu wállóóiibe Ílli Jetsocríjtoke tsúúcajátújucóo meke dibye pájtyetétsoíñé iñéébeke meke dibye iújcúvaki. ²¹ Aabe muurá níjkyéjiri íjcyáá páneere muhdúhjáa Píívyéébe íhjúyú uubálle múnáaj téeveri tsúúcajátújuco iñéhijcyáné ímíbaávyétsóné hajchóta. ²²⁻²³ Íllúhjáa muurá Moitséeúvú néé méíhdé múnáaúvuke: “Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoó tsaapi íhjúyú uubálle múnáajpi íjcyáííbyeke íñéé oke ipícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco. Muurá dííbyeke cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi.”

²⁴ Áhduréhjáa tsijpi Píívyéébé íhjúyú uubálle múnáajpi Tsamoéeúvú íhjúvuhíjcyá íñe icyooca muhdú pájtyénéhjitu. Áábeúvú boonéhjáa idyé tsijtye íjcyáméhjiúvú íhjúvuhíjcyá téénetu. ²⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe íhjúyú uubálle múnáaj téeveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méíhdé múnáaúvuma pámeekéré meke ipíááboíñé Aavaráaúvuke íllu neébe: “Pámeere ííñújí cuwáábema íjcyáíñé píáábó díjtsiiménémúháábej téeveri.” ²⁶ Muuráhjáa Píívyéébe Íllíkye wallóo tujkénú mee íjraémuke dibye ipíáábo méimítyuháñé meíhvéjtsoki. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Péedorómútsí Jóáama ávyéjuchte úmíwari íjcyane

¹ Aanéhjáa Péedorómútsí Jóáama míamúnáama íhjúvahíjcyárónáa tsáacunúmé llúúvájteé, duurúvájá tehméjté avyéjuúbee, tsadotséomuu, íjcyame. ² Aaméhjáa cayóbaávaté Jetsóope dsíjíveebe bóhíhdu idyé tsijtye dsíjívémé bóhííñé dityétsí úwáábónetu. ³ Aaméhjáa íékéévémútsikye cuvéhoojánú cuvéhrejuco tene néénéllíihye. Aamútsíhjáa téhulléré tsítsíivéhi. ⁴ Áronáacáhjáa diityétsí uwáábó lléébúacunúhíjcyamedítúyú mítyame cáhcújtsómemaúbáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájucó tsamééré wajpíímu.

⁵ Aanéhjáa awáá tsíjcyooji píhcyaaavéjucóomé Jerotsaréevu ávyéjuchte, túkevítsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁶ Áamemáhjáa íjcyámé llúúvájte avyéjuchte Anáaa, Caipáaa, Jóáaa, Arejáadoroo, éhdume. Téhduréhjáa íjcyámé diityéjééejte. ⁷ Aaméhjáa diitye avyéjuchte néé Péedorómútsikye ditye íjchívyétsóne itsíva diityé éllevu. Ahdújucóhjáa ditye tsájtyémútsikye ditye nééneé:

—¿Aca íñé íhtsúturí ámuhtsi méénúraíturóné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹ Áánéllíihyéhjáa Péédoro Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe néé diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémú avyéjuchte, ámuha íñe mútsikye médilló éhnée íayáábedítújúco úllétuube áanu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájácuki. ¹⁰ Áánéllíi ícyooca muhtsi ámúhake meúúballeé teene. Muurá ihdyu Píívyéébere ímíjpyetétsó dííbyeke éhnée ámuha páwachékevu

Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsjívétsóóbeke ibóhíitsóóbe mémeri. ¹¹ Muuráhjáa diibyéjuco éhne múúne ímichi nééwáyutu jaa éjkedu néébeke ámuha meéhdíiválléroobe ícyooca ijcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñetúétsihdyu éjkedu néébeé. ¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píívyéébe méménutú míamúnáake pájtyetétsoóíbyeke.

¹³ Ehdúhjáa dityétsí íhjuváneeri diitye ávyéjujte ullévenúhi. Aaméhjáa waajácú dityétsí idátsó nééméejtétsí íjcyane tsáijyúubaré waajácúhaamíné íitehíjcyátumútsi. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa dityétsí ícyahíjcyáne. ¹⁴ Aanéhjáa dityétsí ímíjpyetétsoobe tétsihyi íjcyánéllii tsáhájucó ditye íná néétu diityétsidítyu. ¹⁵ Áánélliihyéhjáa ílluréjuco ditye wáalloone diityétsikye tétsihdyu. Áané boonéhjáa tsamééréjuco íhjuvájcatsíñe muhdú diityétsikye imyéénúiyóneri. ¹⁶ Néjcatsímyéhjápeé:

—¿Aanéhaca íñe muhdú méméénúiyá diityétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnáa waajácú méénúráítyuróné dityétsí méénune. Aane muhdú metóónúiyónejívari. ¹⁷ Áronáa ihdyu metsu meíllívyéébo diityétsikye dityétsí éhnííñevu Jetsóodítyú íjcyané uwááboju pámehdívúré tsújaúcútúné ihde.

¹⁸ Ahdújucóhjáa tsiíñe ipíúvámútsikye ditye ávyeta bóijcyúné dityétsí iúwaabójucóótuki. ¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsí diityéke:

—Cáhawáa méíjtsaméí keená ímí Píívyéébe íjtsúcunúne. ¿A ámúhakyéré muhtsi melléébóne

dííbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰ Tsáháubá muhcsi meíhvetéítyuró Jetsóodítyú íjcyané uwááboju meúwáábohíjcyánetu dibyée iúwáábóne méénuhíjcyanéhjí muhcsi maájtyúminéllíihye.

²¹ Ehdúhjáa dityétsí néénéllíi íbóíjcyúróne ílluréjuco ditye íhvejtsóné diityétsikye. Tsáháhjáa ditye píívyetétú muhdú diityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa dityétsí ímíjpyetétsónéllíi mítyame Píívyéébeke ávyéjújtsónéllíihye. ²² Aanéhjáa diíbye dityétsí ímíjpyetétsoobe 40 píjcyábá ehniíñevújuco.

Cahcújtso múnaa piáábó táúmeíñe

²³ Aamútsíhjáa tsúúca ditye ácádsíjcaáyomútsí íñahbéjte élleu ipyééne úúballé páneere muhdú llúúvájte avyéjútémá túkevjtsojte diityétsikye nééneé. ²⁴ Áanéllíihyéhjáa tsaméhjí íllu Píívyéébema ihjyúváhi:

—íAyúju múuhá Avyéjuube Píívyéébeéj, uu muurá ú íjcyá páneerée iévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyane, u ípívyéjtsoóbe! ²⁵ Aabée muurá dííicúve múnáajpi Dabííúvudi Díapííchó íjcyánejtéeveri u néehíi:

ǵíveekí tsííñe íñújíine múnaa páhdúváré
 idyáíívéjcatsíñe ítsámelhijcyá íínetú
 diityéké piáábóityúnéhjiri? ²⁶ Muurá
 ávyéjute pítyácócatsíhijcyá Ávyéjuube Críjtoke
 imyéénuki.

Ehdúhjáa muurá u néé Dabííúvuj téeveri.

²⁷ Aanée muurá téénéllíi ícyoomívú píhcyáávehíjcyámé Heróódee, Póótsio Píráátoo, tsííñe ííñuji múnaa, muuha íjraémú avyéjutee,

ijcyame Daachi Jetsóoke imyéenu múúhakyée pájtyetétsóííbyeke u wállóobeke. ²⁸ Áábekée meenúmé tsúúcajátújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. ²⁹⁻³⁰ Aame muurá u ííténáa téhdure múúhakyé méénúllehíjcyáhi. Áánéllii ihdyu óvíi múúhakyé ú túkévejtsó díihtsútuuri muha meúwáábohíjcyá díuwaáboju íínerí íllityétúme. Áhdure múúhakyé píáábó muha méénúráítyúronéhjí chéméméhjike mebóhíitsohíjcyá Daachi Jetsóo mémeri.

³¹ Ehdúhjáa Píívyéébema íhhyúvānetu ditye níjkévānāa tétsii diityémá uuvécunúhi. Aanéhjáa Píívyéébé Apííchó diityé pañe íjcyame íínerí núhnévetúmé úwáábohíjcyá dííbyé ihjyu.

Pámé wáábyutáre íjcyane

³² Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama tsajíjtóré íjtsámeímyé tsá néhíjcyatú ihñénéhjí íhdyúenéhjí íjcyane. Tsáápiitsá éhnéhjáa pámé wáábyutáre íjcyáhi. ³³ Aaméhjáa diitye uwáábojte úúbállehíjcyá Ávyéjuubée Jetsóo ídsíjívétsihdyu bóhííne. Áámekéhjáa Píívyéébe mítyane píáábohíjcyáhi. ³⁴ Aaméhjáa pámeere cahcújtso múnáama ímí píááábocatsíhíjcyá íínetú píhtótsójcatsítyúme. Tsaatéhjáa ííñújínema, íhhyáhánema, íjcyame ténehji íñáhjíhénúne dsíídsí píhhyúcu híjcyá uwáábojtédívu. ³⁵ Áánetújucóhjáa ditye ácu híjcyáné tsaate diityédítyú píhtómeke. ³⁶ Áíjyúhjáa íjcyaaabe diityédítyú Revítámuube Jotséé Chííperévúhjáa ditye tsíímávaábe. Áábekéhjáa uwáábojte íúúhínúné meménú Benabéedívu

‘Ímijyújtsoóbe’ neéiyóne. ³⁷ Aabéhjáa íiñújí
iñáhjíhénúne áhdovu ajcú diitye uwáábojtéke.

5

Ananíamútsí mewa Tsapíírama ímityúné méénune

¹⁻² Áhduréhjáa Ananíamútsí mewa Tsapíírama
íiñújí iñáhjíhénúne áhdotu tsane újcúnéj
coéénevu diitye uwáábojtéké ajcú pánéhjíjtaráhdú.
Aanéhjáa mewa waajácú dibye muhdú méénune.

³ Áábekéhjáa Ananíake Péédoro nééhií:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájtsónej péévé
muhdú ú meenú díiñújí áhdo? ¿Ááne pánehjídú ú
tsivá cóééne? Ú imíllé múúhake u állíñe tehdujuco
Píívyéébé Apííchó ímíllédú u méénune muha
meíjtsúcunúroki. ⁴ ¿Aca muhná teene íiñújí?
Ááneráa dihñe teéne. Ááne áhdóo dihñéreíyo.
Tsáháa tsane u újcúnéj coééné u tsiváítyuró
pánéhjíjtaráhdú. Aanéhaca idyé múúhakyéré u
állíñejívari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú allíhi.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro néénemáyé Ananíá ílluréjuco
dsíjíveebe áakityéné baavújuco. Ááne uubálléhjáa
lléébome mítyane íllityéhi. ⁶ Ááhoúvukéhjáa
ováhtsámú íbíjínúne tsajtyé icyúúuki.

⁷ Ááne boonétúhjáa mewa wajtsí iná ájyúke
pájtyene wáajácútulle. ⁸ Áállekéhjáa idyé Péédoro
népejtsóhi:

—¿A téhdunéjucóo ílluunéré ámuhtsi
menáhjíhénúné ámuhtsí íiñújí?

Áánéllihyéhjáa neéle:

—Ééé, téhdunéjucópeé.

⁹ Áronáacáhjáa Pééodoro nées díílleke:

—¿Íveekíhjáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méijtsúcunú Píívyéébé Apííchó wáájácúityuróne? Éje, aatyé muurá tsáá dítyájiúvuke icyúúújétsihdyu. Aame muurá icyooca uukéréjuco cúúutéiñe.

¹⁰ Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúúca dsíjívelle áákityé dííbyé Iliñévu. Áálledívúhjáa diitye ováhtsámú wajtsí íítémehóvuréjuco. Áálleúvukéjhjáa idyé itsájtýéne cuuúmé ájyú úníutu. ¹¹ Ehdúhjáa Ananíamútsikye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnaa mítyane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáájácúne íllityéhi.

Méénúráityúronéhjí méénúmeiñe

¹² Aanéhjáa diitye uwáábojte dóbéévehíjcyá duurúvájá pañévu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu. Aaméhjáa méénuhíjcyá mítyane méénúráityúronéhjí míamúnááj piñévu.

¹³ Áámekéjhjáa cáhcújtsotúmé diityémá náhbévahíjcyáturómé ímí ijtsúcunúhi. ¹⁴ Téijyúhjáa idyé tsijtye wajpíímumáyé walléémú cóbéévehíjcyá duurúvájá pañéahcujtsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhniñévu mítyaméjuco lílyaaténe. ¹⁵ Áánétúhjáa chéméméhjike íhbotáháñeri ijchívyetsómé hulléjjitónéj piñévu téeneríváa Pééodoro pájtyéébe náávéubaré diityé hallútú pájtyéneri ditye íbóhiiki. ¹⁶ Téhduréhjáa idyé íuníúécoomíji múnaa Jerotsaréri íjcyáábe éllevu tsívahíjcyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahíjcyámé naavémú

ípañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke dibye
ibóhíitsoki.

Uwáábojtéké ditye ícúbahráne

¹⁷ Aanéhjáa pañétúejpi llúúvájte avyéjuúbema
tsadotséomú nomíutáává diitye uwáábojtédi.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa diityéké cuvéhoojánúme.

¹⁹⁻²⁰ Áronáacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi
cuvéhóójá llehówáané ipááyúnetu íjchívyétsómeke
néé ditye míamúnáake duurúvájá pañévú
iúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye cúúvéneturé tééj pañévú
ipyéene úwaabóne. Áánacáhjáa diibye pañétúejpi
llúúvájte avyéjuube íñahbénu múnáama pihjyúcú
túkevítsojtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake
wallóomé diityé éllevu cuvéhóójá pañétú ditye
iújcutéki. ²² Aaméhjáa péeme úújeté íávajávuréjuco.

²³ Áánélliihyéhjáa ióomíñe néémeé:

—Muha meúújetérá cúúveja cóhpé
wátájcámeíjyá tehme múnaa llehowáané
téhmehíjcyámedívu. Áronáa muha llehowáané
mépaayú dáíháñeréjuco tsaatúbaré pañe
íjcyájúcootúne.

²⁴ Ehdúhjáa ditye úúbálléneri diibye pañétúejpi
llúúvájte avyéjuúbee, duurúvájá avyéjuúbee, tsijtye
llúúvájteé, íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme? ²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi
téhullétú tsáabe néé diityéke: Áánerá éhnéijyu
ámuha mecuvéhoojánúme éhlle duurúvájá pañe
uwááboríjyuco.

26 Áánélliihyéhjáa tehme múnáá avyéjuube péé tsaatémá diityé éllevu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúmé tsajtyé míamúnaa néwayúúnevu diityéké áamúyóné apííchori. 27-28 Aaméhjáa diitye ávyéjujtédívú wájsítsómeke páñétúejpi llúúvájte avyéjuube nééhií:

—Ááneráhjáa muha ámúhake mébóijcyú ámuha meúwaabójúcoótu eene ámuha meihjyúvahíjcyáábedityú ijcyané uwááboju. Árónáa ¿íveekí éhniíñevuré ámuha meúwaabóhi? ¿íveekí ámuha Jerotsaréeri dííbyé uwááboju metsújaúcué meimíllé dibyee dsíjívéné múúhá hallúvú mewátyanúne?

29 Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Árónáa ihdyu Píívyéébe múúhake néhdújuco muha meméénune míamúnaa múúhake bóijcyúrónáaaca. 30 Muuráhjáa téhdure méihde múnáaúvú dííbyeke cáánívahíjcyabe Mépiivyéébé Jetsóoke bóhítsó éhnée páwachékevu ámuha mewátyétyéhcutsoobe dsíjívéébeke. 31 Áábekée muurá dibye avyéjuutétsoobe icyooca ijcyá dííbyé úníuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe ijcyáábej téeveri mee ijraéémú ímityúné meícyahíjcyané meihvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco meíbúwáave ténehji máhallúrí íjcyájúcoótuki. 32 Aane muurá Píívyéébé Apííchó múúhadívú bóhówajtsóné íñe muha meúúbállehíjcyáhi. Muurá ímiáané dííbyeke mecáhcújtsómé pañe dííbyé Apííchó ijcyáhi.

33 Ehdúhjáa Péédoro néene diityéké cáyobáávatétsómé imíllera diityéké idsíjívetsóne.

34 Áronáacáhjáa paritséómuube ‘Gamariée’ némeíbyé taúhbájú uwááboobe íjcyáábeke míamúnaa ávyejúúllehíjcyaaabe diityéj piínétú íjyócúúvéne nées dityéi íjchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwáábojtéke. 35 Áané boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téiibúwá tsáma méíjcyaco. Ááne ímíñéúvú meíjtsámeítsihdyu aatyéké méméénuco ámuha meméénúihajchíjyu. 36 Muuráhjáa ‘Téoda’ némeíbyé itsúcunúmeihijcyá íhtsútuube íjcyane. Áábemáhjáa muurá ijcyámé míamúnaa 400-meva. Áróobekéhjáa tsaate dsíjívetsóné boone pámeere dííbyema íjcyarómé pahúllevávú tsújaavé tétsíhjí daíhañéréjuco. 37 Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódake pajtyéné míamúnáake ditye éévehíjcyáijyu. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame íjcyaróobeke idyé dsíjívetsóme. Áané boonéhjáa dííbyema íjcyarómé ílluréjuco wáhchájabáne. 38 Áánéllii ámuhákye o nées diityéké éhniíñevu ámuha mepátsárijcyójúcoótuki. Muurá ihdyu ímiáané míamúnáadityúré tsáané uwááboju ditye úwáábohíjcyáhajchíí diityémá nijkévaíñé muhdú ámuha diityéké meméénútúrónáaaca. 39 Áánetu Píívyéébedityú tsáané uwááboju íjcyáhajchíí tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áánéllii téiibúwá meíjcyá.

Tsá tene ímityú Píívyéébeke ámuha ímityúné medáriivéne. 40 Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu diitye uwáábojtéké ipiúvámeke wátsihcyúme. Áámekéhjáa

iácádsíjcaáyo tsiíñe bóijcyúmé ditye iúwaabójúcoótu Jetsóodítýú Íjcyáné uwááboju. ⁴¹ Aaméhjáa péé imíjyúwu Píívyééberéhjáa ihdyu íhvejtsódújuco Jetsóodítýú Íjcyáné uwáábojú hallútú núcójpítsó íícúbáhrámeíyónnáaáca. ⁴² Aaméhjáa íhvéjtsotúmé éhnííñevúré pajcójivaré úwáábohíjcyá duurúvájá pañévu. Téhduréhjáa tsíjtyeke íhjáhañévúré úwáábomé péhíjcyáhi.

6

Uwáábojte píáábojte íjcyáímyeke ditye mémenúne

¹ Aanéhjáa téijyu tsúúca mítyaméjuco cahcújtso múnaa líyaaténe. Áanáacáhjáa tsaate jodíómú íjcyarómé griéégómú ihjyúrí íhjuvámé imúnáadítýú nehíjcyá dityévaa pííbájuyjteké panévaturé píáábohíjcyatúne. ² Áánéllíihyéhjáa diitye méjtúhatyu míityétsi íjcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ipíhjúcúmeke nééhií:

—Muurá íñe Píívyéébé uwááboju muha meúwaabómé tsá tsíñéhjiri metúhújkímyeíityuróne.

³ Áhdícyane, ámuúha múuhá nahbému, amúhadítýú tsaate ímiáámé 7-mevaké menéhcóne téénevu mepícyó Píívyéébé Apííchó diityéké tükévétsohíjcyámeke.

⁴ Áánetu ihdyu muha dííbyeke píáábó metáúmeíñe dííbyé uwááboju meúwáábohíjcyáhi.

⁵ Ehdúhjáa ditye nééne ímí tehdújuco íjtsúcunúnéllíi meménújucoómé Ejtéébaké Píívyéébé Apííchó tükévétsoñeri ímí dííbyeke úráavyehíjcyáábeke. Áábé hallúvúhjáa meménúmé illúúmeke: Perípee, Próócoroo, Nicanóoo,

Timóoo, Paméénaa, Ajtiokíia múnáajpi Nicoráa jodíómuube íjcyátúroobée diityé uwááboju tujkénú iúráávyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco cáhcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶ Áámekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojté éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtisine ipícyóóne táúmeímyé piáábo.

⁷ Ehdúhjáa Píívyéébé uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhniíñevu llíyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítýú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtéébá méénuhíjcyá méénúráítýúronéhjí Píívyéébe piáábóneri.

⁹ Áábemáhjáa táhjácatsíhijcyámé tsaate pihcyááveja ‘íicúve múnáa íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama Tsirééne múnáa, Arejadríia múnáa, Tsiríútsiá iinúji múnáa, Áátsiá iinúji múnáa, íjcyame. ¹⁰ Ároméhjáa tsá dííbyeke táhjatú Píívyéébé Apííchóré tükévétsoóneri díbye íhjúvahíjcyánéllíihye.

¹¹ Áánéllíihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dííbyé hallúvú iállíñe iñéé díbyéváa Píívyéébéé, Moitséeúvuu, íjcyámútsidítýú ímityúné íhjúváne.

¹² Ehdúhjáa ditye nééne tükévétsojtémá taúhbájú uwáábojtéké muhdú dáriivémé awáá díbye Ejtéébake iékéévéébeke tsajtyé ávyéjúté éllevu.

¹³ Áábéllíihyéhjáa nehcómé tsíjtyeke dííbyé hallúvú ditye iálliki. Aaméhjáa néé dííbyedítýu:

—Áánu ímityúné íhjúvahíjcyá duurúvájatuu, Píívyéébé taúhbájutuu, íjcyane. ¹⁴ Áhdure

nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóó duurúvaja iwáchájánúne Moitséeúvú uwáábó cápáyoácoíñe.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néénéllii ávyéjútémá tsijtye tétsihyi ácújcatyéme itécunú diibye Ejtéeba húmí amítsarahcówu níjkyéji múnáajpí humídu.

7

Íhyallúvú Ejtééba íhyuváne

¹ Áábekéhjáa páñtúejpi llúúvajté avyéjuube néehí:

—¿Ava ímiáané ehdu teénej? ² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ámúhake o nééne mélleebúacunuj. Muuráhjáa Mépiivyébé íhtsútuube íjcyaaabe bóhówaavé méihdé múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavúí dibye péétúné ihde Metsopotáamíá iinújiri íjcyáábedívu. ³ Áábekéhjáa neebe: “Pámeere dihyájkímuke díiinújima díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné iinújivu.”

⁴ Ahdújucóhjáa muurá dibye íiinújí Caadéatu péébe úújeténé Haráavu. Áané boonétúhjáa cááni dsíjívétsihdyu Píívyéébere tsivá dííbyeke íñe ícyooca meíjcyané iinújivu. ⁵ Aanéhjáa ímiáané dííbyeúvuke íajcuíñé iñéérónáa tsáhái dibye dííbyeke ájcutú tééné iinújivu. Árónáacáhjáa ihdyu neebe dibye dsíjívéné boone íajcuíñé dííbyej tsíménémúháábekéréjuco dííbyeúvúí tsímávátúrónáaaca. ⁶ Áhduréhjáa neebe dííbyeúvudítú llíyaaténéj tsíménémúhaabe tsííñé iinújiri tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame ícúbáhrámeíñe

400 píjcyá hajchóta. ⁷ Téhduréhjáa Píívyéébe nées diityédítu: “Eene kéené iinúji múnáá hójtsiri ditye íjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Áané boone ó íjchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco ditye íícúve íchihvu.” ⁸ Muuráhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuma muhdú dibye íjcyáííne pityájcoju imyééne nées pámeere dííbyej tsíménémúhaabe ikíhdyahírótsámeíki. Ahdújucóhjáa dibye méénune ílli Itsáake itsímáváabeke ⁸ coojívá dibye íjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóboke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenú téhdure ítsíimeke ¹²-nevá dohjíba múnáa mee ijraémú ihdeejtéke itsímávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méíhdé múnáa Jacóóboúvuj tsímé nomíutáavahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áánemáhjáa dííbyedívú tsaatéke ditye náhjíhenúmé tsajtyé dííbyeke Ejíhtó iinújivu. Áróóbekéhjáa ihdyu Píívyéébe píáábohíjcyá panévaré dííbyeke pátyehíjcyánéhjitu. ¹⁰ Aanéhjáa dííbyeke dibye túkévéjtsónej péévére teene Ejíhtó iinújí avyéjuube Paraóó ímí dííbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dííbyeke pícyoobe íiinújí túkévéjtsóobe íjcyaaabe téhdure páneere dííbyé tsíméné tehmeébé dibye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mítyane míamúnáa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iinúji, Canaáá iinúji, íjcyáíícu múnáa. Tsáháhjáa téjyju méíhdé múnáaúvudi majcho íjcyatúne. ¹² Áronáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iinújiri tsátsii majcho íjcyane iwáájácúne wallóó ítsíime méíhdé múnáaúvuke

ditye téhullétú tsane iújcutéki. ¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíne péémedívú botsíi Jotséé waajácútsámei diitye iñahbé mudívu. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iñújí avyéjuube waajácújucóó caatyé múnáajpi dibye íjcyane. Áánéllihyéhjáa neebe dibye píúva pámeekéré imúnáake. ¹⁴ Ahdújucóhjáa Jotséé píuvané cáani Jacóóboke pámeere ihyájkímú 75-meva íjcyámema. ¹⁵ Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsíjivé 12-nevá dohjíba múnáape mee íjraéémú ihdéejte íjcyame diibye cáani Jacóóbomájucó. ¹⁶ Áámeúvukéhjáa tétsihdyu icyúúrómeke tsúúcajátú tsiíne iáábyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyéhjáa Aavaráaúvú Hamóóúvúj tsíímedítú áhdóné nijkyénetu icyúúki.

¹⁷ Aanéhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyájcóne éévé tsúúca pííhínáa memúnáa éhníínevu líiyaaté mityáméjucó teene Ejíhtó iñújivu. ¹⁸ Áijyúhjáa tsíjpiiyéjucó úcaavéné téené iñújí avyéjúúbedívú Jotsééúvuke wáajácútuúbe. ¹⁹ Aabéhjáa iállíne ícúbáhrahíjcyá diityédi. Áánemáhjáa nehíjcyabe ditye ítsííméwuúmuke iwáámíuhíjcyá béhnere itsíímáváméwuújike. ²⁰ Téijyúhjáa Moitsééúvú tsíímávámeíbyeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áábéwúkéhjáa cáánímutsi téhmehíjcyá pápihchúú nuhbáva. ²¹ Áábéwúkéhjáa tsúúca dityétsí wáágoójúcóoróóbeke Ejíhtó iñújí avyéjúúbé aiyúwá iújcuúbeke keemévetsóhi. ²² Áábekéhjáa ditye úwááboobe waajácú páneere diityé múnáape wáajácuhíjcyanéhji. Aabéhjáa ávyétá tujkéveebe iná imyéénúnetu, íhjúvúvúnetu, panévátúre.

23 Aabéhjáa 40 pijcyábájucó íjcyaa*be* íjtsámeí imúnáake íááhívetéíñe. 24 Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhto múnáajpi memúnáajpídi ícúbáhra*h*íjcyáábedívu. Áábekéhjáa lliihyánuúbe. 25 Áijyúhjáa íjtsúcunúúbé memúnáaúvú tsúuca wáájacúné dííbyej tééveri Píivyéébe diityéké ditye ícúbáhrámeíhíjcyánetu íjchívyétsoíñe. Áronáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájacutúne. 26 Áané tsijcyoó*j*íhjáa idyé úújetéébé tsamútsíyé memúnáajtét*s*í méénújcatsímútsidívu. Áamútsikyéhjáa imílléroobe idyówajcárone. Áronemáhjáa neebe diityétsikye: ¿íveekí ámuhtsi tsané múnáajtét*s*íyé meíjcyamútsí méméénújcatsíhi? 27 Áronáacáhjáa ímichi cáábyedítýú tene tújkévaabe dii*bye* Moitséeke néehíi: “¿Múha uke picyoó ímítýúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki? 28 ¿Mityá oke ú lliihyánuú éhnéjyu Ejíhto múnáajpikye u lííhyanúdu?” 29 Ehdúhjáa dí*bye* néénetu ílluréjucó Moitsée wááneé. Aabéhjáa úújeté Madiáá íiñúj*iv*u. Aabéhjáa téhulle tsííñé íiñúj*iri* íjcyaa*be* tsíimavá míityétsikye téhullétú ityáábáválledívu.

30 Aanéhjáa 40 pijcyábájucó dí*bye* ííneubará píivyé*t*úné íiñúj*iri* íjcyánáa níjkyéj*i* múnáajpi bóhówaavé dííbyedívu úméhéwu péétécunúné pañe ‘Tsinaí’ némeíh*b*áúj píihívu. 31-32 Ááneríh*j*yáa mítyane ullévenúúbe. Áánélliihyéhjáa ímíñeúvú ííte dí*bye* píihíverónáa Píivyéébe dííbyeke néehíi: “Oo ámuhá Píivyéébé ó ijcyá dííhdé múnáaúvú Aavaráa, Itsáa, Jacóóboo,

Íjcyame oke cáánívahíjcyaaábe.” Ááneríhjáa íllityéne úúvécunúúbé tsáhájucó tsiíne íitetúne.

³³ Áábekéhjáa tsiíne neébe: “Díjtyúhápaajiné tácoríjco íne úhdivu o bóhówáávénéllíihye.

³⁴ Muurá ó waajácú tahñéjté Ejíhtori Íjcyame wánícyámeíhijcyané ícúbáhrámeíñeri. Áámeke díjtyéeveri o íjchívyétso íne úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó téené iíñújivu.”

³⁵ Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeke éhnéhjáa memúnáajtétsiúvú ‘¿múha uke picyóó ímityúnéhjí ímibájchoobe u Íjcyaki?’ néeróóbeke. Píívyééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu péétécunúné pañe níjkyéji múnáajpi dííbyedívú bóhówáávéébej téeveri díbye memúnáaúvuke íjchívyétsoki. ³⁶ Ahdújucóhjáa

méénúráityúronéhjí imyéénúnej téeveri díbye íjchívyetsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtó iíñújitu. Aaméhjáa ínéubará píívyétúné iíñújivu péeme Tújpañe Móóa pajtyé nújpacyo dówáávéjítori. Aabéhjáa téhulle 40 pijcyábá Íjcyaaabe méénuhíjcyá méénúráityúronéhjí. ³⁷ Aabéhjáa mee imúnáadityú néehí: “Píívyéébere muurá pícyóó méhdityu íhjúyú uuballe múnáajpikye íne o Íjcyadu nééííbyeke. Aabe ihdyu nééne méllééboco.” Ehdúhjáa

néébeúvu. ³⁸ Aabéhjáa muurá ínéubará píívyétúné iíñújiri méíhdé múnáaúvuma Íjcyáábedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé “Tsinaí” némeíhbaúvú. Áábemáhjáa ílhjúváne ájcuube dííbyeke Píívyéébé taúhbaju cáátúnúmeíñevu díbye íájcu méíhdé múnáaúvuke.

³⁹ Áróóbekéhjáa tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ílluréhjáa dííbyeke ityáhjálléne tsiíne imílleromé

ióomiñe Ejíhtó iññújuvu. ⁴⁰ Áanemáhjáa dííbyé nahbe Aróoke néémeé: “Méema meenu Píívyéébedu néméhjike piéhullévúré meóómícyooca meke ditye ityúkévéjtsoki. Kiávú íñe díñahbe Moitséé úújeté mekéé Ejíhtó iññújitu ijchívyétsónema.”

⁴¹ Ahdújucóhjáa ditye nįcyone jééú ocájíwuúdú néébeke. Áábekéhjáa íícúvehįcyámé iyámeke illííhyánúméhjidi. Ááneríhįyáa mįtyane ímįyuuvéme íiye iñįcyóóbeke íícúvehįcyáneri. ⁴² Áánélliihyéhjáa illurējuco Píívyéébe diityéké íhveįtsóné ditye awáá idyúúrvahįcyca caame íévéhóowari įcyáméhjike. Muurá dííbyé ihįyú uubáalle múnáájpi waajácúháámitu nééneé:

¿Acáa ámuha įjraéémú oke méíícúvehįcyá iyámeke mellííhyánúmedi ⁴⁰ pijcyábá íñnéubará píívyétúné iññújiri ámuha meįcyácoóca?

⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa oke íícúvetúme ámuha méíícúvehįcyá ámuháyé meméénúméhjike. Áanemáa ámuha métsatyéhįcyá nįcyotáábé Moróoke ihįyáwúuma. Ahdurée ámuha métsatyéhįcyá nįcyotáábé míícúruwa Rejpáake Píívyéébedi ámuha medíllónema. Áánéllii ámúhake ámuhá iññújitu o įchívyétsómeke ó wáalloó Babiróóniá iññújí ehniñevu.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé ihįyú uubáalle múnáájpi caatúnúhi.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle íñnéubará píívyétúné iññújiri méíhdé múnáaúvudi įcyaja iyámé mííhénetu méénúmeįyá duurúvaja dityéhjáa Píívyéébé taúhbaju cáatúnúmeíñé newáyuwáané pícyohįcyaja.

Ehdúhjáa méenuube Moitséeúvú Píivýéébe dííbyeke néhdújuco muhdúhjáa iájtyumídu. ⁴⁵ Aajájucóhjáa dityeúvú ínetsóné tsííñé iíñújivu Píivýéébéhjáa Jotsoéeúvuma tééji múnáake íbótoácóne dííbyeke ájcujívu. Ájáréikyéhjáa ícyahíjcyá Dabíiúvú íjcyané hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diibye Dabíiúvú waajácú ímí Píivýéébe dííbyeke píaabóne. Áánéllihyéhjáa imílléroobe imyéénune béhja Jacóóboúvúu téhdure cáánívahíjcyaaabe Píivýéébé wáábyuta teeja iyámé mihénetu méénúmeijyá cápayóóve. ⁴⁷ Áronéhjáa íllíyējuco Tsaromóóúvú méénune teéja. ⁴⁸ Áronáa Píivýéébe tsá íjcyatú apááñéré duurúvaja míamúnaa méénújá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé dííbye. Muurá illu dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi nééhi:

⁴⁹ Níjkyéjiri táavyéjú iyyáwá hallúrí o íjcyaaabe
 ó ejécunú páneere ííñuji. Aanéjííva
 ¿muhdííváne já ámuha óóma méméénuú
 tétsihyi o íjcyaki? ⁵⁰ Aanéjucóo páneere
 múhdúné tsíeméné íjcyane o ípívyejtsóne.

Ehdúhjáa neebe Píivýéébe íhgyú uubálle múnáajpij tééveri.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyétá nuuhéjujte meijcyámé íbuúúné ehne Píivýéébeke wáájácútúme íbuúúnédu. Aame ámuha Píivýéébé Apííchó néené tsihdyuré méícyahíjcyá méíhdé múnáaúvúu ícyahíjcyádúre. ⁵² ¿Acáa cáábyeké Píivýéébé íhgyú uubálle múnáadítýú méíhdéejtýúvú pevénéré ítécunúhíjcyáhi? Muuráhjáa líllyhánuhíjcyámé ímíáábé Críjto ííñújívú tsááiñe úúbállehíjcyárómeke. Aabée muurá Críjto tsááróóbeke ámuháyējuco

mellíhyanúne. ⁵³ Muuráhjáa tsúuca ámuháma níjkyéji múnáaj téeveri Píívyéébé taúhbaju íjcyájúcooróné tsá ámuha melléébohíjcyatúne.

Ejtééba dsíjívéne

⁵⁴ Ehdúhjáa Ejtéebá néenélii dííbyedívú cayobáávatémé íhwáñeene íhdónema. ⁵⁵ Aanéhjáa diibye Ejtéebá Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe ájtyumí níjkyéjiri Píívyéébe íavyéjuri íjcyáábé úníuri Jetsóo íjcyáábeke. ⁵⁶ Aabéhjáa nééhií:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáájpidívú ípívyéévebe níjkyéjiri Píívyéébé úníuri íjcyáábeke.

⁵⁷ Ehdúhjáa dibye néérónáa íllure íñúhejúúné iwátájcóne dííbyé tujkévetu túruuvémé íhjúcunúmére. ⁵⁸ Aaméhjáa técoomítyú tsiéllevu itsájtyéébeke áámuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajámúúné ityácóríjcámeíjyahjívú téhmetsó tsaapi ováhtsá ‘Tsáoro’ némeííbyeke.

⁵⁹ Aabéhjáa Ejtéebá ditye áámúroobéré Píívyéébema íllu íhjúvahi: “Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu.” ⁶⁰ Átsihdyúhjáa ímímóúúvéne kéévánécoba neébe: “Ávyéjuúbej, díícúvedí íñe íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa íñétsihdyu dsíjívéébe. Aanéhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú ditye dííbyeke lííhyanúne.

8

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dáríivéne

¹ Téijyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnaa ícúbáhrámeííñe tujkéváhi. Áánetúhjáa tsújaavémé Jodéa íinújiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáaría

iiñújuvu. Áronáacáhjáa ihdyu uwáábojte tsá kiávú péétune. ² Aanéhjáa ímí Píívyéébeke úraavyémé diibye Ejtéébaúvuke kímóóveméré cuuúhi. ³ Áané tujkéveríhjáa diibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíímumáyé walléémuke ícúbáhraabéré ihjyáháñetu tsajtyé icyúvéhoojánuki.

Tsamáaría iiñújiri ímiáájú uwááboméñe

⁴ Áronáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllevaré úwáábomé. ⁵ Áánetúhjáa Perípe Tsamáaría iiñújiri íjcyácoomívú ipyééne téhdure úbállehíjcyá diibyējuco Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶ Áábedívúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaaavémé lleebúcunúhíjcyá díbye úwaabóne. Aaméhjáa íítehíjcyá méénuráítyúronéhjí díbye méénune. ⁷ Tsaaté pañétúhjáa naavémuke díbye wáágoomé íhjúcunúmeré diityé pañétú íhívvehíjcyáhi. Áhduréhjáa íjpi vááúmeítyúméhjíma úllétúméhjíke ímípyetétsohíjcyáabe. ⁸ Ááneríhjáa técoomí múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áijyúhjáa íjcyaaabe tétsihyi ‘Tsimóo’ némeíbyé ápííchoóbe. Aabéhjáa álliibyéré pehíjcyá teene Tsamáaría múnáake. Nehíjcyaabéhjáa pane iwáájacúne. ¹⁰⁻¹¹ Áábedítúhjáa ícyátújtsíméné íllure diityéké díbye íapííchori álliñéhjí icyáhjújtsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca ihdyu Píívyéébé íhnáhoóma. ¹² Áánetúhjáa ihdyu Perípe Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju Jetsocríjtodítújúco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójtsótsámei wajpíímuu, walléémuu, íjcyame. ¹³ Áhduréhjáa diibye

ápíichoobe Tsimóó íjcyároobe icyáhcujsóne ílluréjuco tsójtsótsámeíñe. Aabéhjáa Perípema íjcyaaabe ullévenúhijcyá méénúráítyúronéhjí díbye méénúneri.

¹⁴ Aanéhjáa diitye Tsamáaría íiñúji múnaa tsúúca Píívyéébeke cáhcujtsóné uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáájácúne wallóó diityé éllevu Péédorómútsikye Jóáámaá. ¹⁵ Aamútsíhijyáa téhullévú ipyééne diityé hallúvú piáábó táumeí Píívyéébeke dííbyé Apííchó diityé pañévú iúcaáveki.

¹⁶ Tsáháikyéhjáa diityé pañévú tene úcaávetú ditye Jetsóo mémeri tsójtsótsámeíjyúcóórónáaaca.

¹⁷ Áánéllihyéhjáa diityé hallúvú íhyójsicu ipícyóóne dityétsí Píívyéébeke piáábó táumeíñe tujkéveri botsí dííbyé Apííchó úcaavé diityé pañévu.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí méénune diibye Tsimóó íájtyúmíne née diityétsikye íáhdóiyóné dsíídsídívu.

¹⁹ Neebéhjápeé:

—Cána oke maájcú éénevu ooréjuco tsaaté hallúvú táhójsicu o pícyóóné tujkéveri Píívyéébé Apííchó diityé pañévú iúcaáveki.

²⁰ Áánéllihyéhjáa Péédoro née dííbyeke:

—ǵíveekí múhdurá dííjtsaméi? Muurá teene dīdsídsímáyé ú wágóóóvéiyáhi. Úubá ú ijtsúcunú Píívyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dííbyeke. ²¹ Muurá tsá díwáábyuta tene íjcyatú Píívyéébe uke tujkévééllétúnéllííhye. ²² Ahdícyanee eene ímityúné u íjtsámeíñe díhvéjtsóne dííbyeke piáábó táumeí. Tsájyju múúne úhdi íídáátsóvéne ábájííveebe ímityúné u íjtsámeíñe. ²³ Muurá ó

waajácú ímityúné dípañe íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehniwu néhdu nééneé.

²⁴ Ehdúhjáa Péédoro diibye Tsimóoke néénéllii neebe dííbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métáuméi eene oke u néhdu tene oke ipájtyétuki.

²⁵ Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyu Tsamáária iinújiri patsíhjiwá múnáake iúwáábótsihdyu óómimútsí Jerotsaréevu.

Perípemútsí Etiopía múnáajpima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáajpi diibye Perípeke néehíi:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu pééju iinúbará píívyétúné iinújitu pájtyéjuri. ²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopía múnáajpi eonóocodívú téené iinújí avyéjuulle ‘Cadaátse’ némeille dsíidsí tehmeébedívu. ²⁸ Aabéhjáa Píívyéébeke Jerotsaréevu idyúúrúvájétsihdyu íjchíémiri iinújivu óómiibye ééveebéré pehíjcyá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Itsaiaúvú waajácuháami.

²⁹ Áánaacáhjáa Píívyéébé Apííchóré diibye Perípeke néehíi:

—Éhmi íjchíemi duhje. ³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúacunúné dibye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácú iiná nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácuú múha oke úwáábónejíivari.

Ehdúhjáa iñééne píúvaabe dííbyeke íjchíémí pañévu. ³² Aanéhjáa Píívyéébé ihjyu cáátúnúmeíñé dibye éévehíjcyáné íllu nééhií:

Obééjake múúne illííhyánu ditye tsájtyedu tsajtyémé dííbyeke. Aabe pevétsihjídú íjcyáábeke dsíjívetsómé éhne múúne obééjáwu pevétsihjídú íjcyáábeke ditye níttsudu. ³³ Áábeke idátsó meenúme. Aabe ííñújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íñe ¿múha téijyú múnáadítýú úúbálléiyá muhdúhjáa téijyú miamúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa nééne éévehíjcyáabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíñeúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi nééneé. ¿A íhdityu, mityá tsíjpihdítýúpeé?

³⁵ Áánélliihyéhjáa teene dibye éévehíjcyánetu úwááboobe dííbyeke ímiáájú Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju. ³⁶ Aamútsíhjyáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó néé Perípeke:

—Íje, íchiíhya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójsótýuróne?

³⁷ Áánélliihyéhjáa Perípé néé dííbyeke:

—Ihdyu tehdújuco ímiááné u cáhcújtsóhajchííjyu. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ímiááné ó cáhcujtsó Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyáábeke.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Perípé néé dibye íjchíemi idyáívyétsoki. Áámitúhjáa iñítyéne peemútsí

teene nújpácyó pañévú Perípe dííbyeke
 itsójtsoki. ³⁹ Átsihdyúhjáa dityétsí íjchívyénáa
 Píívyéébé Apííchóré tsajtyéjucóó Perípeke.
 Áábekéhjáa tsáhájucó eonóócó ájtyúmitúne.
 Átsihdyúhjáa iiyéjucó díbye péhijcyáné tsaímijyúúre.
⁴⁰ Áánáacáhjáa diibye Perípe Atsóótó cóómijyúuco.
 Aabéhjáa pacóómiváriyé úwááboobéré péhijcyaa
 úújeté Tsetsaréavu.

9

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne *(Hch 22.6-16; 26.12-18)*

¹ Ááné tujkéveríhjyáa Tsáoro llihyánúllehíjcyá
 cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúúvájte
 avyéjúube éllevu waajácuháámí ityáúmeíki.
² Aanéhjáa díbye ájcúháámíma peebe Damájcori
 íjcyáné pihcyáávejáané avyéjúté éllevu néhcoobéré
 Críjtodítýú íjcyáné uwááboju úráavyehíjcyámeke
 Jerotsaréevu itsájtye wajpíímumáyé walléémuke.
³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúúca
 técoomívú pííhíronáa dííbyedívú peete cádiivyé
 cáámetu. ⁴ Aanéhjáa dííbyeke baavu íjcaáyóóbeke
 Jetsóó díbye ájtyúmituubéré neéhií:

—¿Tsáoj, Tsááoroj! ¿íveekíami oke ú
 pátsáricyohíjcyaj?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóó oke u pátsáricyohíjcyaaábe. Áronáa muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóú íñúbjícóne iiye tútávájtsámeídyu.

⁶ Ááneríhjáa Tsáoro ílityéébé úúvécunúúbéré nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca ñná ú imíllé o méénune?

Áánéllihyéhjáa Jetsóó díbye ájtyúmítuubéré nééhií:

—Wa ihdyu dipye kiávúhjané u péhullévu. Téhullévúí uke neeímyé ñná u méénuíñe.

⁷ Ááneríhjáa dííbyema pééme mítyane ílityé ditye ájtyúmítuubéré dííbyema íhjúváneeri. ⁸ Aabéhjáa baatu íjyócuúvétsihdyu tsáhájuco hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyájuco ditye úújetétsóné teene Damájcovu. ⁹ Aabéhjáa téhulle pápihchúúj coojívá hállúvatúube íjcyaaabe tsá majchóubáre, adóubáre, méénutúne.

¹⁰ Áijyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóó naavédú nééne íbóhówajcárótsihvu dilló dííbyeke. Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

¹¹ Áánéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Cáhawáá ‘ímiánéjcu’ némeíñe ulléjjjtóvú pééne Jóóda ja dillo Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeííbyekej. Muurá tééjari íjcyaaabe piáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. ¹² Aabe téhdure naavédú nééne ííténé pañe ájtyumí dííbyé hállúvú díhyójtšicu u pícyoone díbye tsiíñe íhállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Ananíá nééhií:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá dibyévá Jerotsaréeri díuwaáboju cáhcújtsómeke ímityúné méénuhíjcyáne. ¹⁴ Aabe muurá eene íllevu tsáá llúúvájte avyéjute nééjuri cahcújtso múnáake itsájtyeki.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—Wa ihdyu dipye dííbye éllevuj. Muurá téhdure óhdityu íjcyáné uwaáboju úwááboobéré pehíjcyáá tsííñe iñúújine múnáake íavyéjutehjimájucu. Áhdure ámuha imúnaa ijraéémuke úwáábóííbye. ¹⁶ Áábeke ó waajácútsoó muhdú dibye tééné déjúcotu ícúbáhrámeííñe.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii péjúcoobe Ananíá diíbye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééjá pañévú iúcaávéne dííbyé hallúvú íhyójtscu ipícyóóne néé dííbyeke:

—Muúbej, Avyéjuube Jetsóó éhneváa juuváyí u tsáánaa úhdivu bóhówááveebe oke wallóó diéllevu uuva tsiíñe u hállúváábé pañévú Píívyéébé Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananíá néénemáyé íhyálluúúcú pañétú amóóbé mihédú néene áákityéné boone hállúvájúcoóbe. Aabéhjáa ílluréjuco tsójtsótsámeííñe.

¹⁹ Átsihdyúhjáa botsíi imájchóne tsíjpanúúbe. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáama múhdúj coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúúca úwáábótujkénuube diityé pihcyáavejáané pañévu. Aabéhjáa nehíjcyá ímiáané Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane.

²¹ Ááneríhjyáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Acáa tsá áánu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dáriívehíjcyatú Jerotsaréeri? Diibyéjuco muurá íñe íllevu tsááne llúúvájte avyéjute éllevu tsaatéké itsájtyeki.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsiyónáa éhniínevúré iúwáábóné pañe nehíjcyaaabe ímiááne diibyéjuco Jetsóo Críjto íjcyane. Ááneríhjyáa íllure tsájuréévétsoobe imúnaa jodíómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcóné

²³ Átsihdyúhjáa diitye imúnaa íjcyarómé pítýácójcatsí dííbyeke illííhyánúroki. ²⁴ Áánemáhjáa pécójhajchótá cójijhajchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówááne dííbyeke illííhyánuki. Árónáacáhjáa waajácújúcoobe teene. ²⁵ Áábekéhjáa cahcújtso múnáa úvérújtsí pañévú iúácóóbeke pejco niityétsó técoomí míhletátú áachívújuco. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro ditye líííhyánúiyónetu.

Tsáoro Jerotsaréeri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllará íñáhbévájcatsíñé técoomíyí íjcyané cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjyáa íllure íllityéme. Tsáháikyéhjáa ditye wáájácutú dibye téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke. ²⁷ Áábekéhjáa Benabéé uwáábojté éllevu itsájtyéébedívú waajácutsó diityéké ímíñéúvu. Úúbálleebéhjáa diityéké muhdú Jetsóo juuváj pñínevú dííbyedívú bóhówáávéebema ííhnyúvátsihdyu péébe dííbyedítýú íjcyané uwááboju Damájco múnáake íínerí íllityétuube úúbállehíjcyáne. ²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréeri

íjcyaaabe diityémá úwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íínerí íllyétuúbe. ²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé griéégómú ihjyúriyéjuco íhjuvámé dííbyema ityáhjájcatsíñe lliihyánúllehíjcyá dííbyeke. ³⁰ Aanéhjáa íñahbéjté cahcújtso múnaa iwáájácúne tsajtyé dííbyeke Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóomé dííbyeke Táátsóvuú.

³¹ Áijyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamááriaa, íjcyané íñújíneri íjcyané cahcújtso múnaa tsaímiyéjuco íjcyane Píívyéébé Apííchóré diityéké píáábóneri. Aaméhjáa éhnííñevu lííyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhduréhjáa Pééodoro pahúllevaré ááhíveebéré péhíjcyaaabe úújeté Ríídári íjcyané cahcújtso múnáadívu. ³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeííbyeke 8 pijcyábájuco íjpi vááúmeítyúneri chémehíjcyáábeke. ³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúuca Jetsocríjtó uke bóhíitsóhi. Ahdícyane dácúúvéne ílluréjuco dicyúwá díímibájcho.

Ahdújucóhjáa díbye téjyúré ácuuvéne. ³⁵ Aanéhjáa Ríídaá, Tsaróoo, íjcyácoomícyu múnaa íájtyúmíne muhdúhjáa íicyahíjcyanéjí íhvéjtsóne Jetsóokéréjuco cáhcujtsóne.

Dóoca bóhíine ídsíjívétsihdyu

³⁶ Téjyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóópéri Tabítá griéégómú ihjyúrí ‘Dóocaá’ némeílle. Aalléhjáa ávyetá ímiáállé íjcyalle píáábohíjcyá ídáátsóméhjike. ³⁷ Aalléhjáa téjyú chémelle dsíjívéhi. Áálleúvukéhjáa íñíjtyúne picyóomé

caámééjiri ijcyané mǐjcóhó pañévu. ³⁸ Áijyúhjáa diibye Péédoro ijcyacóómí Ríída píhíré teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso múnaa dibye kiá ijcyane iwáájácúne wallóó mǐityétsikye dííbye éllevu. Aamútsíhjáa neeté dííbyeke:

—Uuva ú peé íícúí múúha éllevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa dibye péene diityétsimájucó técoomívu. Aabéhjáa úújetéébeke tsajtyémé teene mǐjcóhó pañévú kiá tééhoúvú ijcyáhullévu. Áánaacáhjáa tétsihyi pííbájujyte walléemú máátyóri ijcyame úújétsópejtsó dííbyeke dílleúvúhjáa dsícohijcyané wajyámuunévu. ⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píívyéébema ihjyúvaabe imímóúúvénema. Aabéhjáa dílleúvudívú ííteebéré néehí:

—Tabítaj, múúhama dacúúve.

Ehdúhjáa dibye néenemáyé íitéjúcoólle. Aalléhjáa dííbyeke íájtyúmíne tsúúca ácuuvéhi. ⁴¹ Áállekéhjáa íhyójtsícutu iékéévéne íjyócuycároóbe. Áánemáhjáa cahcújtso múnáama pííbájujytéké ipíúváne úújetsoobe tsúúca bóhíilledívu. ⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnaa mítyame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³ Átsihdyúhjáa Péédoro coéváhíi tsúcájá técoomívú ‘mǐíhéné ímibájchoóbe’ némeííbyé Tsimóo jávu.

10

Péédorómútsí Conéeríoma

¹ Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari ‘Conéerio’ némeííbyé tsáha múnaa ‘Itariáno’ némeííné tsodáhómú avyéjuube íjcyáabe. ² Aabéhjáa paíjyuvaré

Píivyéébeke piáábó ityáúmeíñe ícyahíjcyá muhdú díbye ímillédu. Pámeemáyéhjáa íhyájkímuma duurúvahíjcyámé dííbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke piáábohíjcyaaabe panévatúre. ³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú nééne ííténé pañe ájtyumí níjkyéji múnáajpi dííbye éllevu tsáanéé. ⁴ Aabéhjáa dííbyeke díllónélli íllityécunúúbéré dííbyedívú íiteebéré néehíí:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Muurá Píivyéébe ímí íjtsúcunú piáábó dííbyeke u táúmeíhijcyáne. Áhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u piáábohíjcyáne. ⁵ Ahdícyane Jóópévu tsaatéké walló dítye íújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. ⁶ Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóó ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeííbye ja únéú úníuri íjcyájari. Diibye uke neé íiná u méénuíñe.

⁷ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi Conéeríoike íñééne pééné boone piúvaabe míityétsi íúníu múnáajtétsikye. Áhduréhjáa piúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píivyéébeke úráavyehíjcyáábeke ityújkevéélléébeke. ⁸ Áámekéhjáa ímíñeúvú íúúbálléne wálloobe teene Jóópévu.

⁹ Aaméhjáa péhijcyámé tsíjyu tsúúca técoomíj piíhíríjyuco íjcyánáa Péédoro nériivyé já hallúvú Píivyéébema íihjyúva cójípíinéjuco íjcyáíñááca. ¹⁰ Téijyúhjáa mítyane ajyábaávatéébe. Áábemáhjáa dítye majcho méénúné hajchótá tétsii íjcyáábedívú naavédú nééne bóhówaavéhi. ¹¹ Áané pañéhjáa

ájtyúmiibe cáámetu wájyámúbácobádú nééne téjtyóhjitú dóhjívané dííbyedívú níityene.

¹² Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé pamévá jodíómú dóótúné iyáme. ¹³ Áamedívúhjáa dibye úllévenúrónáa Píívyéébe dííbyeke nééhií:

—Aatyédítýú bo tsaatéké llííhyánúmeke tsájtyéne didyoy.

¹⁴ Árónáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Avyéjuúbej, tehdúi mújyú ehdííváméhjike o dóónejíí doorátujtéke.

¹⁵ Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿Íveekí doorátujtédivú ú meménú ímiáámé íjcyámeke?

¹⁶ Ehdúhjáa dííbyeke Píívyéébe néé pápíhchúújyúva. Áané boonéhjáa tsiíñe piéhullévúré pééne cáámevu. ¹⁷ Ááneríhjyáa dibye ítsámeíhjcyánáa tsúúca llééhowávú wajtsijucóomé Conéeríó walló múnaa dibye íjcyaja dílloméré péhijcyáme. ¹⁸ Aaméhjáa dílló tééjari dibye íjcyáhajchííjyu.

¹⁹ Aabéhjáa tééné íjtsaméiyíyéi íjcyánáa tsiíñe Píívyéébé Apííchó néé dííbyeke:

—Pápihchúúmeva uke nehcohi. ²⁰ Diityémá peeco ñná néétuubére. Muurá oore ó wallóo diityéké díllévu.

²¹ Ahdújucóhjáa dibye diityé éllevu ipyééne nééneé:

—¿A oke ámuha ménehcohi? ¿Aca muhdú néénéllíi ímichi ámuha metsáá taéllevu?

²² Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Ihdyu muha metsáá tsodáhómú avyējuube Conéerio ímiáábé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyáábeke ámuha múnaa jodíómú ímí ítsúcunúhíjcyaaabe nééjuri. Dííbyekéváa níjkyéji múnáajpi néé dííbye jávú u pééne dííbyema u íhjúvaki.

²³ Ehdúhjáa ditye néénéllii Péédoro diityéké néé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Átsihdyúhjáa botsíi tsíjcyooji diityémá péébeke tsaate cahcújtso múnaa nahbénúhi.

²⁴ Aaméhjáa tsíjyu úújeté Tsetsaréavu eenée Conéerio ihyájkímuma íñahbévajtéké ipíúvámema dííbyeke téhmehíjcyátsihvu. ²⁵ Aanéhjáa Péédoro dííbye jávú ááhívéiyóné ihdéré íjchívyeíñúne dííbyé úmíwávú mímóúúvetéébé dííbyeke idyúúrúvaki.

²⁶ Áronáacáhjáa Péédoro dííbyeke nééhií:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

²⁷ Ehdúhjáa dííbyema íhjúvaabéré tééj pañévú úcááveebe úújeté mítyane míamúnáa tétsihvu píhcyáávemedívu. ²⁸ Áamekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaajácú tsá mújyú jodíómuube tsííñé iñúji múnáajpiima íñahbévájcatsíñe dííbyé já pañévú úcáávéíturóne. Áronáa Píívyéébe oke néé tsaatéké átéréejtédí o díllótuki. ²⁹ Ahdújuco muurá íñe o tsááne ‘tsíjyu’ néétuubéré oke ámuha mepíúvánélliihye. Aane ícyooa ó imíllé o wáajacúné muhdú néénéllii ímichi ámuha oke mepíuváne.

³⁰ Áanélliihyéhjáa Conéerio néé dííbyeke:

—Ícyooáa cuuve íchihyi tahjyáarí májchótuube Píívyéébema o íhjúvahíjcyáábedívu tsaapi óhdivu

bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áánetu tsúúca mee píínéehójtšij coojívájuco. ³¹ Aabée oke nééhií: “Píívyéébe muurá lleebó dííbyema u íhjuúvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ³² Áánéllii wallo tsaatéké Jóópévu ditye iújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóó ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeííbye ja únéú úníuri íjcyájari. Aabe ihdyu óví itsáácooca úúma íhjuúváhi.” ³³ Ehdúu oke dibye néénéllii díéllevu ó wallóo uke ditye iújcutéki. Aabe ihdyu tehdujúco u tsááne ímí tsame meíjcyá Píívyéébema. Aane ícyooca muha méimíllé Píívyéébée uke níwaavéné múúhake u úúballéne.

Péédoro Conéeriómuke úwaabóne

³⁴ Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Ícyooca ihdyu ímiááné ó waajácú Píívyéébe pámeekéré tsahtúré wájyune. ³⁵ Muurá tsííñé iñújííne múnáadítýú múhdumé dibye ímillédú íjcyámeke ímí íjtsúcunúúbe. ³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dííbyere Píívyéébe muuha ijraéémú íhdéejtévúke néhíjcyáne tsaímíyé dííbyema meíjcyáiñé uwááboju mééma íjcyáiñé páme Avyéjuubéré íjcyaaabe Jetsocríjtoj tééveri. ³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaajácú muhdúhjáa múúhá iñújíí Gariréatu tene tújkevané éhnée Jóááuvu iúwáábóne tsótsóhíjcyáne boonétu. ³⁸ Muuráhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévú Píívyéébe Íapííchó picyóó dibye tééné íhnáhoori íbóhíítsóhíjcyá naavéné túkevéjtsójú

pañe íjcyame ícúbáhrámeíhíjcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco díbye méenuhíjcyané Píívyéébe dííbyema íjcyánéllííhye. ³⁹ Aane muurá muha méwajácú páneere muhdúhjáa díbye méenuhíjcyané Jodéa íiñújirii, Jerotsarérii, íjcyane. Áané boonétúu dííbyeke llihyánúmé páwachékevu. ⁴⁰ Áróóbekée Píívyéébe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíitsóóbeke bóhówajcáro múúhadívu. ⁴¹ Áronáacáa tsá pamévadívré díbye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébe múúhake dííbyé uubállé muha meméénúmyeke méménúmedívré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. ⁴² Áijyúu múúhake níwááveíñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré míamúnáake. Áhdurée neebe muha meúúballe Píívyéébé dííbyeke néhdújuco pámeere dsíjivéjúcóóróméhjima muhdú dítye ícyahíjcyané díbye ímíbájchoíñe. ⁴³ Téhduréhjáa muurá tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uuballe múnaa néhíjcyané dííbyeke cáhcújtsómé ímítjuháñé ábájíívemeíñe. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíómú íjcyátúmé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavéne

⁴⁴ Aabéhjáa íuwaábó pínéévénaa tsúúca Píívyéébé Apííchó úcaavé pámeere múhdumé díbye úwaabóné cáhcújtsómé pañévu. ⁴⁵ Ááneríhjáa ímúnaa dííbyemáa péeme ullévenú jodíómú íjcyátúrómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaáveneri. ⁴⁶ Aaméhjáa lleebúacunú Píívyéébeke dítye dúúruváné tsíjtyéhjí

ihjyúháñé iwáájacútúrójúhji. ⁴⁷ Áamekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúúca muurá diityé pañe ijcyané Píivyéébé Apííchó ñe mépañe ijcyadu. Áánéllii tsúúca pi-ivyétémé itsójsótsámeñe.

⁴⁸ Ehdúhjáa ñeéene neebe illuréjuco ditye itsójsótsámeí dííbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa néeme dibyéi diityémá ijcyatsuucájááneúvu.

11

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

¹ Aanéhjáa Jodéari ijcyané uwáábojtémá tsijtye cahcújtso múnaa waajácújucóó jodíómú ijcyáturómé tsúúca Píivyéébé uwááboju cáhcujtsóne. ² Áánaacáhjáa Péédoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedítyúhjáa tsaate cahcújtso múnaa ijcyájúcoorómé íhdéené taúhbaju úraavyémé ihjyúvahíjcyáhi. ³ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Acáa íveekí memúnaa jodíómú ijcyátúmeke ááhíveebéré u péébe diityémá ú máchohíjcyáhi?

⁴ Áánélliihyéhjáa úúballebe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dííbyema tene pájtyene.

⁵ Neebéhjápeé:

—Muuráhjáa ihdyu Jóópéri o ijcyabe Píivyéébema o íhgyúvahíjcyánaa óhdivu naavédú néene bóhówáávéne pañe ó ájtyumí wájyamúbácobádú néene téjtyóhjitú dóhjiwáné cáámetu óhdivu níityene. ⁶ Áánevéu o úllévenúróne botsíi ímíñeúvú o íiteebe ó ájtyumí téené pañe pamévá iyámé doorátujte ijcyane. ⁷ Áámedívúu o

íítehíjcyárónáa Píívyéébe oke nééhií: “Aatyédítúyú bo tsaatéké lííhyánúmeke tsájtyéne didyoj.”
 8 Áronáacáa o nééhií: “Tsáha, Ávyéjuúbej, tehdúí mújyú ehdííváméhjike o dóónejíí doorátujtéke.” 9 Áánélliihyéé oke neébe: “ǵíveekí doorátujtédivú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?”
 10 Ehdúu oke pápihchúújyúvá díbye nééne boone piéhullévúré pééne cáámevu. 11 Áané tujkéveríhjáa tsúuca o íjcyajávú wajtsíjucóomé pápihchúúmeva Tsetsaréatu ditye taéllevu walloóme. 12 Áámemájucóo o pééne Píívyéébé Apííchóré oke túkévéjtsóneri íiná néétuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óóma úújeténé oke píúváabe jávu. 13 Aabée múúhake úúballé níjkyéjí múnáajpíváa idyé dííbyedívú ihjyávú íbóhówáávéne dííbyeke nééneé: “Jóópévu tsaatéké wallo ditye úújcuté Tsimóoke dííbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. 14 Dííbye ihdyu uke neé muhdú ámuha díhyájkímuma mewágóóóvéíyónetu mepájtyetéííne.” Ehdúu múúhake úúbáalleébe. 15 Áané boonétúu díityéké o úwáábómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. 16 Téjyúu ó ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóó íllu nééneé: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyáné nújpácyori. Áánetu ihdyu ámúhá pañévú Píívyéébé Apííchó úcááveéhi.” Ehdúu Jetsóó nééne ó ítsaavé téénetu. 17 Muuráhjáa dííbyeke ditye cáhcújtsónéllíi Píívyéébé Apííchó díityé pañévú úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. Ehdúu Píívyéébe íimíllédú méénune tehdu muhdú o méénúíyónejíívari.

18 Ehdúhjáa Pééodoro Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake néénélli tsáhájucó ìiná ditye néétú dííbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

—Píívyéébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa íicyahíjcyáné ííhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé múijyú ídsíjívéjúcóóityúne bóhí iújcuki. Ehdúhjáa nééme Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa.

Ajtiokíari íjcyáné cahcújtso múnáa

19 Muuráhjáa Ejtéebaúvuke ditye dsíjívétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtso múnáake ímityúné dáríivéme. Áánetúhjáa tsaate wáá Peníitsiávuu, ‘Chíipere’ némeíñé caapáhovuu, Ajtiokííavuu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyáné uwááboju apáámyekéré imúnáa jodíómuke. Tsáháhjáa tsíjtyeke ditye úwáábohíjcyatúne.

20 Áronáacáhjáa tsijtye Chííperétú tsáané cahcújtso múnáama Tsiréene múnáa Ajtiokííavu wájtsime úwaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke. 21 Áámekéhjáa Píívyéébe píaabómé muhdú íicyahíjcyanéhjí ííhvéjtsóne dííbyekéréjuco cáhcujtsóne.

22 Aanéhjáa Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa iwáájácúne wallóó Benabéeke téhullévu.

23 Aabéhjáa téhullévú úújetéébé waajácú muhdú ímiáané Píívyéébe diityéké píaabóne. Ááneríhjáa mítyane ímíjyúúvebe diityéké tükévétsohíjcyá ditye ímiíneúvú Jetsóoke iúraávyeki. 24 Ehdúhjáa diityéké neebe ímí Píívyéébe cáhcújtsóóbeke dííbyé Apííchó tükévétsohíjcyáabe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcujtsóhi.

²⁵ Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú iújcújéebema tsiíñe óómimútsí Ajtiokííavu. ²⁶ Aamútsíhjáa tétsíí cahcújtso múnáama tsané pijcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa botsíí cahcújtso múnáake dillómé ‘Crijiánómudi’ Críjtó uráávyé múnáake.

²⁷ Áánáacáhjáa uwáábojtedítýú tsaate Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu. ²⁸ Áámedítýúhjáa ‘Agáábo’ némeííbyé diityéj pñnévú íjyócúúvéne née ájyaba íjcyáiñé ííñújri Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóneri iwáájacúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáráóodio ávyéjuube íjcyáijyu. ²⁹ Áánélliihyéhjáa Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa íjtsámeí muhdú tsáápiitsa ipíááboíñé Jodéari íjcyané cahcújtso múnáake. ³⁰ Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áánemáhjáa diityétsí Benabéemútsikye Tsáorómá wallóómé téhulle íjcyané cahcújtso múnáá túkevétsojté éllevu.

12

Jacóóboke illíhyánúne Péedoróké ditye cúvéhoojánúne

¹ Áijyúhjáa ávyéjuube Heróóde ímityúné dáriivé tsaate cahcújtso múnáake. ² Diíbyéhjáa muurá néesjuri Jóáá nahbe Jacóóboke Ilihyánúmé icyáváájconeri. ³ Aanéhjáa ímí pajtyé imúnáa jodíómú Jetsóoke cáhcujtsótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Péedorókeréjuco ditye iékééveki. Ehdúhjáa meenúme pajtyété wañéhjí pañe óórítýúne pááá máchómeihíjcyáijyu.

4 Áábekéhjáa icyúvéhoojánúúbedívú téhmetsoobe tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme pínéehójsímevátsáhjidi. Áánemáhjáa íjtsámeííbyé tééné pajtyétavúí íjchívyétsóóbedívú iúújétsóíñé tsíjtyeke ditye muhdú íñéekíí. 5 Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnaa piáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke.

Píívyéébe Péédoróké cívéhóójatu íjchívyetsóne

6 Aanéhjáa tsitsíívevu diibye Heróódé dííbyedívú tsíjtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcuvaácutu úwááñéhityu tsodáhomútsidítýú dóhjívaábe. Áánetúhjáa tsijtye imyéenuhíjcyádú téhme péjcové tééjá lleehówa. 7 Áronáacáhjáa níjkyéji múnáajpi dííbyedívú úújetéébedítýú peete cádiúcunú páneere teene cívéhóójá pañe. Aabéhjáa dííbyeke cávíhyiñú ‘muúbe, dájkyeé’ néébere. Ehdúhjáa díbye néénemáyé úwááñehi córííveíñú dííbyé hótíjkejíícutu. 8 Áábekéhjáa neebe díbye íwajyámúúné íímíbjájkímyeííñe íjtyúhápaajínevu iújcameíki. Ahdújucóhjáa ímíbjájkímyeííbyeke neébe:

—Ayúwa díwajyámú hállúejávú dávoóveíñúne dícha tadyéjurij.

9 Ahdújucóhjáa dííbye déjutu péébe íjtsúcunú ímiááné íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhjáa naavédú néénere ííténé pañe íajtyumíne. 10 Áronáacáhjáa tsúúca pajtyémútsí tujkénúetsíí, hallúvúetsíí, téhmeíjcyámútsikye. Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjítóvuréjuco meíjchívyéné lleehówá úwáñewáánetu méénúmeíwavu. Aawáhjáa iiye díityétsima páyúúvénetu íjchívyemútsí tsamútsíí

peerá teene ulléjįtori diibye nįkyéjį múnáájpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu ílluréjuco dííbyedítýú pééneé.

¹¹ Átsihvúhjáa botsíi ímiááné įjcyane iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íñe ímiááné Píivýéébe nįkyéjį múnáájpikiye taéllevu wallóo oke dibye ipájtyetétso Heróodé hójtsí pañétu? Áhdure oke pájtyetétsoobe tamúnaa įjcyarómé oke íimillédú méénúįyónetu.

¹² Ehdúhjáa néeneri įjtsámeíbyéré péé Jóáa dííbyere ‘Máacoó’ némeíbyej tsiįju Maaría javu. Áįjyúhjáa téėjavu cahcújtso múnáa ipíhcyáávéne Píivýéébema ihjyúvahįcyáhi. ¹³ Áánáacáhjáa llééhówatu áachí éhnéjcutu díllohįjcyabe diityéke. Áánélliihyéhjáa bádśįcaja ‘Róódeé’ némeíllé įjchįvyeíñúne úújeté múha įjcyane iwáájácuki. ¹⁴ Aalléhjáa Pééedorój ké illéébóne mįtyane ímįjyuuvéhi. Áánemáhjáa dííbyekéi pááyúcútulléré íícúi tsiíñe ióómíñe úúbáalleté diityéke. ¹⁵ Árónáacáhjáa díílleke népejtsóme:

—Ílluréubá ú meívatéhi. Tsáháubá diibye įjcyatúne. Nįkyéjį múnáájpiýéubá dííbyé uubállema tsáábeke ú nééhií.

¹⁶ Áánáacáhjáa Pééodoro éhnííñevúré díllohįjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa botsíi ipááyúcúúbedi mįtyane ullévenúme. ¹⁷ Áámekéhjáa íhyójtsįriýé neebe ditye cúúvéhulléré įjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbáleebe diityéké muhdú Píivýéébe dííbyeke cúvéhóójatu įjchįvyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Aane tsáma méúúballeco Jacóóboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa iñéene tsiéllévúréjuco dibye péene diityédítyu.

¹⁸ Aanéhjáa tsitsíívevu tsodáhómú eenée dííbyeke téhmehíjcyámé úvánujcátsí múhdutú kiávú dibye péeneri. ¹⁹ Ááme éllévúhjáa diibye Heróódé walóo tsaatéké ditye teene cúvehóójá iúújeté dííbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllii ímíñeúvú diitye tehme múnáake idillóroné illuréjuco dibye lííhyánutsóné diityédívu. Áanemáhjáa teene Jodéa iñújitu peebe Tsetsaréavu.

Heróódé dsijivéne

²⁰ Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tíiróma Tsidóo coomícyu múnáake. Ároméhjáa dííbyé iñújíturé majcho iúcuhíjcyánéllii imíllé dibye diityémá ímíjyuuvéne. Áanélliihyéhjáa tsaméhjí ímíñeúvú ipítýácójcatsíñe péé dííbyé piááboobe Bárájto éllevu. Áábekéhjáa néeme dibye Heróódeke iñéé dibye diityémá ímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllii neetéébé dííbyeke dibye diityémá ímíjyúúveki. ²¹ Áanélliihyéhjáa diityéké éévebe kéjcoojí diityémá íhhyúvaíñe. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wajyámuvu iúcaávéne íavyéjú íjyáwá hallúvú ácúúvebe diityémá íhhyúvaki. ²² Ááneréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene íhhyúvaabéubá tsá miamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píívyééberéubá dííbye!
²³ Ehdúhjáa ditye néénemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu íjcaáyóóbeke chémetsóhi.

Aabéhjáa illuréjuco dsíjivéné iúúvaténeri. Ehdúhjáa dííbyeke pajtyéné íveekí Píívyéébeke ávyéjújtsotúmé míamúnaa dííbyekéré ávyéjújtsóné ímí dibye íjtsúcunúné déjúcotu.

24 Áijyúhjáa Píívyéébé uwááboju éhnííñevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

25 Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóó Ajtiokííavu tétsíí cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake píáábóne dsíídsíídívú diityéké íájcújétsihdyu. Aamútsíhijyáa tsajtyé Jóááke dííbyere ‘Máácoó’ némeííbyeke.

13

Benabéemútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne

¹ Áijyúhjáa Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáama íjcyámé Píívyéébé ihjyú uwáábojte ílluúme: Diíbye Benabéee, Tsimóó dííbyere ‘Cúúvéébeé’ némeííbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa ííñújí avyéjuube íjcyaabéhjáa Heróódema tsájyú píívyéébee, Tsáoroo, éhdume. Áámedítýúhjáa tsaate úwáábohíjcyá Jetsóoke cáhcújtsótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye úwáábohíjcyá tsúuca dííbyeke cáhcújtsómeke. ² Aaméhjáa tsájcooji májchotúmé Píívyéébeke dúúrúvámeke dííbyé Apííchó nééhií:

—Óóma mémeménú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúúcajátújucóo diityétsidyítýú o íjtsámeííñé wákimyéí diityétsí imyéénuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsíne ípícyóóne ditye táúmeííñé píáábó Píívyéébeke.

Átsihdyúhjáa ipítýájcómútsikye ílluréjuco ditye wálloóne.

Benabémútsí Chííperéri úwaabóne

⁴ Aamútsíhjáa Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahííyí peemútsí ‘Chíípere’ némeíñe caapáhovu. ⁵ Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcóvú úújetémútsí úwaabójucóó Píívyéébé ihju imúnaa jodíómú pihcyáávejáané pañévu. Áamútsimáhjáa ípiááboobe Jóaa péé dííbyere ‘Máacoó’ némeííbye.

⁶ Aaméhjáa teene caapáhorí péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnáajpi Bajetsóoke apíichoobe íjcyáábeke. Diíbyéhjáa íllure íállíñe nehíjcyá Píívyéébé icyánéjcu uubállé imyéénuhíjcyáne. ⁷ Aabéhjáa ícyahíjcyá ávyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dííbyema íñáhbévácatsíhíjcyánéllííhye. Diíbyéhjáa ávyéjuube píuvá Benabémútsikye Píívyéébé uwááboju ílléébúcunúné ímíllenéllííhye. ⁸ Aamútsíhjáa dííbyeke úwáábórónáa diíbye apíichoobe dííbyere ‘Eriíma’ némeííbye tsá ímíletú díbye cáhcujtsóné Píívyéébé ihju. Áánemáhjáa íllure téénetu bóíjcyuube dííbyeke. ⁹ Áánéllííhyéhjáa Tsáoro dííbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píívyéébé Apííchó íjcyaae dííbyedívú ííténe nééhií:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsííméné u íjcyaae átéréejpi. ¹⁰ Aabe ¿múíjyúikyé ú íhvéteé eene Ávyéjúúbedítýú íjcyáné uwááboju ímiáájú u tútávátsohíjcyánetu? ¹¹ Ahdícýane ícyooca Píívyéébere nééjuri tsáhájucó u hállúváityúne. Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsáhájucó díbye

állúvatúne. Áánemáhjáa tsaatéké neebe ditye itsájtye dííbyeke. ¹² Aanéhjáa ávyéjuube Tsééjio Páoro íájtyúmíne ílluréjuco cáhcujtsóné Píívyéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokííari

¹³ Átsihdyúhjáa Páávoró íñahbénujtétsima Páápótu péé tsaííyí Pajpííríá íñújiri íjcyacóomí Pééjévuú. Áámútsidítyúhjáa tétsihdyu Jóáa oomí Jerotsaréevu. ¹⁴ Áané boonéhjáa íiyéjuco péémútsi úújeté Ajtiokííavu Pítsíídiá íñújiri íjcyácoomívu. Aamútsíhjyáa téhulle wáyeéévejcóójí íjcyamútsí péé imúnáá pihcyáávejávu. ¹⁵ Áánáacáhjáa tééjía avyéjujte Píívyéébé ihjyu íéévene ínjíkevádú néé tsaatéké ditye idílló dityétsí íhjyúváíhajchííjyu. Áánéllíihyéhjáa nééme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámuútsidi tsané túkevéjtsoju íjcyatú múúhakye ámuútsi menéíyóne? Tenéva íjcyáhajchíí múúhakye mene.

¹⁶ Áánéllíihyéhjáa diibye Páávoró íjyócúúvéne íhyójtisiri néé ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémuj, cáhawáá ímíñeúvú melleebúcunu ámuúhakye o nééíñe íñe múhdumé Píívyéébeke ámuha maávyejúúllémeke. ¹⁷ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvú Píívyéébé idyé íjcyaaabe íhñéjté Ejíhtó íñújiri íjcyámeke lííyaatétsó diityékée íñéhdújuco. Áámekéhjáa muurá íhñáhoori íjchívyétsoobe téené íñújitu. ¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéjji íáábúcúne diityéké píáábohíjcyaaabe panévatúré 40 píjcyá hajchótá ditye íñéubará píívyétúné íñújiri íjcyácoóca.

19 Áané boonéhjáa Canaáá iññújivúréjuco péemeke idyé dibye piáábónej téeveriyé táhjahíjcyámé 7 coomíva múnaa téené iññújiri íjcyámeke. Diityékéhjáa ibóáyóné boone iiyéjuco ditye cáávácuhíjcyáné diityé iññújíne. Ehdúhjáa muurá méenuhíjcyámé Píivyéébé piááaboríye. 20 Áamekéhjáa túkévétsohíjcyaaabe ímityúnéhjí ímibájcho múnáaj téeveri 450 píjcyá hajchótá íhjuú uuballe múnáajpi Tsamoéeréjuco íjcyájcoojívu. 21 Aaméhjáa idyé táumeí Píivyéébeke dibye imyéménu tsáápiikye diityé avyéjuube íjcyáííbyeke dibye diityéké ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhjáa dibye mémenúné ‘Bejamíí’ némeíñé dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaóoke dibye íjcyá avyéjuube 40 píjcyá hajchóta. 22 Áabekéhjáa íjchívyétsóné boone Dabíikyéréjuco dibye tsiíñe pícyoone diityé avyéjuube dibye íjcyaki. Dílbyedítýhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevéélléébeke ó ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikye.” 23 Diibyéhjáa muurá Dabííj tsiménémúháábedítýú Píivyéébe meménú Jetsóoke mee íjraémuma pámé Pájtyetétsoobe íjcyáábeke tsúúcajátújucóhjáa iñéhdújuco. 24 Áábé íhdéhjáa Jóáa úwáábohíjcyá memúnaa íjraémuke. Aabéhjáa nehíjcyá ímityú íicyahíjcyánéhjí íhvéjtsóne ditye ímiánejcúvuréjuco ípájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeíki. 25 Aabéhjáa teene úwáábó níjkévaríjyuco íjcyaaabe néehíí: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha meítsúcunúhíjcyaaabe. Táhboonétúí íhdyu úwáábóííbye. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácoríucúítýuróne.”

26 Ehdúhjáa iñétsihdyu Páávoró néehíí:

—Ámuúha, Aavaráaúvúj tsiiménémúháábema múhdumé tsíjtye múnaa Píívyéébeke cáhcujtsómej, muurá pajtyété uwááboju méwáábyuta. ²⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri íjcyame memúnaa íavyéjyjtémáyé tsá wáájácutú diibyējuco Mepájtyetétsoobe Jetsóó íjcyane ténevá wáyeéévějcoojívadúné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáá uwááboju dííbyedítú ihjyuváné éévehíjcyaróme. Aamée muurá íllure ícúbahrá dííbyedi tsúúcajátújuco tene dííbyedítú némeidyújuco. ²⁸ Tsáháturóhjáa ííné imítýúné dibye méénutú tééné hallútú ditye dííbyeke lííhyánúiyóne. Áronáacáhjáa néeme Piráátoke dibye illííhyánútso dííbyedívu. ²⁹ Ehdúhjáa dííbyedítú tene cáátúnúmeidyújuco ditye méénune dííbyeke. Áabeúvú ítémehóhjáa tsíjtyerējuco páwachéketu ínítyétsóne cúúune. ³⁰ Áróóbekée muurá Píívyéébere bóhítsóhi. ³¹ Aabéhjáa píváijyúvává bóhówáávehíjcyá Gariréatúhjáa Jerotsaréevu dííbyema péhíjcyámedívu. Aame muurá íñe úúbállehíjcyá míamúnáake dííbyedítu.

³² Aane íñe ámúhake muha méúúbállehíjcyá ímiá uwááboju tsúúcajátújucóhjáa méíhdé múnáaúvuke úúbállémeíhijcyáne. ³³ Muuráhjáa meke diityéúvúj tsiiménémúháábeke íñéhdújuco Píívyéébe bóhítsóné Jetsóoke. Muurá Tsááamóháámitu nééneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó bóhítsóhi.” ³⁴ Ehdúhjáa Píívyéébe néé dííbyeke íbóhítsoíñé dííbyej pí ícúbáhrámeítýuki. Áhdure idyé tsiíñe neébe: “Ámúhake ó píááboó panévaturé Dabííúvukée o

néhdújuco.” ³⁵ Téhdure idyé tsiíñe Tsááamóháámitu nééneé: “U íjcyátúcoocájííva néhi díicúve múnáajpi íjcyáábej pi tóócuúhi.” ³⁶ Aanéhjáa muurá díibye Dabíiúvuke Píívyéébe íñéhdújuco ímí íicúvehíjcyané míamúnáake díbye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhjáa muurá dsíjívéébeke cááníúvú úníutu ditye cúúúbej pi ícúbáhrámeíhi. ³⁷ Áánetúu Jetsóoke Píívyéébe bóhítsóóbej pi tsá ícúbáhrámeítýúne. ³⁸ Aane ihdyu ámuha tamúnaa méwajácúiyá díibyeé dsíjívénej téeveri tsúúca pámeere míamúnáá imítýuháñe Píívyéébe ábájíívéneé uwááboju. ³⁹ Aane muurá íñe múhdumé dííbyeke cáhcújtsómé imítýuháñe tsúúca ábájíívémeíhi. Áánetu teene cáhcújtsotúmé Píívyéébéhjáa Moitséeúvuj téeveri méénúné taúhbajuré úráávyehíjcyámé imítýuháñe tsá ábájíívémeítýúne. ⁴⁰ Ahdícyane téébúwá méíjcyaco. Ámúhake pajtyedííñe éhnéhjáa Píívyéébe íhjuú uubáalle múnaa íllu nééneé:

⁴¹ Ámuúhaj, múúnedi íllure úúhívatéhi jcyámej, wa ihdyu méwagóóóvecoj. Muurá íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe panévareé o méénune tsaate ámúhake úúballéjúcooróné tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa Páávoróo pihcyáávéjé pañevú úwáábóné tsujáávevu tsaate dííbyeke néé tsiíñe díbye wáyeéévejcoójí itsááne iúwááboki.

⁴³ Áánemáhjáa díityétsima nahbévahíjcyámé Píívyéébeke ímí úráávyehíjcyámé jodíómúu, tsijtye jodíómú íjcyátúmedítýuu, íjcyame. Áámekehjáa tükévétsohíjcyamútsí Jetsóodítýú íjcyané uwááboju

dityétsí úwaabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévámeke. Aamútsíhyyáa nehíjycyá diityéké Píivyéébé piáábori ímí ditye iúráavye dííbyeke.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa tsííñé tsemáánaréjuco déjúcóóvéneri wáyeéévejcóójí illúhwu pácoomí múnáaré dóbééverá Píivyéébé uwááboju illéébúacunúki. ⁴⁵ Ááneríhyyáa avyéjujte mítyane iñómíutááváne Páávoródítýú ihjýúvá dííbyé uwáábó icyátúhtsónema. ⁴⁶ Áámekéhjáa núhnévétumútsiyé diibye Páávorómá Ben-abéemútsí nééhií:

—Muurá ihdyu tehjújúcooro íñe Píivyéébé uwááboju Jetsóodítýú íjcyane mee jodíómudítýú úwááboméí tujkénújúcooroné tsá ámuha meímíletú mecáhcújtsóne meímíbaavyéné múijyú medsíjívéjúcóóítýúne bóhí ámuha meújckuki. Áánéllii muhtsi mepéé jodíómú íjcyátúme éllevu diityékeréjuco muhtsi meúwááboki. ⁴⁷ Muurá Píivyéébe íhyyú uubáalle múnáaj tééveri nééhií: Ukée ó picyóó peetédu u néébedítýú pajtyété uwááboju itsújááve pámeere ííñújiri íjcyané míamúnáadívu.

⁴⁸ Ehdúhjáa dityétsí nééneri jodíómú íjcyatúmé ímíjyuuvéhi. Aaméhjáa nehíjycyá Jetsóodítýú íjcyané uwááboju ímiááne íjcyane. Áánemáhjáa cáhcujtsómé eené múhdumé múijyú ídsíjívéítýúne bóhí iújcúíñejcúvuréjuco pájtyeme. ⁴⁹ Ehdúhjáa téené ííñújiri úwááboméíñe Ávyéjúúbedítýú íjcyané uwááboju. ⁵⁰ Árónáacáhjáa pihcyáávéjá túkevjtsojtémá íhtsutúmé íjcyané walléémú néé

técoomí avyéjutéké diityémá tsaméhjí ijchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhjáa ditye ijchívyetsóné diityétsikye téené iinújitu páhduvére idyárvémútsikye. ⁵¹ Áánéllihyéjháa ílluréjuco dityétsí diityédívú íjtyúhááne íínú ipíchóújcóne péene Icóónióvu. ⁵² Áronáacáhjáa ihdyu tétsí múnáa múhdumé tsúuca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píivyéébé Apííchó íjcyame mítyane ímíjyuuvéhi.

14

Páávorómútsí Benabéema Icóóníori

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Benabéema teene Icóóníori íjcyané pihcyáávéjá pañevú úwáábohíjcyané mítyame cáhcujtsó imúnáa jodíómu. Áhduréjháa tsíjtye múnáa íjcyarómé cáhcujtsóhi. ² Áronáacáhjáa tsaate jodíómú cáhcújtsótumé bóijcyú jodíómú íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhjáa ditye néhdújuco tsárillehíjcyané cahcújtsó múnáake. ³ Ároné pañéhjáa tsúúcajái tétsii íjcyamútsí úwáábohíjcyá Píivyéébedívú icyátsípáávéne íínerí núhnévétumútsi. Áamútsikyéhjáa píááboobe dííbyé íhnáhoori dityétsí méénúráityúronéhji imyéénuki. ⁴ Áánáacáhjáa técoomí múnáa ílluréjuco dówaavéne. Tsaatéhjáa pajtyé uwáábojté icyánejcúvu. Áánetúhjáa tsíjtye coévá cáhcújtsótúmema. ⁵ Áánéllihyéjháa jodíómuu, tsíjtye jodíómú íjcyátúmee, íjcyame íavyéjuté má pítyácójcatsí diityétsikye páhduvére idyárvémútsikye néwayúúnevu íáámuíñe. ⁶ Aanéhjáa iwáájácúne úmívamútsí Ricaóóniá iinújivu. Aamútsíhjáa

úwáábohíjcyá téené iĩñújiri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷ Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí hállúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áámune

⁸ Aanéhjáa Ríítaráí íjcyaaabe tsaapi itsíimávámeitsihdyújuco úllétuúbe. ⁹ Aabéhjáa lleebúcunúhijcyá Páávoró úwaabóne. Áábekéhjáa Páávoró íajtyúmíne waajácú díbye ímiááne cáhcujtsóné Píívyéébe dííbyeke ímíjpyetétsoíñe. ¹⁰ Áánéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Díjyocúúve. Ahdújucóhjáa íjyocúúvénemáyé díbye úllene. ¹¹ Ááneríhjáa teene Ricaóóniá iĩñúji múnaa iúllévenúne néé íhjúríí:

—¡Píívyéébemútsíhya íñe méhdivu niityé míamúnáajtétsidívú ípívyéévéne!

¹² Ehdúhjáa iñéene Benabéেকে meménúmé ‘Jóópíte’ némeíñé mícúruwake icyáánivahíjcyáábe déjutu. Áánetúhjáa Páávoróké meménúmé tsijpi ‘Meecóório’ némeíñé mícúruwa déjutu ímichi díbye íhjúvahíjcyánéllihye. ¹³ Áíjyúhjáa dííbye ‘Jóópíte’ némeíñé mícúruwake cáánivahíjcyaaabe llúúváábé duurúvaja técoomí lleehówá úníuríye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu íicyáávétsómútsikye. Áámútsikyéhjáa tsaméhjí ímíllerá illííhyanúne téeneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴ Aanéhjáa iwáájácúne íwajyámúúne dówaríjcyómeímútsí tsarí ehdu ditye méénúiyóné díityétsikye pájtyénéllihye.

¹⁵ Áánemáhjáa íícúí díityé éllevu ipyéene neemútsi:

—¿Aca íveekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuháduré muhtsi míamúnáajtétsi. Aamútsíi muurá íñe ámuha éllevu muhtsi metsáá ámuhákye meúwáábo ehdu nénehji ámuha meúráávyehíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco ámuha meúráávyepáneeréé íévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji tééjí hallúrí íjcyáméhjimájuco nújpácýó pañe íjcyámeke ípívyéjtsóóbeke. Diibye ihdyu meke bohíwú ajcúhi. ¹⁶ Dílbyeréé muurá éjyuuwú míamúnáake íhvejtsómé icyahíjcyá íimillédu. ¹⁷ Áronáacáa íihnáhoovu diityéké úújétsoobe panévaturé diityéké ípiáábóneri. Dílbyere muurá mééma níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaímíyé píivylene meóóvéne méícyahíjcyá tsaímíjyúúre.

¹⁸ Ehdúhjáa dityétsí néérónáa imílleromé diityétsikye íícuvéné ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Áronemáhjáa íhvejtsóme.

¹⁹ Áanáacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyácoomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúwú diityéké állívánéllii Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa ‘tsúuca dsíjiveébe’ íñéene lliúcuíñúmé técoomítyú íiwávuú. ²⁰ Áábé hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnaa mícaavérónáa iácúúvéne tsiíñe peebe diityémá técoomívu. Ááné tsiíjyúhjáa Déébévuréjuco dityétsí pééneé.

²¹ Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsiyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari íjcyané cahcújtso múnáake. ²² Diityékéhjáa

tsápítsohíjcyamútsí ditye ímíñeúvú iúráávye Jetsóoke icyáhcujsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ímiáánéjuco mítyane meícúbáhrámeíñe níjcautu meúcaavéné Píívyéébé avyéjuvu. ²³ Téjyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómivári íjcyané cahcújtso múnáa túkevétsojte íjcyáímyeke. Áané boonéhjáa tsaméhjí májchotúmé Píívyéébema ihjyúvá díbyeréjuco diityéké ityúkévétsojki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴ Aamútsíhjáa Pitsíidiá iñújitu péemutsi úújeté Pajpíiriá iñújivu. ²⁵ Aamútsíhjáa Pééjéri iúwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atááriá coomívu. ²⁶ Átsihdyúhjáa íwákimyéí iníjkévátsihdyu tsaííyiyéjuco dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébé wákimyéivu diityétsikye ditye wállótsihvu. ²⁷ Aamútsíhjáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévaturé píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye píáábóneri jodíómú íjcyaturómé cáhcujsóné Jetsóodítyú íjcyané uwááboju. ²⁸ Áámemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

15

Jerotsarévu ditye dóbeevéne

¹ Áijyúhjáa tsaate Jodeá iñújitu teene Ajtiokííavu péeme tétsíí cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeityúmé pájtyetéityúne. ² Ááneríhjáa diityémá Páávorómútsí táhjájcatsíhi. Áané boonétúhjáa tsamééréjuco cahcújtso múnáa

ihjývájcatsíñé dityétsí Jerotsaréevu tsaatémá ipyéene idyé íihjyúva téeneri técoomí cahcújtso múnáá túkevétsojtémá uwáábojte íjcyámema.

³ Aaméhjáa péeme pajtyé Peníitsiámá Tsamááriá inújícutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú íjcyatúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú íicyahíjcyanéhjí íihvéjtsónema. Ááneríhjáa tétsíí cahcújtso múnáa mítyane ímíjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsaréevu úújetémeke tétsíí cahcújtso múnáa tsaímíyé waatsúcupejtsóhi. Áámekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké píáábohíjcyané panévatúre.

⁵ Áijyúhjáa tsaate paritséómudítýú tsúúca Críjtoke cáhcújtsorómé néehíí:

—Múu eene jodíómú íjcyatúmé cáhcújtsómedívú ikíhdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyeki.

⁶ Áánélliihyéhjáa pámeere uwáábojtémá túkevétsojte dóbeevé téeneri íihjyúvaki. ⁷ Aaméhjáa mítyane téeneri táhjájcatsíñé níjcautu Péédoro íijyócuúvéne néehíí:

—Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaajácú tsúúcajátújucóhjáa oke Píívyéébe ámuhadítýú imyéménúúbeke pícyoone o úúballéhíjcyá ímiáájú pajtyéteju jodíómú íjcyátúrómeke ditye téhdure ícyáhcujtsoki. ⁸ Aabée muurá Píívyéébe iná túhúúllétuube téhdure diityé pañévú picyóó Íapííchó mépañévúu ipícyohdu. Ááneríí úújétsóobe téhdure diityéké iwájyune. ⁹ Áámekée ímíbájchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllii muhdúhjáa meke ímíbajchódu.

10 Ehdúu Píívyéébe diityéké ímíbajchó Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíihye. Áameke jíveekí ámuha méimíllé illure metúhujtsóné méíhdé múnáaúvúu íjcyarómé ímí úráávyehíjcyánejjíiva ditye iúráávye Moitséeúvú uwááboju, pane meíjcyarómé tene néhdu meíjcyáiyónejjívári? 11 Aame muurá tsaméhjí diityémá tsúúca mepájtyetéjucóó apááñéré Críjtóo méhdi ídáátsóvéne mééma méénune mecáhcújtsónéllíihye. Tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetétúne.

12 Ehdúhjáa Péédoro néénéllíi cúúvéhulléréjuco ditye lléébúacunúne Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píívyéébe méénúráítyúronéhjí diityétsij tééveri méénuhíjcyáné jodíómú íjcyátúróomé pañe. 13-14 Aamútsíhjáa íhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawáá idyé táicyánéjcutu ámúhake o néé peíyené Tsimóo Péédoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píívyéébe téhdure jodíómú íjcyátúrómedívú íuwááboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcujtsómé dííbyeéjté íjcyaki. 15 Muuráhjáa dííbyé ihjúú uubáalle múnáa cáátunúne íllu nééhií:

16-17 Bóónétu tsiíñe ó tsaá Dabíiúvú avyéjúu tútávaavéné dííbyéj tsiiménémúháábemáyéjuco o ímíbajcho téénetu pámeere míamúnáa iwáájácúne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwááve múhdumé dííbyé wáábyutájté íjcyame. 18 Ehdu neebe Píívyéébe tsúúcajátújucóo íjtsámeíñe.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnaa caatúnúhi.

¹⁹ Áánéllii ámúhakyé o nées tsáháubá menééityuró jodíómú íjcyaturómé Píívyéébeke úráávyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyé diityéké téeneri metúhújtsótuki. ²⁰ Árónáa ihdyu íllure mécaatúnuú diityémá ditye ílluune imyéénújúcóótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsítýúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo. ²¹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóómiváryé tsaate úwáábohíjcyáné téénetu Moitséeúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeéévéjcoojívádú éévemeíhijcyáné pihcyáávejáané pañévu.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néénéllii pámeere tétsíi cahcújtso múnaa, uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame nées tsaatéké íhdityu iwállooíñé Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áánemáhjáa meménúmé Tsíírámútsikye Jóódáma díbyere ‘Batsabáa’ némeíbyema ityújkevééllémútsikye. ²³ Áámútsimáhjáa waajácuháámí iwállóháámí pañe néémeé:

“Muha ílle pámeere cahcújtso múnaa meíjcyame ámuha éllevu íhgye méwallóó jodíómú ámuha meíjcyatúmé Tsííríá íiñújiri íjcyacóómí Ajtiokííari ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure hállúcu múnáa éllevu. Áhdure idyé Tsiríítsiá íiñúji múnáa wáábyuta téhaámi. ²⁴ Aame muha méwaajácújúcóó muha mewállóotúmeré ámuha éllevu ípyééne íllure ámúhakyé máváríchohíjcyáne. Ámúhakyévá muurá nehíjcyámé Moitséeúvú

uwááboju néhdu ámuha mekihdyahirótsámeíki.

²⁵ Áánéllii muha ímíñeúvú meíjtsámeíñe múúhadítyú meméménúmútsikye méwallóó ámuha éllevu muha maávyejúúllehíjcyamútsí Páávorómútsima.

²⁶ Diityétsí muurá Páávorómútsí ápíchó nééronehjívú pájámeíhijcyá Máavyéjuube Jetsocriytoke iwágyúnéllíihye.

²⁷ Áámútsima muha méwallóó ámuha éllevu Tsíírámútsikye Jóódamaá. Aamútsí ihdyu óvíi ímíñeúvú ámúhake néé muhdú téhaamí pañe íjcyané túkevjtsoju nééneé.

²⁸ Aane mítyane ámúhake muha metúhújsótu apáhdyuré Píívyéébé Apííchó múúhake túkevjtsoñeri ámúhake muha menééhií:

²⁹ Tsá múu dóótu níjcyotájteke íícúvémeíñe iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjima dómácójcatsítyúne.

Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meíjcyáhajchíi ímí tehjújuco ámuha meíjcyaiñe. Áyu wái meíjcyaj.” Ehdúhjáa íñéhaami wallóomé Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhjáa tsúúca técoomívú iúújeténe ipíhjuúcu-meke ájcumútsí téhaamívu.

³¹ Áhaamíhjáa iéévéne mítyane ímíjyuuvéme. ³² Áané boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píívyéébé ihjuu diityéké téeneri éhnííñevu itsápíjtsoki. Piivyétemútsíhjáa iúwaabóne. ³³ Aamútsíhjáa tsúcájáhréjuco diityémá íjcyátsihdyu úúballé diityéké ílluréjuco ióómiíñe.

Áánéllíihyéhjáa pítyajcómé dityétsí tsaímíyé ióómiki.

³⁴ Áronáacáhjáa Tsíira tétsihvuré cóévánáa Jóóda

iiyéjuco óómiñe. ³⁵ Áhduréhjáa Páávorómútsí coévá tétsihvúré Ajtiokííavu. Aamútsíhjáa tétsí múnáama úwáábohíjcyá Píívyéébé uwááboju.

Páávoró tsiñe uwáábovu pééneé

³⁶ Átsihdyúhjáa pívájcoojívájucó pájtyénetu Páávoró Benabéeke nééhií:

—Cána majó ááhívemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake mewáájácu muhdújuco ditye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhjáa Benabéé imíllará tsiñe Jóáa pééne diityétsima dííbyere ‘Máácoó’ némeííbye.

³⁸ Áronáacáhjáa Páávoró tsá imíllétú díbye pééne diityétsima díbyéhjáa Pajpíiriá coomívú diityétsidítýú cóévánélliíhye. ³⁹ Ááné hallútúhjáa itsípájúcatsíñe ílluréjuco dityétsí dówaavéne. Ááné boonéhjáa Benabéé diibye Máácóke iújcúúbema péé tshíyí Chííperévu. ⁴⁰ Áánetúhjáa Páávoró Tsíírakeréjuco újcune dííbyema ipyéékií. Áámútsí hallúvúhjáa tétsí cahcújtso múnáa Píívyéébeke piáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéékií. ⁴¹ Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsííríámá Tsiríítsiá iñújjícuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsomútsíyе.

16

Páávorómútsikye Tsííráma Timotéó náhbenúne

¹ Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyácoomícyuvu. Átsíhjáa ájtyúmimútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dííbyéj tsiñjéhjáa jodíómulle íjcyalle

idyé cahcújtso múnáalle. Áanetúhjáa cáani gríéégómuube. ² Áábedítýúhjáa Timotéodítýú tétsíi cahcújtso múnáa nehíjcyá ímiáábé dibye íjcyane. ³ Áábekéhjáa Páávoró imíllé itsájtyene dibye iñáhbénu dííbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cáani gríéégómuube íjcyánéllii dibye kíhdyahírótsámeítýúne. Áánélliihyéhjáa tujkénúí dííbyedívú kíhdyahírótsoobe imúnáa jodíómú méénuhíjcyádú téené hallútú diityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴ Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhji múnáake úúbállehíjcyá muhdú Jerotsaréri íjcyané uwáábojte túkevétsojtémá diityéké úwáábohíjcyané muhdú cahcújtso múnáa íjcyáiyóne. ⁵ Aanéhjáa illéébóne Píívyéébeke cáhcujtsómé lííyaaté éhniíñevu mítyaméjuco.

Naavédú néené pañe Matsedóónia múnájpi Páávoródívú bóhówaavéne

⁶ Aaméhjáa Píívyéébé ihjyu Áátsiá iñújí úwáábóiyónáa dííbyé Apííchóré diityéké túkevétsojéj péévé tsá ditye úwáábotú téené iñújí múnáake. Áánélliihyéhjáa Píríjjiámá Garáátsiá iñújícuturé pajtyéme. ⁷ Aaméhjáa Míítsiá iñújí watsíivyevu úújetémé imíllera ipyééne Bitíiniá iñújívu. Arónáacáhjáa téenere Píívyéébé Apííchó Jetsóope diityéké ájcune túkevétsojéj péévé idyé tsá ditye téhullévú péétune. ⁸ Áánélliihyéhjáa tsapéhdú Míítsiá iñújitu pájtyeme úújeté ‘Tóróoaá’ némeí mujcónújuco. ⁹ Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédú néene bóhówaavéne pañe Matsedóóniá iñújí múnájpi dííbyeke

néehíí: “Muúbej, Matsedóoniá iĩnújivu metsááne múúhakyéréjuco méuwáábo.” ¹⁰ Ehdúu nééne dííbyedívú bóhówáávéne boonétú muha mepéé téhullévú Píívyéébere múúhakye wállóhullévú muha méuwááboki.

Páávorómú Pirípori

¹¹ Aamée Tóroóatu muha tsahíyí mepéé tsapéhdú Tsamotaráátsiá caapáhovújuco.

Ááné tsíjyúu muha méúújeté Néááporívu.

¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé méúújeté romáánómúhjáa Matsedóoniá iĩnújí pañévú íhcyóomi ípívyéjtsocóómí Pirípovu téené iĩnújí avyéjú coomívu. Ácoomíyíkyée tsúcájá muha méicyahíjcyáhi.

¹³ Aamée muha wáyeéévejcóójí mepéé Píívyéébema ditye íhjúvahíjcyátsihvu téhí úniúvu.

Átsihvúu muha méúwaabó walléémuke múúhadívú píhcyáávémeke. ¹⁴ Áámé pañée íjcyalle Tiatíírá cóomi múnáalle Ríidia ímiá wajyámúúné duujínuúdú néjáhjí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa íhdyu tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráavyehíjcyárolle botsí dííbyere píáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju Páávoró úwaabóne.

¹⁵ Aallée ílluréjuco tsójtsótsámeíñé pámeemáyé íhyájkímuma.

Ááné boonétúu múúhakye neéle:

—Áyu cána tahjyávú mepe ímiááne Píívyéébeke

o cáhcujtsóné ámuha menéhajchíjyju. Ehdúu

múúhakye iñééne íhjúávú itsájtyémeke tétsihvúréi

coévátsolle.

¹⁶ Áhdurée tsáijyju Píívyéébema ditye

íhjúvahíjcyáhullévú muha mepééme méúújeté

bádsijcájadívú naavénéhjáa ípañe íjcyáábej téeveríyé iná pájtyeíñe wáájacuhíjcyáalledívu. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mítyane dsíisike úcuhíjcyá diityémá téené hallúvu. ¹⁷ Aallée múúha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Píivyeébé wákimyéi múnaa ámúhake pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

¹⁸ Ehdúu múúhake nehíjcyalle pívájyúvájuco. Áánéj taíchoríi Páávoró ílluréjucu úhbane dííllé pañe íjcyaaabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o nées Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucóo díbye íjchivyéné teenémáyé díílldítyu.

¹⁹ Áánéllihyéé íavyéjute ííne hallúvucó idsídsíwájucóóítyúné maatyóbá diityétsí Páávorómútsikye íékéévéne tsajtyé técoomí avyéjute éllevu. ²⁰⁻²¹ Áámútsikyée diityédívú iúújetétsóne néemeé:

Íjtyetsi jodíomútsí jíveekí méhcóomí pañe páhduváré nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóiyónejíivari?

²² Ááneréjucóo pámeere néene ímiááné tehdu dityétsí méenuhíjcyáne. Áánéllihyéé awáá ávyéjute diityéké táuhbá ditye íwajyámúúné ityácóríjcomútsikye iwápáájco. ²³ Ahdújucóo ditye diityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsídívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke. ²⁴ Áánéllihyééhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóójá pañévú iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ítyújkejíinetu.

25 Aamútsíhjáa téhoojá pañe íjcyamútsí Píivyéebema ihjúvahíjcyá pecójpíinéjuco meíjcyáronáaáca. Téhduréhjáa dííbyeke idyúúruváne dityétsí májtsiváne tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame lleebúcunúhijcyáhi.

26 Áronáacáhjáa peecútéré tétsii úúvécunúneri lléhowááne páhyúbáne tujkéveri pámeere téējari íjcyamedítýú úwáñehííñe cóhribáhi. 27 Áánáacáhjáa téējá tehmeébé icyúwátsihdyu ájkyeebe itécunú páneere lléhowááne páyújcatýene. Aanéhjáa íjtsúcunúúbé tsúuca ditye úmiváne. Áánélliihyéhjáa icyávaájco újcuube illíihyánúmeíki. 28 Áronáacáhjáa Páávoró néehíí:

—Ehdu bo méénúmeídíñej, íjtyérero muúha.

29 Áánélliihyéhjáa peete ípíúváne íícúí diityétsi éllevu peebe illityécunúúbere. Áánemáhjáa mímóúúvetéébé diityétsí lliiñévu. 30 Áánemáhjáa illuréjuco díbye íjchívyétsómútsikye nééneé:

—¿Aca muhdú ó pájtyetéiyáhi?

31 Áánélliihyéhjáa dííbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha mépájtyetéki.

32 Ehdúhjáa dííbyeke iñétsihdyu úwáábomútsí dííbyeke pámeere ihyájkímumájuco. 33 Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji. Áánemáhjáa illuréjuco díbye diityétsidívú tsójtsótsámeíñe diitye ihyájkímumájuco.

34 Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjávú itsájtyémútsikye májchotsóme. Aaméhjáa mítyane ímíjyuuvé Píivyéébeke tsúuca icyáhcújtsóneri.

35 Áané tsitsíívevúhjáa técoomí avyéjunte wal-
 loó tehme múnáake ditye iñéete diibye cúuvéjá
 tehmeébeke ílluréjuco dibye ijchívyétso diityétsikye.
 36 Ahdújucóhjáa ditye dííbyeke nééténéllii neebe
 Páávoróke:

—Ávyéjutévá néé ámúhtsikye o íjchívyétsoki.
 Ahdícyane wa ílluréjuco mepej.

37 Áronáacáhjáa Páávoró néé diityéke:

—Muurá iñe múhtsikye iiná néétuméré
 míamúnááj pñnévú iwápáájcomúhtsikye cuvéjaanú
 romáánómúejtési téhdure muhtsi meíjcyané
 waajácúháámima meíjcyámúhtsikye. Aame jíveekí
 imíllé múhtsikye ijchívyetsóné teevétariye? Aane
 tsá muhtsi áyanéwu meímíletúne. Óvi ihdyu iye
 itsáane múhtsikye ijchívyetsóvame.

38 Ehdúhjáa dityétsí néene úúbáalletémé
 ávyéjutéke. Ááneríhjáa mítyane íllityémé
 romáánómúejtési íjcyané waajácúháámima
 dityétsí íjcyáneri. 39 Áánélliihyéhjáa diityétsi
 éllevu ipyééne ídátsójkímyeímyé diityétsidívu.
 Áánemáhjáa choocóréjuco ditye wálloone
 técoomítyu. 40 Aamútsíhjáa teene cúuvéjatu
 íjchívyemútsí Ríidiá javu úújetémútsí cahcújtso
 múnáake itsápítsohíjcyátsihdyu ílluréjuco pééneé.

17

Tetsaróonicárí ditye úborivaténe

1 Aaméhjáa Páávoroo, Tsíiraá, Timotéoo,
 éhdume péhijcyámé pajtyé Ajpíiporii, Aporóoniaa,
 íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa péeme Tet-
 saróonicávú úújetétsihyi íjcyaja imúnaa jodíómú

pihcyááveja. ² Áájá pañévúhjáa wáyeeévejcóójí Páávoró imyéénuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa ténevá wáyeeévéjcoojívádú úwáábohíjcyaaabe pápihchúúijyúva. ³ Úúbállehíjcyaabéhjáa diityéké Píiyéébé ihjyú uubáalle múnááhjáa cáátúnuhíjcyáné néhdújuco Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe tsiíne bóhíne. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyéjuco Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyáábedítýú ámúhakyé o úúbállehíjcyáne.

⁴ Ehdúhjáa Páávoró néénéllii tsaate imúnáadítýú tsúuca cáhcujtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mítyame gríéégómudítýú cáhcujtsó ímiáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píivyéébeke úráávyehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítýú walléémú avyéjúméhíjívú nééme cáhcujtsóhi. ⁵ Ááneríhjáa tééjá túkevéjtsojte cáhcújtsotúmé iñómíutááváne juváñeri átéréejte óvéhe múnáa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake iíbórinútsihdyu Jatsóo jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye itsájtye técoomí avyéjúté éllevu. ⁶⁻⁷ Aaméhjáa diityétsikye íajtyúmítúnéllii diibye Jatsóokéréjuco tsijtye cahcújtsó múnáama tsájtyene diityé éllevu. Áámekéhjáa diityédívú iúújetétsóne néémeé:

—Éhne míamúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsí Tsíírama wájtsímútsikye áánu Jatsóo íhjyávú tsaímíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhíjjuco íhjyuváné ímityúné mee romáánómú avyéjúúbé taúhbajúúnetu. Nehíjcyámé tsijpívá ávyéjuube íjcyane Jetsóo.

⁸ Ehdúhjáa ditye nééne técoomí avyéjútémá

tsijtye tétsii ijcyámeke múhdurá pajtyéhi.
 9 Áronáacáhjáa diitye Jatsóómú múu áhdómeídyú
 meenu ditye iácádsíjcaáyo diityéke. Ahdújucóhjáa
 ditye ácádsíjcaáyóne.

Páávorómú Beréari ijcyane

10 Áijyúhjáa tépejco cahcújtso múnaa ijchívyetsó
 Páávoroo, Tsííráá, ijcyámútsikye diityétsí ipyéé
 Beréavu. Áámutsihjyáa téhullévú iúújetedú
 péé imúnáá pihcyáávejávu. 11 Tsáháhjáa
 tétsii múnaa Tetsaróonicá múnaádú néétune.
 Ímíhyéhjáa lleebúcunúhijcyámé dityétsí
 úwaabóne. Aaméhjáa néhcohíjcyá Píívyéébé
 ihjyú uubáalle múnaápe cáátúnuhíjcyánéhjí
 pañe iwáájácu ímiááné tehdújuco dityétsí
 úwáábohíjcyáhajchííjyu. 12 Áamedítýúhjáa
 mítyame cáhcujtsó jodiómuu, gríéégómuu, ijcyame
 wajpiímumáyé avyéjúméhjiúvú nééné walléemu.
 13 Aanéhjáa tsúúca Tetsaróonicarí ijcyame jodiómú
 waajácú Páávoroo Beréari úwáábohíjcyáné Píívyéébé
 ihjyu. Áánéllihyéhjáa téhullévú ipyééne tsiíñe
 iibórinutémé diityéke. 14 Áánéllihyéhjáa íícúí
 wallóomé Páávoróké dibye ipyéé móóá úniúvú
 tétsihvúré Beréavu Timotéomútsí Tsííráama
 cóévánaáca. 15 Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu.
 Aaméhjáa óómímyeke neebe ditye iñéé íícúí dityétsí
 ipyéé dííbye éllevu.

Páávoroo Atéénari

16 Áámútsikyéhjáa téhmeebe íítehíjcyá
 mítyane técoomíyí ditye dúúrúvahíjcyáné
 níjcyotájteke. 17 Aanéhjáa múhdurá híjtsúcunúnéllii

téeneri ihjyúvahíjcyaaabe imúnáama tsijtye Píivyeébeke dúúrúvahíjcyámema pihcyáávéjá pañévu. Ihdícyátsihjívúhjáa icyábúúvémema ihjyúvahíjcyaaabe téeneri. ¹⁸ Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámema tsijtye ‘ejtóico’ némeíñé uwááboju úráávyehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi. Áámedítýúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áánu ihjyuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye néehíi:

—Tsiíñé piivyeébé mú ihjyú uubálle múnáajpiubá dííbye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítýú díbyéé Jetsóo dsijíveebe bóhííbedítýú íjcyáné uwááboju úúbállehíjcyánéllíihye. ¹⁹ Áábekéhjáa tsajtyémé ipítýácócátsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa dííbyeke néémeé:

—¿Aca tsá múúhake u wáájácútsóítýuró ímíñéúvú béhné uwáábójuma u tsáánevu? ²⁰ Muurá múúhake u nehíjcyáné tsáhái tsáijyúubaré muha melléébotúne. Áánéllíi muha méimíllé mewáájacúné ímíñéúvú íiná nééiyóné múúhake u nehíjcyáne.

²¹ Ehdúhjáa dííbyeke nééme Atééna múnáama tsiíñé iíñúji múnáa íjcyame. Aaméhjáa íínerí íjcyatúmé paíjyuvaré úbállécátsíhíjcyá páhduvaré nééne uwáábó illéébone.

²² Áámekéhjáa Páávoró néehíi:

—Ámuúha Atééna múnáaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsiíñehji mecáánívahíjcyáne. ²³ Muuráhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsihjíri o péhíjcyaaabe ó ájtyumí ícúvé wáíjí hallútú íllu nééne cáátúnúmeíñe: “Mewáájácútúné Piivyeébé

wáábyuta.” Aane muurá dííbyedítýú ámúhakyé ó úwáábohíjcyá eene dííbyeke wáájácutúmeré ámuha medúúrúvahíjcyáábedítýu.

²⁴ Diibye ihdyu Píívyéébe páneeréé múhdúné tsíeméné ípívyéjtsoóbe. Diibyeé muurá ípívyejtsó ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhji. Áánéllii páneere íjcyá dííbye tájpiye. Aabe tehdu apátsíiyé íjcyáíyónejí míamúnaa méénúné duurúvájá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé dííbye. ²⁵ Aabe tsá mutájpí íjcyatúne. Muurá ihdyu dííbyedítýuré tsááne bóhíima méijcyáhi. Áhdure panévareé íñe múhduná téene tájpi méicyahíjcyáné dííbyedítýuré tsááhíí.

²⁶ Muuráhjáa tsáápihdítýuré íñe múhdumé ííñújiri méijcyámeke lííyaatétsoóbe. Áánemáa íhdétújuco dibye éévecúné kíahjí méijcyáiñe múijyúhaja. ²⁷ Ehdúu méénuube dííbyedi méítsámeíhíjcyáné níjcáutu íhtsútúnetu mewáájácu méhdítýu kíá íjcyátúróóbeke. ²⁸ Muurá dííbyedítýuré tsááne bóhíima méijcyá éhnehjáa tsaate íllu néhduú: “Muha méijcyá Píívyéébej tsíime.” ²⁹ Aane tsúuca dííbyej tsíime méijcyame tsá méijtsúcunútyuró eene panévaturé míamúnaa óórótuú, nééwáyutuu, dsíídsituu, nícyohíjcyánehdú Píívyéébe nééneé. ³⁰ Muuráhjáa ihdyu éíjyuúvú pevénéré ítéecunúhíjcyaaabe míamúnaa iwáájácútúné hallurí ehdu méénuhícyáne. Árónáa ícyooca pámeere míamúnáake neebe ímityúné méicyahíjcyáné méíhvéjtsoki. ³¹ Muurá muhdú méicyahíjcyáné iwáájácúdú mééma ímíbájchóiiibe

ípyée imyéménuube Jetsóoj tééveri. Aanée muurá meke waajácútsoobe dííbyeke ibóhíitsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoró dsíjívémé tsiíñe bóhíinetu íhyyúváneri íllure tsaate uuhívaté dííbyedi. Áánetúhjáa tsaate néehíi:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyu tsiíñe téénetu u íhyyuváné melléébúacunúne.

³³⁻³⁴ Áámedítúhjáa tsúúca tsaaté múnaa cáhcujtsómé dííbyema nahbévahíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyaahe Dioníítsio teene ‘Areóópago’ némeítsihvu dóbéévehíjcyáméejpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehji íjcyá diityéma.

18

Páávoró Coríitori

¹ Aanéhjáa Páávoró teene Atéénatu péébe úújeté Coríítovu. ² Átsihdyúhjáa aahívetéébé imúnáajpi Akíírake Póótó íiñúji múnáajpiíkye. Téijyúhjáa téhdure botsíi wajtsíibé Itáaría íiñújitu mewa Píritsíírama, Ávyéjuubeváa Cáráóódio pámeere Róómári íjcyáné jodíómú íjchívyeiñé néénetu tsáámutsi. ³ Aanéhjáa Páávoró diityétsimáyéjuco íjcyane diityétsikye íwákimyéityu ipiáábo téeméné wákimyéi imyéénuhíjcyánéllíihye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanedú nééné nujúwááne. ⁴ Áijyúhjáa ténevá wáyeéévájcoojívádú pehíjcyaahe imúnaa jodíómú pihcyáávejávu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítú íjcyáné uwááboju imúnáama tsijtye imúnaa íjcyáturómeke ditye icyáhcuýtsooki.

5 Áánáacáhjáa tsúuca Tsíírámutsi Timotéoma wajtsí Matsedóoniá iñújitu. Áijyúhjáa Páávoró tsanéeríyé uwáábori íjcyaaabe nehíjcyá imúnáake diibyējuco Jetsóó dityéé téhmehíjcyaaabe Críjto Mépájtjetétsoobe íjcyane. 6 Ehdúhjáa dibye néerónáa dííbyedítýú nehniwu ihjyúváme. Áánéllihyéhjáa íllurējuco dibye diityédítýú ipyéé íwajyámú wátsóújcoobéré nééené:

—Árone tsáma ámúhá hallúriyējuco teene ámuha medsíjívécooca meícúbáhrámeíñe. Tsá táhallúri tene íjcyatúne. Ahdícyane jodiómú íjcyátúróme éllévurējuco o pééíñe diityékerējuco o úwááboki.

7 Ehdúhjáa iñéene íllurējuco dibye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úújeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávéjá úníuríyé íjcyaaabe tsúucajátújuco Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáábe jávu. 8 Áijyúhjáa teene pihcyáávéjá avyējuube ‘Críjpoó’ némeíbyé cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju pámeere ihyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Coríító cóómi múnáadítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámeíhi. 9 Átsihdyúhjáa Páávoródívú tsápejco Jetsóó naavédú nééne pañe íbóhówáávéne nées dííbyeke:

—Imíchi díícyáne éhniíñevu dúwááboco íínerí íllityétuubére. 10 Íjcyámé mítyame ícyoomíyí tahñéjté íjcyáímye. Áánéllii ehdu uke o néehíí. Áábeke o íjcyátúcoocájííva múha uke muhdú méénuúhi. 11 Ahdújucóhjáa tsané pijcyábáj pñnévú tétsii Coríítori íjcyaaabe diityéké úwáábohíjcyáné Píívyéébé ihjyu.

12 Áijyúhjáa Acááyá iĩnújǵi avyējuube Garióo ijcyánáa tsaate imúnaa jodíómú cáhcújtsotúmé ipityácójcatsiñe Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé diibye avyējuúbe éllevu dibye ímityunéhjǵi ímíbáchohíjcyátsihvu. 13 Áánemáhjáa díibyé hallúvú úúballémé díibyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaju nééné tsijǵjtoriyé miamúnáake úwááboobéré pehíjcyá dityevá Píivyéébeke idyúúrúvaki.

14 Ehdúhjáa Páávoró hallúvú ditye úúballénéllii dibye ihjyúváiyóné ihdéré diibye avyējuube Garióo diityéké néehíi:

—Ihdyúhde tehdújúcooíyó díibyema o ímíbájchóiyóné dibye ímityuné méénuca. 15 Áánetu ámuhá taúhbaju nééné tsijǵjtoriyé dibye tsáápihdítýú ijcyáné uwááboju úwáábohíjcyáhajchíi wa ihdyu ámuháyé chooco méímíbáchojcatsij. Tsá o ímíletú átéréenéhjǵi o ímíbajchóne.

16 Ehdúhjáa iñéene ílluréjuco dibye diityéké wáalloone tétsihdyu. 17 Árónáacáhjáa pihcyáávéjá avyējuube Tsójtenéké tsaate gríéégomu iékéévéébeke wápáajcǵo diibye avyējuúbé úmíwávu. Áróneríhjáa tsá dibye íícúvetúne.

Páávoró Ajtiokílavu ióómítsihdyu tsiñe uwáábovu pééneé

18 Aanéhjáa Coríitori tsúcájá Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu ‘Tséékeréa’ némei mujcǵovú béerómei tsanéhjáa ímiááneturé imyéénuíñe iñéené uuballe. Ehdúhjáa méénúmeíibyé Tsíiriá iĩnújǵivu ipyéétúné ihde. Átsihdyúhjáa botsíi

tétsíí cahcújtso múnáake ipítýájcóne peebe Akííramútsima tsháííyí teene Tsííriá iñúújivu. ¹⁹ Aaméhjáa Éépsetsóvú úújeté tétsihvu Akííramútsí mewa Píritsíírama cóéváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoró imúnaa jodíómú pihcyáávejávú péébe úwaabó tééjavu pihcyáávémeke. ²⁰ Áábekéhjáa neerómé díbye tsuucájááneúvú dityémá iíjcyaki. Árónáacáhjáa tsá díbye ímíllétúne. ²¹ Áánemáhjáa diityéé pítýáajcoobe nééhií:

—Árónáa ó ímíllé o pééne Jerotsaréevu. Aabe óví Píívyéébe ímílléhajchíí tsiíñe ámúhakye ó uujévahi.

Ehdúhjáa iñééne péjúcoobe tsháííyí teene Éépsetsótu. Áánetúhjáa Akííramútsí dííbyedítýú cóévá tétsihvu. ²² Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébé tétsihdyu botsíí péé Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu. ²³ Átsihyíhjáa tsúcájá iíjcyátsihdyu idyé tsiíñe pehíjcyabe Garáátsiámá Pírííjía iñúújicuri íjcyané cahcújtso múnáake tsápíjtsoobéré técomívadu.

Éépsetsórí Apóóro úwaabóne

²⁴ Áijyúhjáa Arejadriíá cóómi múnáajpi jodíómuube Apóóro teene Éépsetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwááboobe íjcyabe mítyane waajácú Píívyéébé ihju. ²⁵⁻²⁶ Aabéhjáa uwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meúraávyejító tsaate dííbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaabéhjáa apááñéré Jóáápe tsótsohíjcyánetu íjcyané uwáábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávéjé pañévú íínerí núhnévétuubére. Aanéhjáa díbye níjkevádú

Akííramútsí dííbyeke ihjyávu itsájtyéne botsíi ímíñeúvú úwaabó muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj tééveri mééma méénune. ²⁷ Aabéhjáa imíllé Acááyá iññújvu ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ímí ñjtsúcunúnéllii caatúnú waajácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu ditye tsaímíyé iwáátsúcúpéjtso dííbyeke. Aabéhjáa téhullévú úújetéébé Píívyéébere túkévjtsóneri píáábohíjcyá mityane cahcújtso múnáake. ²⁸ Aabéhjáa imúnáa jodíómuke nehíjcyá diibyéjuco Jetsóo Críjto Mepájtyetsoobe íjcyane Píívyéébé waajácuháámítúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa dibye nééneéllii tsáhájjuco ditye ñná néétune.

19

Páávoró Éépetsóri

¹ Aabéhjáa Coríitori íjcyánáa Páávoró íjchí iññújri péhíjcyaaabe úújeté Éépetsóvu. Átsihyíhjáa íjcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnáa Jóááúvú uwáábó úráavyehíjcyáme. ² Áámekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénújyu tsúúca dííbyé Apííchó ámuhá pañévu úcaavéhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tehdu muha mewáájácúneñíva dííbyé Apííchó íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Acáa ñné uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsootsámeíhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóááuvu tsótsohíjcyané uwáábo.

⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhdée diibye Jóáa tsótsohíjcyané ímityúné íicyahíjcyanéhjí íhvéjtsómeke. Árónáacáa ihdyu diityéké nehíjcyaaabe dííbyé boone Mépájtyetétsoobe Jetsóó úwáábóíbyeke ditye icyáhcuíjtsoki.

⁵ Áánélliihyéhjáa botsíi Jetsóoke icyáhcuíjtsóne tsiíne tsójtsótsámeímyé dííbye mémeri. ⁶ Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtsi ipícyóóne Píívyéébema íhgyúváné tujkéveri dííbyé Apííchó diityé pañévú úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjíri illéébótúrójúhjíri Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere tükévéjtsóneri úúbállehíjcyámé díbyéé diityédívú íuwááboju bóhówajtsóne. ⁷ Aaméhjáa diitye Píívyéébé Apííchó diityé pañévú úcaavémé 12-meve.

⁸ Aanéhjáa Páávoró pápihchúú nuhbává ímúnaa jodíómú píhcyáávéjá pañévú úwáábohíjcyá íínerí núhnévétuubére. Aabéhjáa míamúnáake téíbúwátsohíjcyá Píívyéébé avyéjú icyánejcúvu.

⁹ Árónáacáhjáa tsaate tsá ímíletú icyáhcuíjtsóne. Aaméhjáa nehníwu íhgyúvahíjcyá teene Jetsóodítýú íjcyané uwáábotu pámé úmíwávúre. Áánélliihyéhjáa Páávoró diityédítýú péé pámeemáyé cahcújtsó múnáama ‘Tirááno’ némeííbyé uwáábojavu.

¹⁰ Aabéhjáa tééjavúréjuco diityéké úwáábohíjcyané míñéécú pijcyába. Aanéhjáa tsúúca pámeere Áátsiá ííñúji múnáa lleebójucóó Jetsóodítýú íjcyané uwááboju díbye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsijtye jodíómú íjcyáturómé tsúúca lleebóhi.

¹¹ Áijyúhjáa dííbyej tééveri Píívyéébe méénuhíjcyá

mítiane méénúráítyúronéhji. ¹² Ávyetáhjáa dííbyé miñúbajáánema íwajyámúúné chéméméhji éllevu ditye tsájtyéróneri tsúúca bóhihíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhji ichívyehíjcyáhi.

¹³ Áijyúhjáa tsaate téhullé múnaa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé imíllerá Jetsóo mémeriyéjuco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye íjchívye éhne Páávoró úwáábohíjcyaaabe Jetsóo mémeri.

¹⁴ Ehdúhjáa imíllerómé imyéénune jodíómuube Etséebá llúúvájte avyéjúúbej tsíímé 7-meva íjcyame. ¹⁵ Aaméhjáa tehdu méénúronáa tsáápi pañétú diibye naavéné néehíi:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áánetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶ Ehdúhjáa néebere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaaabe diityéké méénúnetu ílluréjuco ditye wááne tééjá pañétú íevejtéhjiréjuco wájyamúúvatúme díbye túúvátsónéhjima.

¹⁷ Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnaa jodíómumáyé tsijtye jodíómú íjcyátúme íwáájácúneri mítiane íillityéne Jetsóoke ávyéjújtsóhi.

¹⁸ Áhduréhjáa tsaate cáhcujtsójúcóómedítýú úúbállehíjcyá íhdéhjáa ímityúné íicyahíjcyanéhji.

¹⁹ Áánetúhjáa ápiíchojte ténéhji waajácúhaaminé ílluréjuco cóvajtsoné pámeere íiténeríye. Ááne pañéhjáa íjtsúcunúme dsíidsi wágóoovéné 50 míi.

²⁰ Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítýú íjcyané uwááboju tsújaavé pámehdívúre.

21 Áané boonétúhjáa Páávoru íjtsámeí Matsedóóniámá Acaáayá iñújícú iááhívetétsihdyu botsíi Jerotsaréevu ipyééíñe. Áhduréhjáa nehíjcyaaabe teene Jerotsaréetu ipyééíñe Róómávuú.
 22 Áánéliihyéhjáa íhde wálloobe ípiáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtomútsikye. Áánetúikyéhjáa tsúcájá coévaabe Áátsiá iñújivu.

Éépetsóri ditye íborívaténe

23 Aabéhjáa Jetsóodítýú íjcyané uwááboju úwáábohíjcyané hallútú cáhcújtsotúmé páhduváre dáríivehíjcyá cahcújtso múnáake. 24 Tsaapíhjáa ‘Deméétrio’ némeíbyedítýú tujkéváne. Diibyhjáa nícyohíjcyá úwáñewáánetu ‘Diána’ némeíñe níjcyota píívyélledi idíllone idyúúrúvahíjcyája nááve. Áané hallúvúhjáa mítyane dsíidsíivahíjcyámé pámeere íwákimyéi múnáama. 25 Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhjí wákímyeíhíjcyámeke ípíhjúúne néehíi:

—Muurá ámuha méwaajácú íñe mewákímyeímyé tsaímíyé meícyahíjcyané íñetú píhtotúme. 26 Aane jíveekí Páávoru nehíjcyá íñe menícyohíjcyámé píívyéébe íjcyatúne? Ehdu íñéeneri muurá mítyámekéjuco dibye tsíñejcúvúre íbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsiíyé íchii Éépetsóri dibye tehdu méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjuco Áátsiá iñújírri ehdu dibye méénune. 27 Aane múhdurá teene méémaá. Muurá mewákímyeí téene tájpíjyuco meícyahíjcyané méhdivu wágóóóvéiyáhi. Áhdure díille íhtsútulle píívyéleke Áátsiá múnáama

pámeere ííñújiri íjcyané míamúnaa dúúrúvahíjcyáalle ja tsáhájucó bóhówaúacunújúcóóíturóne.

28 Ehdúhjáa díbye néénéllii tsijtye icyáyobáávaténe illu wáñejcóhi:

—¡Ñóóooj, ehdíivájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiomú piivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néémeé.

29 Áijyúhjáa ihdyu kiávú técoomíyí míamúnaa iibórinújcatsíhi. Áanáacáhjáa Matsedóoniá múnáajtétsí Gááyóma Arijtáacomútsí Páávoróké náhbénuhíjcyámútsikye lliúcuíñúmé dítye píhcyáávehíjcyájá pañévu. 30 Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne diityémá íhgyúvatéiyónáa tsá cahcújtso múnaa dííbyeke íhvéjtsotúne.

31 Áhduréhjáa tsaate Áátsiá ííñúji múnaa ávyéjuchte dííbyeke wáájacúmé néé tsaatéké dítye íñéé dííbyeke téhullévú díbye ipyéétuki. 32 Áanáacáhjáa ihdyu míamúnaa iibóriba teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáájacutú ínélliihyé ímichi ipíhcyaaavéne. 33 Áanáacáhjáa tsaate jodíomú imúnáajpi Arejáadoróké cátujcú díbye diityé úmíwávú ipyééne íhgyúvaki. Ahdújucóhjáa íhgyúva díbye íhyójtisiri diityéké néérone cúúvéhulléréjuco dítye íjcyaki. 34 Árónacáhjáa ‘dáj’ néétune tsiíñe illu wáñécohíjcyáme:

—¡Ñóóooj, ehdíivájullé tsáma íhtsútulle Epéétsiomú piivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne nehíjcyámé míñéecu hóorá hajchótá jodíomuube díbye íjcyane iwáájácúnema.

35 Áámekéhjáa técoomí avyéjuube idyáíivyétsómeke nééhií:

—Ámuúha tamúnaa iñe Éépetsóri meijcyamej, pámeere muurá waajácú éhnée cáámetu áákityéné neewáyú píívyéle Diánadi medíllóné duurúvaja méhójtí pañe ijcyane. ³⁶ Aane tehdu múha tóónúíyónejíivari. Áánéllii ílluréjuco metáchúúréévène cúúvéhulléréjuco meijcya. Aame ñná mémeenújúcohdí ímíñeúvú íjtsámeityúme. ³⁷ Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha metsívamútsí tsá íné ímityúné méénutúne. Áhdure tsá dityétsí méduurúvaja tútávajtsotúne. Aamútsí muurá tsá ñná ímityúné íhjuvatú mépiivyélledítyu. ³⁸ Ahdícyane Demétrio íwákimyéi múnáama tsaatédítyú ímityúné íjyácunúhajchíí óví péé ténéhjí ímibájcho múnáa élleu teene ímíbájchoki. Muurá téenélii ijcyané ténéhjí ímibájchotsíhji. ³⁹ Áánetu ávyetá íhnáhó néene íjcyáhajchíí múu íhvejtsó páñétúéhullévú tene ímíbáávyeki. ⁴⁰ Muurá ícyooca ápíchó néene máhallúrí téenetu menéétsámeíyóne. Tsá muurá ñná menééítyuró iñe ícyooca pájtyene páñétúejte meke dílloca. ⁴¹ Ehdúhjáa íñéene ílluréjuco díbye diityéké tsújaúcúne.

20

Páávoró Matsedóóniámá Gréetsiá iñúñcúvú pééneé

¹ Aaméhjáa ííborínújcatsíñetu íhvetédú Páávoró cahcújtso múnáake ipíhjuúcúne túkévajtsóhi. Átsihdyúhjáa diityéké ipítyájcóne Matsedóóniá iñúñvuréjuco díbye pééneé. ² Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhíveebe diityéké

tsápítsohíjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréetsiá iĩnújivu iúújetétsihyi ijcyá pápihchúú nuhbáva. ³ Aabéhjáa tshííyí Tsíiriá iĩnújivu pééiyónáa tsaate imúnaa dííbyedítyú ímityúné pítýájcámeíñé iwáájácúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá iĩnújivuré tsiíñe ióómiíñé íjchityu. ⁴⁻⁵ Áábemáa o pééiñáa múhtsikye náhbenuímyé múhtsí ihdéjuco Tóroóavu ipyéene téhullétú múhtsikye téhmeténé illuúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtétsí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gááyoó, Timotéoo, Áátsiá iĩnúji múnáajtétsí Tííkicyómútsí Tóroópimómaa, éhdume. ⁶ Áánetúikyée muhtsi mecóévamútsí óóritýúne pááá májchómeíhíjcyáné wañéhjí pajtyétavu botsíi Pirípotu tshííyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsíj coojívatu diityédívú Tóroóavu. Átsihyíi muha méijcyá tsané tsemáána.

Páávoró Tóroóaa múnáake ááhivéne

⁷ Aamée muha tsemáána déjúcóóvejcoójí medóbéévéne páaa mémajchó Jetsóó dsijívé meítsaavéne. Áijyúu Páávoró úwaabó ávyeta pécójpñéwújuco tsíijyu muha mepéjúcóóíñéllíhye. ⁸ Téijyúu muha médóbeevé cáámééhó pañévú peetéháñej tééveri. ⁹ Áánaacáa ováhtsáwu 'Éóótico' némeíbyé ácuúcunúhijcyá páhoowa nétsihyi. Aabéhjáa icyúwaíñúné hallurí baavu áákityéébé dsijívéhi. ¹⁰ Áánéllíhyée Páávoró íícúu iĩńítýéne dííbyeke íámabúcúne nééhií:

—Méíllityédíne. Muurá ihdyu bóhíiroóbe.

11 Átsihdyúu tsiíñe cáamevu néríívyéebema muha pááa mémajchó Jetsóó dsijívé meítsaavéne. Áané boonétúu idyé tsiíñe íuwaábó cámahjácoobe tsítsijnécu. Átsihdyúu ílluréjuco muha mepééneé. 12 Áánetúu tétsíi múnaa ihjyáhañévuréjuco péémema diibye ováhtsáwu pééneri mítyane ímíjyuuvéme.

Tóroóatu Miréetovu ditye pééneé

13 Aamée muha mepéjúcóónáa Páávoru múuhadítyú coevá tétsihvúré Tóroóavu íjchityúré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde cúujúwámiri mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu dííbyeke muha meújçuki. 14 Aamée muha técoomítyú dííbyeke meújçuíñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. 15 Átsihdyúu muha mepééme tsíjyu ‘Kííoó’ némeíñe caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjcyooji méúújeté ‘Tsáámoó’ némeíñe caapáhó mujcóvu. Ámujçótúu muha mepájtyeme mécúwaté Trojíírióvu. Áané tsíjyúu botsíi muha méúújeté Miréetovu. 16 Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoru íjtsámeí Jerotsaréeri muha Pejtecojtée wañéhjí mepájtyeíñe. Áánéllihyéikyée tsá dibye ímílletú muha Áátsiá íñújçiri íjcyacóómí Éépetsóvú mepééne íçúu muha téhullétú meóómítyúrónéllihye.

Páávoru íhjuváne Éépetsó cahcújtso múnáá túkevjtsojtéma

17 Aabée Miréetori íjçyaabe píuvá Éépetsóri íjcyáne cahcújtso múnáá túkevjtsojtéke. 18 Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú muhdúhjáa Áátsiá iinújivu o wátsítujkénúijyu o ícyahíjcyáne. ¹⁹ Muuráhjáa tamúnaa jodiómú íjcyarómé oke páhduváre dáriíveneri támeíbyéré Píívyéébé wákimyéí ó méenuhíjcyá iná néétuubére. ²⁰ Áronáacáa tsá o íhvetétú ámúhakye píááboíñé patsíhjíwávúré úwááboobéré o péhíjcyánetu. ²¹ Aabée ámúhakye pámeekéré tamúnaa íjcyátúróméhjíma ó nehíjcyá ímityúné ámuha meícyahíjcyáne meíhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocriítoke mecáhcújtso ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. ²² Aabe íñe ícyooca tsiíñe o péé Jerotsaréevu Píívyéébé Apííchó oke túkévéjtsóneri muhdú táúmiwa íjcyane wáájácútuúbe. ²³ Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomíjivu téenere Píívyéébé Apííchó tsúuca oke waajácútsójúcoorá Jerotsaréevu oke ditye cúvéhoojánuube o ícúbáhrámeíñe. ²⁴ Ároneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó imíllera Píívyéébé meke iwájyúne méema mepájtyetéíñe méénúné uwáábojívú Jetsóo oke níwáaveíñúné o níjkeváne.

²⁵ Ahdícyane ámúhakye o néé íñe múhdúméj pñínévú Píívyéébé avyéjutu íjcyáne uwááboju úwááboobéré o péhíjcyámé ámuha oke maájtyumíjúcóóityúne. ²⁶ Téhdure ámúhakye o néé ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallurí tene íjcyáityúne. ²⁷ Muurá tsúuca páneere ámúhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé íjtsaméí íjcyane. ²⁸ Ahdícyane tsáma téñbúwá méíjcyaco ámuha uwáábojte meíjcyame. Ímíñeúvú

météhmeco cahcújtso múnáake Íllí Jetsóó tujpácyó wágóóóvénej tééveri dibye újcúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámúhake níwááveebe Ípííchoj tééveri diityé túkevjtsojte ámuha meíjcyaki. ²⁹ Áronáa ó waajácú íchihdyu o péené boone tsaate múhdurá iúwáábóneri íllure diityéké tútávajtsoíñé éhne múúne oohíbye obééjámuke tútávajtsódu. ³⁰ Áhdure íjcyáímyé tsaate ámúhadítyúré ímíá uwááboju tsíjtoriyé átéréenéhjí úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújtátsoímye. ³¹ Áánéllí tsáma téíwbúwá méíjcyaco éhnée pápihchúú pijcyábá hajchótá támaatyóú o wáágóóne ámúhake o úwáábohíjcyáné meítsáávénema.

³² Áhdícyane ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame óví dííbye tájpiyéjuco ámuha meíjcyane meke iwájýúne dibye ácuhijcyáné uwáábójú pañe íhtsutúmeréjuco. ³³ Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsíídsídívú áhdoobe éhnéva múnáajpi o íjcyabe ímíá wajyámuma o íjcyáíyóneri. ³⁴ Muuráhjáa ámuháyé wájácú menéene oore tsáávanéréi ó wákímyeíhijcyá óóma íjcyámema muha mepíhtone meújcuiki. ³⁵ Aabée muurá ámúhake panévatúré ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóó íllu néhijcyáné o ítsáávénema: “Muurá tsaatéke tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéné ehnííñevu.”

³⁶ Ehdúu diityéké íñétsihdyu Páávaro Píívyéébema ííhjúva mímóúúvénéllí muha téhdure mémímóúuvéhi. ³⁷ Áábekée pámeere

ikímóóvéne ámábiñúhi. ³⁸ Aamée múúhake pícyojhé cúújúwamívú dibyée ‘tsáhájucóubá tsiíñe oke ámuha maájtyúmíityúne’ néeneri kímóóvemére.

21

Jerotsarévu Páávoró pééneé

¹ Aamée muha tétsihdyu mepéé tsapéhdú ‘Cóóó’ némeíñe caapáhovu. Áané tsiíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeíñe caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu. ² Átsihvúu muha tsíimivúréjuco mepájtyene Peníitsiá iññújvu péémivu. Áámíríyécúo muha mepééneé. ³ Aamée muha ‘Chíipere’ némeíñe caapáhó náníñéjcuri meííteíñútsihdyu mepéhijcyámé méúújeté Tsííríá iññújvu. Aaméikyée muha Tííró mujcójuvu mécátsúúveté tétsihvu tsane píichuta íjchívyeki. ⁴ Átsihyíi muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmíitémemái méijcyá tsané tsemáána. Aamée Páávoróké néé dibye Jerotsarévu ipyéétu Píívyéébé Apííchórehjáa diityéké túkévéjtsóneri. ⁵ Aamée muha técoomíyí téhajchótá meíjcyánetu mepéémeke pícyojhémé pámeere mújcojúvu. Áámemáa muha pámeere memíhmoúbáné Píívyéébema méihjyúváhi. ⁶ Átsihdyúu muha ílluréjuco diityéké mepítýájcóne meúcaavéné cúújúwámí pañévu. Áané tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

⁷ Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tsahííyí mepééme mécátsúúveté Toremaidávu. Átsihyíi íjcyáné cahcújtso múnádívú muha méúújetémema

méijcyá tsájcoóji. ⁸ Áané tsiíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréavu. Aamée muha mepéé Perípe jávú cahcújtso múnáá túkevjtsojtéhjáa 7-meva íjcyamedítýú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. ⁹ Áábej tsíímée píinéehójt símeva walléemú tájívátúmé íjcyame úúbállehíjcyá Píívyéébere diityéké ájcúné íjtsaméiyi iná pájtyeíñé iwáájacúne. ¹⁰ Aamée muha tétsihyi tsúcájáhréjuco meícyahíjcyánáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹ Aabée múúhakyé ááhíveebe Páávoró ocájímííhé iújcúmííheri íhyójt sicuu, íjtyúhaácyuu, íjcyane ichíácómeíñe néehíí:

—Píívyéébé Apííchó muurá nehíjcyá illuva ditye íñe ocájímííhé aabájáábeke Jerotsarévu ichíjchúúbeke íhvéjtsoíñe tsííñe iinúji múnáá hójtsí pañévu.

¹² Ehdúu dibye néénéllii muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké dibye ipyéétu téhullévu. ¹³ Áronáacáa múúhakyé neébe:

—¿íínerí ámuha mekímoovéné ídátsó oke pajtyéhi? Tehdu apááñéré oke ditye chíjchúúñejíívari. Óvíi néhi ihdyu oke illííhyánúhajchíí lliíhyánúmé Ávyéjuube Jetsóoke o cahcújtsóné hallútu.

¹⁴ Ehdúu múúhakyé dibye néénéllii muha dííbyeke menéehíí:

—Óvíikyéhde muhdú Píívyéébe ímillédú ú ijcyáhi.

¹⁵ Átsihdyúu muha ílluréjuco meímíbájkímeyéíñe mepééne Jerotsarévu. ¹⁶ Áámemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu.

Aamée muha meúújeté Chíperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhivéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsaréevu meúújetémeke tétsíi cahcújtso múnáa tsaimíyé waatsúcúpejtsóhi.

¹⁸ Áané tsiíjyúu muha Páávorómá máaahíveté Jacóóboke. Áanáacáa tétsihyi pámeere cahcújtso múnáa túkevétsojte.

¹⁹ Áamedívúu muha meúújetémeke Páávoró úúballé ímíñeúvú muhdúhjáa Píívyéébe jodíómú íjcyátúrómé pañevú dííbyej téeveri méénuhíjcyanéhji. ²⁰ Áánéllihyéé duurúvámé Píívyéébeke ávyéjújtsomére. Áánemáa nééme dííbyeke:

—Ehdíivane, muúbej. Muurá múhdúné míamúnáajpíjyúcooró memúnáa jodíómudítýú cáhcujtsójúcoorómé úraavyepí Píívyéébé Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbajúúne. ²¹ Aame nehíjcyá úhdityu uuva u úwáábohíjcyané téénetu múu bóijcyúdú pámeekéré jodíómú tsííñé iíñújri íjcyámeke ditye téeneri íícuvéjúcóótuki. Áhdurévá ú nehíjcyá ditye íhdéuvúu ícyahíjcyajjító ííhvétsoone ítsíimeke ikíhdyahírotsójúcóótuki.

²² Aane íñe ¿muhdúí teéne? Muurá íñe tsúúca íchihyi u íjcyane iwáájácúcooca píhcyááveímye.

²³ Áánéllii ú méénuú uke muha menéhdúu. Íjcyámé íchihyi múúhadítýú píñééhójtímeva wajpíímú ípyéé ímiáánetúré imyéénuíñé íñéenéi méénutúme. ²⁴ Áámema tsaméhjí meúcújcatsííñe méímíbájchótsaméi duurúvájá lluvváábedívú

memúnaa méenuhíjcyádu. Áané boonétú ú áhdoó diityémá ditye ibyééromeíki. Áijyu úhdityu íhjúvahíjcyarómé neé álliuré íjcyáneri íihjúvahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píivyéébé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbajúúné téhdure u úraavyéne. ²⁵ Áánetúu ihdyu tsúúca muha mécaatúnú jodíómú íjcyáturómé Jetsóoke cáhcujtsómé illuune imyéénútuki: Tsá ditye níjcyotájteke íícúvémeíñé iyámeke dóóityúne; tsá ditye tújpacyo dóóityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsíityúne. Ehdúu nééme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pañévu

²⁶ Ahdújucóo díbye diityémá píínéehójsímevámá iúcújcatsíñe pééneé. Aaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévú iúúbálle tééjá tehmeébeke múhdúj coojívatú íímíbájchómeíñé iníjkévaíñé botsíi páñétúétsihvu Píivyéébeke íícúvéíñé iyáábeke ítsájtyeki.

²⁷ Aanéhjáa tsané tsemáánatu iníjkévaíñé ditye nééne tsúúca níjkévaríjyucóo íjcyánáa Áátsiá íiñújtu tsáané jodíómú ájtyumí dííbyeke duurúvájá pañe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhduvaré idyáíívétsihdyu ékeevéme.

²⁸ Áánemáhjáa kéévánécoba néémeé:

—¡Ámuúha íjraéémuj, metsááne múúhakyé mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllevaré úwááboobéré péhíjcyaaabe ímityúné íhjúvahíjcyá méíiñúji múnáadítyu. Áhdure Píivyéébé

Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbaju nééné tsijjítóriyé úwáábohíjcyaaábe. Téhdure ímityúné ihjyúvahíjcyaaabe duurúvájatu. Ááneréi íjcyáiyónáa muurá íne íjtye gríéégómuke tééjá pañévu iúácóneri tútávajtsoobe tééjá pañe íné imítyúné úújéítyúrotsíi.

²⁹ Ehdúhjáa néeme Jerotsaréeríi Éépetsó múnáajpi jodiómuube íjcyátuube Tróópimómá dííbyeke íajtyúmínéllíihye. Aanéhjáa íjtsúcunúmé Páávoró dííbyeke úacóné tééjá pañévu.

³⁰ Ááneríhjáa técoomí múnáa íbóriibaavémé péé teeja duurúvájávu. Aaméhjáa Páávoróké iékéévéébeke lliúcuíñú áachívu. Áánemáhjáa wátajcómé tééjá llehówááne. ³¹ Aaméhjáa dííbyeke lííhyanújucóóiyónáa tsúuca úúballe úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívu.

³² Áánéllíihyéhjáa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjútémá ípíhjúcúmema dsínécunúmé téhullévu. Áámekéhjáa íajtyúmíne íhvetémé dííbyeke iwápáácohíjcyánetu. ³³ Átsihdyúhjáa diitye tsodáhómú avyéjuubéréjuco iékéévéébedívú táuhbáné ditye ichíjchu úwáñehííñeri. Áánemáhjáa tétsii íjcyámeke dílloobe muubá díbye íjcyane, áhdure íné hallútú ditye ehdu dííbyeke méénune.

³⁴ Ááneréjucóhjáa páhduváré mítyane ditye íhjúváné pañe tsá díbye lléébotú muhdú ditye nééneé. Áánéllíihyéhjáa ítsodáhómuke neebe ditye itsájtye dííbyeke. ³⁵⁻³⁶ Áhdújucóhjáa ditye íhcyóómivu itsájtyéébeke tsájá niityéwaahyóvú iúújetétsótsihdyu ílluréjuco íhbúcuíñúné

míamúnaa íjyévé ‘áádikye mélliihyánu’ néémere úráávyénéllíihye.

Páávoró íhyallúvú íhjuváne

³⁷ Áábekéhjáa dítye íhjá pañévú ááhívétsóíyónáa neebe díityé avyéjúúbeke:

—¿A tsá o íhjúváiityuróne?

Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca eene ú piivyété gríéégómú íhjúrí u íhjuváne? ³⁸ ¿Aca tsá Ejíhto múnáajpi u íjcyatú éhnée ímityúmeke u újcúmema íñnéubará píivyétúné iñnújivu u péene ímityúné múúhá iñnújí avyéjúúbedityú u ítsámeíhíjcyaaábe?

³⁹ Áánélliihyéhjáa Páávoró neé dííbyeke:

—Muurá ihdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá iñnújiri íjcyacóomí Táátsó múnáajpi. Ahdícyane ihdyu cána óvíjyuco oke daacu tsáraahóvú o íhjúva míamúnáama.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa díibye ávyéjuube íhvéjtsoobe níityéwááhyó hallútú díityéké íhyójsiri néene dítye cúuvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa dáíívyénemáyé íhjúvaabe heeberéómú íhjúrí.

22

¹ Neebéhjapéé:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú mélleebúcunu ámuúhake táicyánéjcu o úúballéne.

² Ehdúhjáa díbye heeberéómú íhjúrí íhjúvánéllii ímíñeúvú lleebúcunúmé dííbyeke.

³ Áámekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíómuube Tsiríítsiá iñnújívúu Táátsó coomívú oke dítye tsíímávaábe. Ároobée

ihdyu ó keemévé íchihvúré Jerotsarévu. Áábekée oke Gamariée úwáábohíjcyá méihdé múnáaúvúhjáa úráávyehíjcyáné taúhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke o íícúvéébeke o cáhcújtsóiyóné táííbúuri. Ahdu muurá ícyooca ámuúha. ⁴ Ároobée táwaajácútubáané íñe ímiáájú cahcújtso múnáahjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dáríívehíjcyá dityéváa téénetu ííhvetéroki. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpíímumáyé walléémuke ditye icyúvéhoojánuki. ⁵ Aane muurá llúúvájte avyéjúúbema duurúvájá túkevjtsojte waajácú okée waajácúhaamínema iwálloone Damájcori íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Aabée téhullévú tsúúca o péé oováa o dóhjinújémeke íchihvu Jerotsarévu ditye íícúbáhraki.

*Páávoró úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujtsoñe
(Hch 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ Aanée Damájcovu oke ditye wálloobe juuváyí o péhíjcyárónáa cójípííne técoomíj pííhívuréjuco péécutéré óhdivu ávyétá ihnáhó nééne péété cádiivyéné cáámetu. ⁷ Aanée oke íjcaáyó baavújuco. Áábekée oke Jetsóo o ájtyúmítuube nééhií: “Tsáo Tsááoró, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?” ⁸ Áánéllíihyée o nééhií: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánéllíihyée oke neébe: “Oo Jetsóo Natsarée múnáajpi oke u pátsáricyohíjcyaaábe.” ⁹ Aanée téijyu óóma íjcyame teene peete íajtyúmíneri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú dibye óóma íhjuváne. ¹⁰ Aanée awáá ehdu oke dibye néénéllíi o néé

dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ʒaanéhaca ñná ú imíllé o méénune?” Áánélliihyée oke neébe: “Wa ihdyu dipye Damájcovuj. Téhullévúi uke neeímyé ñná u méénuíñe.” ¹¹ Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcú cúúvetétsoobe o hálluvájúccóótúúbeke óóma íjcyaméréjuco oke úújetétsóné téhullévu.

¹² Áijyúu ‘Ananía’ némeííbyé tsáá taéllevu Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbaju néhdújuco ícyahíjcyáábeke ímí míamúnaa íjtsúcunúúbe. ¹³ Aabée itsááne oke néehíí: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsiíñe.” Ehdúu oke dibye néénemáyé ííne imíjyaú ó ítjécúóóhíí. ¹⁴ Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújuco méíhdé múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe uke mémenúné ímíáábé Jetsóoke u ájtyúmíibe íhgyuvané u lléébone dibye ímillédú u íjcyaki. ¹⁵ Áánéllii ícyooca pámeekéré dííbyedítýú íjcyáné uwááboju ú úúbálléhíjcyááhi. ¹⁶ Ahdícyane íínerí íjtsámeítýuube dííbyedívuréjuco cátoróóvéne dííbye mémeri táuméí Píívyéébeke páneere díimítýú dibye íábájííveki. Ááne tsójtsótsaméi.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoru úúballé Píívyéébe dííbyeke wálloone jodíómú íjcyátúme éllevu

¹⁷ Aabée Jerotsaréevu tsiiñe o óómiibye duurúvájá pañévú o úcáávéne Píívyéébema o íhgyúvahíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú nééneé. ¹⁸ Ááné pañée Jetsóoke o ájtyúmíibe oke néehíí: “Ícúí dipye tsiíllevu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá ditye íícúvéítýú táuwááboju u úúbálléróneri.” ¹⁹ Áánélliihyée dííbyeke o

néehíí. “Ávyéjuúbej, áánerá oke waajácúmé ópée dícyahcújtso múnáake pihcyáávejááné pañévú o wápáájcomeke o cuvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰ Áhdurée muurá díwákimyéi múnáajpi Ejtéebá díuwaáboju méénuhíjcyáábeke ditye dsíjívétsóijyu diityémá o íjcyáábema tsaméhjíjuco muha tehdu dííbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmehíjcyá diitye dííbyeke lííhyánúmé wajyámúúne.” ²¹ Ehdúu o néérónáa tsiíñe oke neébe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsíhullévú jodíómú íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónéllíhye.” Ehdúhjáa úúbálleebe Páávoró.

Páávoró tsodáhómú avyéjuúbe hójtí pañe

²² Aanéhjáa dííbyeke illéébúacunúhíjcyároné kéévánécoba néémeé: ¡Tсахájucó aabye íjcyáíturóne! ¡Ílluréjuco méllíhyánu! ²³ Ehdúhjáa néémere íwajyámúúné cáámevu wájójcoméré téhdure bállíjyu wájójcóhi. ²⁴ Áánéllíhyéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube néé ítsodáhómuke ditye iááhívétso pañéejávú dííbyeke. Áánemáhjáa neebe ditye iwátsíhcyúúbeke idílo íñé hallútú dííbyedítýú ditye íjyácunúhíjcyáne. ²⁵ Ahdújucóhjáa ditye iwátsíhcyu dóhjínuube tsaapi tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyáábeke nééneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyané waajácúháámíma íjcyároróbeke íñá néétume méwátsihcyúhi?

²⁶ Ehdúhjáa Páávoró nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó pañétúéjpihdívu. Neebéhjápeé:

—Tsáma téiibúwá díicyaco áábyeke muhdú u méénúihajchíjyu. Muuráhjáhaca ihdyu romáánómuube ijcyáné waajácúháámima dííbye.

27 Áánélliihyéhjáa pañétúejpi ipyééne néé dííbyeke:

—¿Ava úhdi ijcyáné romáánómuube u ijcyáné waajácuháámij?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé.

28 Áánélliihyéhjáa neebe ávyéjuube dííbyeke:

—Téhdurée muurá mítyane ó ahdó romáánómuube o ijcyáíñé waajácuháámi.

Áánélliihyéhjáa Páávoró nééhií:

—Árónáa ihdyu lihiyómútsidi téhdure tene ijcyánéllii ó néé pañétúejpi o ijcyane.

29 Ehdúhjáa díbye néénéllii ihvejsómé dííbyeke. Áhduréhjáa ávyéjuube íllityé romáánómuube ijcyáné waajácúháámima ijcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevétsojté úmíwari Páávoró ijcyane

30 Áané tsiíjyúhjáa imíllebe iwáájacúné ímichi íñé hallútú imúnaa jodíómú dííbye Páávoródítýú íjyácunúne dííbyé hallúvú páhduváré úúbállehíjcyáne. Áánemáhjáa neebe ditye dííbyedítýú ijcyáné uwáñehííñé itsíñúúne ipíhjúcu pámeekéré ávyéjuktéke llúúvájte avyéjuktéma. Áámé úmíwávúhjáa dííbyeke íjyócujcároobe.

23

¹ Aabéhjáa Páávoró diityédívú ííteebéré nééhií:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá íjcyoojívújuco Píívyéébé húmíj p̄n̄évú tsáháturo ímityúné o méénutúne.

² Ehdúhjáa dibye néénéllii llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké ditye iwábáájco dííbyeke.

³ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—¿Aca taúhbaju néé muhdú o íjcyane óóma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájácutú teene taúhbaju nééné tsíjtoríyé óhdivu u táuhbané oke ditye imyéénuki? Uke téhdure Píívyéébe méénuú bañú múnáajpi u íjcyáábeke.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsaate nééhií:

—¿Aca muhdú eene íllure ú uuhívaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube páñétúejpi íjcyáábedi?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Áronáa tsá o wáájácutú dibye páñétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené: “Tsá múu ímityúné íhjúvátú ávyéjútédítu.” Ehdúhjáa neebe Páávoró.

⁶ Botsíikyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte diitye ávyéjunte íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe kéévánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráavyehíjcyáábé hajchi. Aabée téhdure tééné uwááboju ó úráavyehíjcyáhi. Áábeke íñe oke ámuha médíllóhíjcyá dsíjívémé tsiíñe bóhíne o cáhcújtsónéllíhye.

⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllii diitye ávyéjunte tsaamééré itsípájújcatsíñe ílluréjuco pájúvanújcatsíñe. ⁸ Diityéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjívémé bóhíjúcootúne. Áhduréhjáa

itsúcunúhijcyámé níjkyéji múnáama panévaré ápííchoháñé íjcyatúne. Áánetúhjáa ihdyu paritséomú cáhcujtsó ténehji íjcyane. ⁹ Aaméhjáa íhjúbari íjcyánáa diitye paritséomodítýú tsaate taúhbájú uwáábojte nééhií:

—Muurá tsá áánu íná ímityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu ímiááné níjkyéji múnáajpi íhjúvánáa ¿íveekí Píívyéébeke múhdurá médáríívéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa ditye táhjájcatsíñeri tsodáhómú avyéjuube íllityéne íjtsúcunú ditye Páávoróké méénuíñe. Áánéllihyéhjáa tsiíñe neebe ítsodáhómuke ditye itsájtye bíwáhullévúré íhcyóómivu dííbyeke.

¹¹ Ápejcohjáa Jetsóó dííbyedívú íbóhówáávéne nééhií:

—Imíchi díícyáne íñeri áábímyeítuubéré íñe táuwááboju íchii Jerotsaréeri u úwáábohíjcyádúré idyé dúwááboco Róómárií. Ehdúhjáa Jetsóó néé Páávoróke.

Páávoróké imílleromé illíhyanúne

¹² Ááné tsitsíívevúhjáa imúnaa jodíómú pítýácójcatsíyá ímiáánetúré dííbyeke idsíjívétsoíñe. Áánemáhjáa néjcatsímyé íñéubará imájchóityúné dííbyeke illíhyanútúné hajchóta. ¹³⁻¹⁴ Ehdúhjáa dííbyedítýú pítýácójcatsímyé 40-mevá ehnííñevu íjcyame. Aaméhjáa llúúvájte avyéjujtemá itýúkevjtsojté éllevu ípyééne neeté diityéke:

—Muha ímiááné Píívyéébe lléébónáa mepítýácójcatsí íñéubará memájchóityúné

Páávoróké muha mellííhyánútúné hajchóta.
 15 Áánéllii méneeco tsodáhómú avyējuúbeke dibye
 péjcore ámúha éllevu itsíva dííbyeke. Árónaa
 ihdyu méneeco dííbyedítúyú íjcyáné ihjyu ámuha
 medílo dííbyeke mepíuváne. Áijyu muha tsúuca
 máarúcóonuú ámúhadívú dibye úújetétúné ihdéré
 muha mellííhyánuki.

16 Ehdúhjáa ditye pítýácójcatsíñé Páávoró beebe
 iwáájácúne íícúí tsodáhómu coomívú ipyééne
 úúbáalleté diibye ííñáhnikye. 17 Áánélliihyéhjáa
 tsáápiikye tsodáhómú avyējuúbeke ipíúváábeke
 neebe Páávoró:

—Áánu ováhtsáwúuke tsajtye páñétúejpi ámúhá
 avyējuúbe éllevu díbyévá ñnáhjáubá iúúbáalle
 dííbyeke.

18 Ahdújucóhjáa dííbyeke dibye tsájtyene
 ávyējuúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dííbyeke:

—Ávyējuúbej, éhne cúúvéjari íjcyaaabe Páávoró
 oke néénéllii ó tsivá áánu ováhtsáwúuke díllelevu
 díbyévá íhya ñná uke iúúbáalleki.

19 Áánélliihyéhjáa ihdyúétsihvu itsájtyéébeke
 neébe:

—¿ñná ú imíllé oke u úúballéne?

20 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodíómú pítýácójcatsí ukévá
 íñééíñé péjcore u tsájtye Páávoróké diityé avyējuúte
 éllevu dityévá idílo dííbyeke ñná dííbyedítúyú
 íjcyáné ihjyu. 21 Áróneri tsá u íícúvéityúne.
 Íjcyámé 40-mevá ehnííñevu dííbyekévá illííhyánu
 árucóonuúmye. Aame néjcatsí ímiááneva
 imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa ipítýácójcatsíñé.

Aamévá dííbyeke illííhyánútúné hajchótá tsá íínéubará májchóityúne. Aame icyooca tehme muhdú diityéké u néeneréjuco.

²² Ehdúhjáa dibye tsodáhómú avyéjúúbeke úúbálléné boone ipítyájcóóbeke neebe dibye muucá iúúbállétu teéne.

Ávyéjuube Péerí éllevu Páávoróké ditye wáalloone

²³ Átsihdyúhjáa diibye ávyéjuube múityétsikye itsodáhómú avyéjuxtédityú ipíúváne nées dityétsí iújcu 200-meváké tsodáhómuke ullerí pééímyeke, 70-meváké ííjúmudi pééímyeke, 200-meváké cávaájcóháñema pééímyeke, ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcojuco. ²⁴ Áhduréhjáa neebe ditye tsáapi ííjuke íímíbájcho dííbyedi Páávoróké itsájtye ávyéjuube Péerí éllevu. ²⁵ Áámemáhjáa waajácuháámí wáalloobe illu íñéhaámí:

²⁶ “Ávyéjuube Péerííj, oo íñe Cáráóodio Ríítsia o íjcyaaabe úúma ó ihjyúváhi. ²⁷ Áánukée tsúúca imúnaa jodíómú iékéévéébeke llííhyánújucóóróóbeke tátsodáhómuma diityédityú ó dojtúcú romáánómuube íjcyané waajácúháámima dibye íjcyane o wáájácúnema.

²⁸ Áánemáa ó tsajtyé dííbyeke diityé avyéjuxté éllevu ííné déjúcotú dííbyé hallúvú ditye páhduvaré úúbálléhíjcyané o wáájácuki. ²⁹ Aabée ó waajácú apááñéré ítyaúhbajúúné hallútú ditye ehdu dííbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá íná íjcyáturó ditye tééné hallútú icyúvéhoojánúúbeke dsíjívétsóiyóne. ³⁰ Áábeke íñe diéllevu ó wallóo imúnaa íjcyarómé dííbyeke illííhyánuíñe

pítyácójcatsíñé o wáájácúnema. Áámeke o nées ditye páñetu diéllevu ipyééne díhyúmiri iñéé íñé hallútú dííbyedítú íjyácunúhijcyáne. Ahdícyane wái díicyaj.”

³¹ Ehdúhjáa néhaamímá tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtípatírí coomívú íavyéjuube néhdújuco.

³² Áané tsitsíívevúhjáa tsaate tsodáhómú ulleríyée péeme ílluréjuco oómiñe íhcyóómivu. Áánetúhjáa tsi-jtye íjímudíí péémeréjuco cóhbaavéné Páávoróma.

³³ Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyéjúúbedívú dííbyeke iúújetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú dííbyeke.

³⁴⁻³⁵ Áhaamíhjáa ávyéjuube iéévéne níjcáutu dilló Páávoróké kíá múnáajpí díbye íjcyane. Aanéhjáa Tsiríítsiá iíñúji múnáajpí díbye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óví ímichíí díhyallúvú páhduváre úúbállehíjcyámé wajtsí mewáájácu muhdú úúma tene íjcyane.

Áánemáhjáa neebe ditye ipícyo dííbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

24

Ávyéjuube Péerí úmíwávú Páávoró íhgyuváne

¹ Átsihdyúhjáa tsáhojtsíj coojívatu páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevétsojtéma. Áamemáhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúne múúne méénúme hallúvú íhgyúvaabe. Aaméhjáa dííbye ávyéjúúbedívú iwájtsíne úúballévá ímityúne Páávoró hallúvu. ² Áábekéhjáa díityé

éllevu ditye tsájtyéébé hallúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube Pééríkyeé. Neebéhjápeé:

—Ávyéjuúbej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyabe pane u wáájácúúbé túkevájtsójú pañe muha tsaímíyé meícyahíjcyánéllíihye. ³ Muurá muha páhduube dítyúkevájtsójú pañe méijcyáhi. Áánéllíi mítyane uke muha météhdujtsó múúhá avyéjuube u íjcyáábeke. ⁴ Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o néé okéi u lléébúacunú múhahjchótáwuú úúma o íhjuváne. ⁵ Muurá muha méwaajácutú áánu ávyeta panévá íñújínéri íjcyáné jodíómuke ííbórínuubéré péhijcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráavyehíjcyámedítúyú ímichi páñétúejpi. ⁶ Muuráhjáa duurúvaja díbye tútávájtsóiyónáa muha meékéévéébema méimíllerá teene meímíbjachóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. ⁷ Áronáacáa tsodáhómú avyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtúcutú dííbyeke. ⁸ Áánemáa neebe dííbyé hallúvú úúballéhíjcyámé itsáá diéllevu. Ahdújuco íñe muha metsááne diéllevu dííbyé hallúvú muha meúúballéhíjcyáméjuco. Aane cáhawáá óví páñetu ú dilló dííbyeke u wáájácutú muhdú nééné déjúcotu muha meúúballéhíjcyáné dííbyé hallúvu. Ehdúhjáa neebe Téétoro Pééríkyeé.

⁹ Téhduréhjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ímiáánéjuco ehdu tene íjcyane. ¹⁰ Áánéllíihyéhjáa ávyéjuube Pééri úbahcyó Páávoróké dííbyeréjuco íhjuvaki. Ahdújucóhjáa díbye nééneé:

—Muurá ó waajácutú múhdúné pijcyábájucó

íñé iĩńújiri ímítýúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áánéllii mítýane ó ímíjyuuvé táicyánéjćú o úúbálléneri. ¹¹ Aane ihdyu cáhawáá óví apááñéré ú waajácú Jerotsaréevúu Píivýéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsíi ¹² coojívárez mejcyane. ¹² Tsáháa múha oke ájtyúmitú tsaatémá o táhájcatsímeke o íbórínuhíjcyáné duurúvájá pañévu, pihcyáávejááné pañévu, tsiélléhjivu. ¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájacutú ííne hallútú táhallúvú iúúbállehíjcyáne. ¹⁴ Áánetu cáhawáá uke o úúballe apááñéré táihde múnáaúvúu cáánívahíjcyaaabe Píivýéébeke o íícúvéébeke o úraavyéne. Dílbyeke ihdyu ó úráavyehíjcyá béhjíjtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúcunúhíjcyájjtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dílbyé ihjýu uuballe múnáa waajácúhaamínetu dílbyé taúhbaju cáátúnúmeíñéhjima tsíñehjí íjcyane. ¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsóduré dílbyeke o cáhcújtsoobe ó waajácú ímíáméhjima ímítýúroméhjí dsíjívémé bóhííñe. ¹⁶ Áánéllii ó imíllehíjcyará tsaímíyé Píivýéébema o íjcyane. Áhdure idyé ó imíllehíjcyará tsaímíyé míamúnáama o náhbévájcatsíñe.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne píjcyá lliiñé tsiélléhjí o péhíjcyátsihdyu o tsáá táiińúji múnáake o píaabóvaabe idyé dílbyeke o íícúve iyámeke o cóvájtsóneri. ¹⁸ Éhdurée nénéhjíri duurúvájá pañe o íjcyáábeke Áátsiá iĩńújiri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí dityée méénuhíjcyádújuco tééjá

lluuváábedívú o ímíbájchoméíbyeke. Áánáacáa tsá tétsihyi tsijtye ijcyáturóne. Aabée tsáháturo téjyu muucá o íbórínutúne. ¹⁹ Aane bo óví eene táhallúvú úúbállehíjcyámé íllevu itsááne úúballévá ímiááne ímityúné táhallúrí íjcyáhajchííjyu. ²⁰ Óvíikyéhde aatyéré úúballé íné ímityúnéhjáa tamúnáá avyéjuxtémá o méénune íájtyumíne. ²¹ Ááneráhjáa apááñéré diityémá o íjcyabe pámeere lléébónáa o néehíi: “Oke íñe ámuha médíllöhíjcyá dsíjívémé bóhíne o cáhcújtsónéllííhye.”

²² Ehdúhjáa Páávoró néénéllíi avyéjuube Pééri íllurējuco téené ihjyu íhvejtsóné ímíhyéhjáa díbye úráávyenéjcu iwáájácúnéllííhye. Áánemáhjáa neebe diityéke:

—¿A ehdúhaca teéne? Ané óvíi tsodáhómú avyéjuube Ríítsia tsáá botsíi ámúhama meímíbájchoki.

²³ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu neebe tsáápi tsodáhómú avyéjúubeke díbyéi tétsihvúré ipícyo dííbyeke. Áánemáhjáa neebe díbye íhvéjtso ímúnaa dííbyeke íááhívehíjcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Pééri tsiíñe tsáá dííbye élleву mewa Drotsíírama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá dííbye Páávoróké díbye diityétsima íhjúva muhdú Jetsocríjtoke mecáhcújtsónetu. ²⁵ Áánéllíihyéhjáa íhjúvaabe muhdú tsaímíyé meíjcyá ímityúnéjcutu metéhmémeíñetu. Áhduréhjáa íhjúvaabe nihñéétsihvúré Píívyéébe muhdú míamúnaa

ícyahíjcyáné ímíbájchóíñetu. Ááneríhgyáa ávyéjuube ííllityéne dííbyeke nééhií:

—Wa ílluréjuco dipyej. Néhiyjáca idyé tsiíñe uke ó píúvaá múhtsima u íhgyúva téénetu.

²⁶ Aanéhjáa diibye Pééri ijjácunúhijcyá dsiídsidívú Páávoró áhdóiyóneri ílluréjuco dííbyeke íjchívyétsoki. Tééneliihyéhjáa wáájácúroobéré píúvahíjcyá dííbyema íhgyúvaki. ²⁷ Ehdúhjáa pajtyéné míñéécú pijcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco íhvejtsóné ávyéjuube íjcyane. Áábé cápayóóvéhjáa Póótsio Péjtórjúco úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí íjcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávúré diibye Páávoróke.

25

Páávoró Péjtó úmíwari

¹ Aanéhjáa diibye Péjtórjúco téené iíñújí avyéjúúbedívú úcaáveebe pápihchúúj coojívatu péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. ² Áábekéhjáa téhullévú túkevjtsojtémá llúúvájte avyéjujte úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. ³ Áánemáhjáa nééme dibye ípíúva dííbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva íarucóónúne dííbyeke illííhyanúpéjtsoíñe. ⁴⁻⁵ Ehdúhjáa diibye ávyéjúúbeke dítye néérónáa neebe diityéke:

—Bo néhi caatyé ámuhadítýú avyéjujte íjcyame óóma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúbáalle dííbyé hallúvú ímiáánéne ímityúné dibye méénúhajchíjju. Muurá téhulle diibye cúúvejari.

Áhullévú lléváhréjuco tsiíñe o pééhiñe. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri ijcyá íhyotsítú pápihchúúj coojíváubáhjápeé, íhgyáa mityá pahójtsícúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Áané tsiíjyúhjáa teene idíllóítsihvu iácúúvéne píuvájúcoobe diibye Páávoróke.

⁷ Áábekéhjáa ditye wájtsítsóóbedívú Jerotsaréetu pééné jodíómú ipíhcyáávéné dííbyé hallúvú úúballéjucóó ímityunéhji. Ároméhjáa íllure báñúmeíhi. ⁸ Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu nééhií:

—Tsáháturo tsáma ñná ímityúné o méénutú tamúnaa jodíómú taúhbájutu, téhdure diityé duurúvájatu. Téhdure tsáháturo pañétúejpi romáánómú avyéjúúbedítú ímityúné o íhgyúvatúne.

⁹ Ehdúhjáa Páávoró néérónáa Péjto dííbye múnaa jodíómuma ímí íjcyane ímílléne néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca ú ímíllé Jerotsaréevu meímíbajchóné eene ñná díhyallúvú ditye úúballéhjcyáne?

¹⁰ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Árónáa muurá tétsihyíjyuco oo ehdu nénéhjí ámuha romáánómú meímíbáchohíjcyáítsí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajácurá ñné ímityúné o méénúturóné tamúnaa jodíómuma.

¹¹ Muurá ihdyu ímiáané ímityúné o méénuca ó pájameíiyá oke ditye illíhyanuki. Keená ‘tsáhaá’ o nééiyóne. Áánetu íñe táhallúvú ditye úúballéhjcyáronéhjí ímiáané íjcyátúhajchíí tsá oke múha íhvéjtsóityú diityé hójtsí pañévu. Áánélli ó

imíllé ámuhá avyējuube páñétúejpiyé óoma teene ímbajchóne.

¹² Ehdújáa Páávoró neénélli Péjto pámeekéré ípityácócatsíhíjcyámeke ípíjyúcúmema idíllójcatsíñe néé dííbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyējuube páñétúejpiyé úuma ímbajchóné u ímilléné ané óví dííbye éllévúréjuco u pééneé. Ehdúhjáa Pejto néé Páávoróke.

Páávoró ávyējuube Agríipá úmíwari

¹³ Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívatúra tsijpi ávyējuube Agríipá péé mewa Bereníitsema Tsetsaréavu Péjtóke ááhívetémútsi. ¹⁴ Aamútsíhjáa téhulle íjcyámútsikye díibye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjápeé:

—Íjcyaaabe íchihyi tsaapi cúvéhóojari Péeríi pícyoíñuúbe. ¹⁵ Áábé hallúvúu jodíómú túkevétsojtémá llúúvájte avyéjunte ímityúné oke úúbáalleté Jerotsaréeri o íjcyáábeke oováa dííbyedívú o méénútsoki. ¹⁶ Árómekée o néehíi: “Tehdu muha romáánómú peecútéré muucá medsíjívétsóiyónejí tsaate tsíjtyé hallúvú úúbállémema ditye díllócatsítýúhájchííjyu.” ¹⁷ Ehdúu o néérónáa ditye óhdivu píhcyaavéjúcóónélli awáá tsíjcyooji o díllóitsihvu o íjcyáne ó píuvá dííbyeke. ¹⁸ Áábe éllévúu tsááme ímityunéhjí dííbyé hallúvú úúbáλληíjcyáme. Aanée ó ijtsúcunú ímíááné díbye ímityúné méénuhíjcyáné dííbyé hallúvú ditye úúbáλληíñe. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁹ Apááñéree nehíjcyámé Jetsóó dsíjívéjúcóóbeke díbye ‘íjcyaaabe’ íñéene úráávyehíjcyáne. ²⁰ Ehdúu

nénehji o ímíbájchóityúrónéllii ó neerá dííbyeke dibye ímílléhajchíí Jerotsaréevu muha dííbyema teene meímíbájchotéki. ²¹ Áronáacáa imílleebe pañétúéjpimáyé Agójtoma teene íimíbajchóne. Áánélliihyé dííbyeke o néé dibyéi cúúvéjaríyé íjcyá dííbye éllevu o wállóótúné hajchóta.

²² Ehdúhjáa Péjto Agríípake úúbállénéllii neebe dííbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúcunúiyá téhdure dibye íhgyuváne.

Áánélliihyéhjáa Péjto néehíí:

—Cáhawáá óvíi péjcore tsaabe dibye íhgyuváne u lléebúcunúki.

²³ Ehdúhjáa Péjto dííbyeke néénéllii tsíjcyooji tsiíne tsaamútsí Agrípamútsí méwama. Ávyéta ímíhjyáa íicyáávéne aahívemútsí dííbyé já pañévú tsodáhómú avyéjútémá tsijtye técoomí íhtsútujtéma. Áánáacáhjáa Péjto píuvájucóó diibye Páávoróke. ²⁴ Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íne múhdumé ávyéjuube Agríípama meíjcyamej. Áánújuco íchii dííbyé hallúvú ímityúné Jerotsaréé múnáama Tsetsaréa múnáa oke úúbállehíjcyáabe. Áánúdityu nehíjcyámé dííbyekévá illíhyánúiyóne. ²⁵ Arónáa íjcyánejíí íné déjúcotu dibye dsíjívéiyóne. Áábeke ó wállóo pañétúejpi Agójto éllevu dííbyema teene dibye íimíbájcho dííbyerée ímíllénéllíhye. ²⁶ Áábedityú diibye pañétúéjpikye o cáátúnúiyóné o ítsámeíhíjcyarónáa íne ámuha metsáánéllii ámúhadívú ó íjchívyetsóhi. Áábeke cáhawáá óvíi aabe ávyéjuube Agríípá dilló muhdú

dibye úúballéné botsíi mecaátunúné páñétúejpi ávyéjúúbe éllevu mewálloóki. ²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúúvéjari íjcyáábeke pecutére mewálloone páñétúejpi éllevu ímichi ííné déjúcotú dííbyeke mewálloone úúbáalletúmére. Ehdúhjáa Pejto née diityéke.

26

Agríípa úmíwávú Páávoró úúballé muhdú íicyahíjcyáne

¹ Aanéhjáa Páávoróké diibye ávyéjuube Agríípa néehíí:

—Cána dihjúváj.

Ahdújucóhjáa dibye íhjuváne. ² Neebéhjapéé:

—Ávyéjuube Agríípaj, mítyane ó ímíjyuuvé muhdú tamúnaa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímítyunéhjí úúbállehíjcyánetu ícyooca díúmíwávú o íhjúváneeri. ³ Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhjí hallútú metáhjácatsíhíjcyáne. Aane cáhawáá ímíñeúvú lleebúcunu úúma o íhjuváne.

Muhdú Páávoró ícyahíjcyáne Jetsóoke ícyáhíjcyótúné ihde

⁴ Muurá waajácúmé muhdúhjáa diityémá o píívyene Jerotsaréeri múúhá ííñújiri. ⁵ Téhdure waajácúmé táováhtsadítúré paritséómuube o íjcyaaabe íñe muha meúráávvyehíjcyajíjtó o úraavyéne. Aane téhdure ímílléhajchíí úúbálléiyóme. ⁶ Áábeke íñe oke íchihvu tsivámé Píívyéébéé dsíjívemeke íbóhíitsoíñé méíhdé múnáaúvuke néhíjcyáne o

cáhcújtsónéllii teene oke idíloki. ⁷ Muurá 12-nevá dohjíba múnaa muha meíjcyame Píívyéébeke paíjyuvaré mééícúvehíjcyá díbyée nééne muha maájtyúmiki. Ehdu nééne hallútú íñe tamúnaa táhallúvú ímítyunéhjí úúbállehícyáhi, Ávyéjuúbej. ⁸ ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsotú Píívyéébe dsíjívemeke bóhiitsóne?

Muhdú íhdéuvu Páávoru Críjtó uráávye múnáake pátsáricyohíjcyáne

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítýú ímityúné o íjtsámeíñé ó itsúcunúhíjcyá tehjújuco o méénune. ¹⁰ Ehdúu ó méénuhíjcyá Jerotsaréeri. Muuráhjáa llúúvájte avyéjute oke néhdújuco cúvejáánuubéré o péhíjcyáne cahcújtsó múnáake. Téhdurée tsaméhjíjuco muha mepítýácójcatsíñe tsaatéké medsíjívétsohíjcyáne. ¹¹ Ehdúu díityéké ícúbáhraabéré ó pehíjcyá pihcyáávejááne pañévú dítyévaa teene ímiá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcujsóné íhvéjtsóroki. Áámekée tsarí o íjtsúcunúne pátsáricyooobéré ó pehíjcyá pahúllevaré tsííñe íñújínéri íjcyároocomíjiri.

Páávoru tsiíñe úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujsóne

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Aabée idyé téénevúré ó peerá Damájcovu llúúvájte avyéjute oke wállóónéllííhye. ¹³ Áronáacáa juuvávyú cójípííne núhba ájchú ehnííñevu íámítsaráhcó íjcyane peete óhdivu

cádiivyéné pámeere oke náhbénúmema múúhake
 ajchúcunúhi. ¹⁴ Aamée muha máákityé baavújuco.
 Áánáacáa oke tsaapi muuha heeberéómú
 ihjyúrí nééhi: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekiami oke ú
 pátsáricyohíjcyaj? Muurá uure ú tútávátsámeihijcyá
 éhne múúne ócáji naatsóú iñúbíjcóne iye
 tútávájtsámeídyu.” ¹⁵ Áánélliihyée o néé dííbyeke:
 “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánélliihyée oke
 neébe: “Oo Jetsóo oke u pátsáricyohíjcyáabe.
¹⁶ Ahdícyane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá íñe
 icyooca úhdivu ó bóhówaavé óhdityu íjcyané
 uwááboju u méénuki, áhdure bóónétu tsiíñe úhdivu
 o bóhówájtsóné uwááboju u méénuki. ¹⁷ Aabe
 ijcyá uke ó llííñeé dimúnaa jodíómuma tsííñe
 iñúji múnaa uke imyéénútuki. ¹⁸ Áánéllii uke ó
 wallóo dityé éllevu díityéké u wáájácútso Naavéné
 hójtsí pañe íicyahíjcyánetu ditye íjchívye Píívyéébé
 icyánejcúvuréjuco díityé imítuyháñe ílluréjuco
 ábájíívemeímyé ímiáámeréjuco íjcyá dííbyeéjte.”
 Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Páávoró naavédú néene íítene cáhcujtsóne

¹⁹ Ahdícyane tsáháa naavédú néene óhdivu
 bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej.
 Muuráhjáa téené pañe o íítene ó cáhcujtsóhi.
²⁰ Aabée muurá Damájco múnáadítyú ó
 úwáábótujkénúhi. Átsihdyúu úwááboobéré o
 péé Jerotsaréetújuco páneeríyé Jodéa iñújiri.
 Aabée jodíómú íjcyátúrómeké ó nehíjcyá ditye
 ímityúné íicyahíjcyané ííhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco
 iúráavyeki. Áhdurée ó nehíjcyá téené uwááboju

néhdújuco ijcyáneri ditye iwáájácútso tsíjtyeke ímiááné tsíhdyuréjuco ijcyane. ²¹ Ehdurée nééné hallútú tamúnaa ijcyarómé oke duurúvájá pañévú iékévéebeke imíllerá illíhyanúne. ²² Ároobe íñe ijcyoojívújuco Píívyéébe oke piáábóneri ímí dííbyeke o úráávyeebe o úwáábohíjcyáné dííbyé ihjyu pámeekéré ídáátsojtémáyé íhtsútujtéke. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvuma Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa íná ijcyaiñé úubállehíjcyáné tsijíjtoríye. ²³ Muuráhjáa nehíjcyámé Crijo ícúbáhrámeítsihdyu dsíjívéebe íbóhíneri meke pámeekéré tsííñé íñújííne múnáama úújétsoíñé tsúúca mééma pajtyété ijcyájucóone. Áhduréhjáa nehíjcyámé díibye tujkénúejpi ijcyaiñé dsijívetu bóhííbe.

Páávoró imíllerá Agríipá cáhcujtsóné Jetsóoke

²⁴ Ehdúhjáa Páávoró íhjuvvarónáa Péjto kéévánécoba nééhií:

—Ímuúbe, mítyane u wáájácúneríubá ílluréjuco u méívaténe!

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej. Imiááné o nééhií. ²⁶ Muurá áanu ávyéjuube Agríipá ténehji páneere ímí waajácúhi. Áánéllí dííbyé húmíríyé íínerí núhnévétuube ó ihjyúvá ténehji teevétariyé méénúmeihíjcyátúnéllíhye. ²⁷ Áhdícyane, Ávyéjuube Agríipaj, ¿a ú cáhcujtsó éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa nehíjcyanéhji? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Úubá ú imíllé áyánéwuúré u úwááboróné o cáhcújtsóne Críjtoéjpiyéjuco o íjcyáiyóne.

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mítyane o úwaabóné u cáhcújtsóiyódúré idyé áyánéwu o úwaabóné ú cáhcújtsóiyáhi. Áánéllii muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeíhijcyá o úwaabóné ámuha mecáhcújtsó íñe múhdumé oke ámuha melléébúacunúhijcyámé o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé íñe úwáñehííñema o íjcyadu ámuha meíjcyáiyóné o néétune.

³⁰⁻³¹ Ehdúhjáa Páávoró neéné boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsiéllevu ipyééne tsamээрéjuco néjcatsíñe:

—Tsáháturo muurá dibye ímiááné ñná ímityúné méénutú téené déjúcotu idsíjívéiyóne. Aabe tsá cúvéhóójari íjcyáítyuróne.

³² Áhduréhjáa Agríípa Péjtóke neéhií:

—Muuráhjáa ihdyu tsúúca ijchívyéíyoobe páñétúéjpi máavyéjúúbemáyé teene íimíbajchóné íimíllétuca.

27

Páávoróké ditye Róómávu wálloóne

¹ Aanée tsúúca múúhakyé Itááriávú iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímye. Áánaacáa Páávoródívú tsijtye cúúvéjari íjcyámema ajcújucóomé tsodáhómú avyéjuube Jóórióké tsáha múnaa ‘Agójtó’ némeíñe tsodáhómúéjpikye. ² Aamée muha méújcámeíjyucóo Adaramíítíój cuujúwami Áátsiá iiñújí mujcójuunévú pééímí pañévu. Áámemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóóniá iiñúji

múnáajpi Tetsaróonicáří ícyahíjcyaaébe. ³ Aamée tsíjcyooji muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóorio Páávorodí ídáátsóvéne íhvejsó dibye íñahbéva múnáake íááhíveki. ⁴ Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kíjyeba wááome ‘Chíipere’ némeíñé caapáhó ímiánéjcutu mépajtyéhi. ⁵ Aamée muha Pajpíriámá Tsiríítsiá íñújíicú tujkévetu mepajtyeme méúújeté Míírávu Ríítsiá íñújí coomívu.

⁶ Átsihyíi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsíimí cúújúwami Arejadriíáemi Itáariá íñújíivu péémí. Áamiriyéjucóo muha mepééne téhullévu.

⁷ Aamée muha pívájcoojíwájucó mepéhijcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mepajtyeme tsapéhdúré mepééiyónáa kíjyeba múúhakyé tsiéllévúré wááome muha ‘Créetaá’ némeíñé caapáhó hallú éhnéjcutúréjuco mepééme mépajtyé ‘Tsaamóo’ némeítsíi tujkévetu. ⁸ Átsihdyúu íhtsútúnetu muha mepéhijcyámé méúújeté tsátsii ‘Ímiá Mujcójúúne’ némeítsihvu Ráátseá cóomíj píihívújuco.

⁹⁻¹⁰ Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Áijyúu ápíchóhréjuco teene muha meúlléiyóné tsúúcajáa níjyáréjuco íjcyaiñé píihíjúcóónéllíihye. Áánéllíihyé Páávoró diityéké ityéíbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjutej, ó waajácú mepééne ápíchó nééiñé. Muurá tsá apáámíré cúújúwami wágóóóvéítyuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

11 Ehdúu Páávorone néerone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téemí aabájajtétsikyéree téemí avyéjúúbema cáhcújtsoóbe. 12 Áijyúu muha meijcyamújcó tsá ímityú tétsii muha úúníjya mepájtyéiyónáaaca. Áánéllihyée muha méíjtsámeí mepéjúco tétsihdyu muha meíhnáhóhajchíí meúújeté Peníítsé mujcónú Créétá caapáhó pañe nuhba áabatéhíjcyánéjccúéraahócuri íjcyácoomívú tétsii muha mepájtye úúníjyaá.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

13 Áánáacáa tsíñejcútú áyanéwu kíjyeba muha mepééíhullévú íójcónéllii íjtsúcunúme múu péhdu tene néeneé. Áánéllihyée tsúuca muha mepéjucóó Créétá caapáhó úníuélleríye. 14 Ároné illúhwúúree múúhakyé ávyéta tsíjpa néené kíjyebá waaó tsiéllévúre. 15 Aamée muha metúkévéjtsómeiyónáa meíoovéjucóónéllii awáá muha meíhvéjtsómeímyeke waaóne. 16 Aamée ‘Cáraoda’ némeíñé caapáhó bóunááletu muha mépajtyé imíchi kíjyeba íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu míínéwu muha metsátyehíjcyami méujcú múúhá pañévú íhtsútúnetu. 17 Aamíí íñeríjcyáróné boone ímunáami cóhpéj chijchúme wábyaúúneri. Áánemáa niityétsómé téemí ihcyúháñé muháa ‘Tsííteé’ némeíñé newáyuuhávú mecátsóhóóvetéiyóné apííchori. Áámekée kíjyebáréjuco múúhakyé tsájtyene. 18 Ááné tsijcyóójíí téhdure apíchó tene néenéllii ílluréjuco ditye téemí pííchutáháñé wájojconé téhí pañévu. 19 Átsihdyúu pápíhchúúj

coojívatu páñetu téemi éhnehjiréjuco idyé ditye wájojcóne. ²⁰ Ájyúu tsúuca pívájcoojívájuco tsá muha cóójiejpi núhbama mícúruwáubakéré maájtyúmitúne. Aanáacáa kíjyeba éhniíñevúré ávyetá ihsúturéjuco íjcyánéllii tsáhájuco muha meíjtsámeítyú mepájtyetéíne.

²¹ Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánaa Páávoró íjyócúúvéne néehíí:

—Ámuúhaj, ópée tsáma ámuúhake o nééne ámuha mecáhcújtsoca tsá meke metsíváítyuró Créétatu. Aacáa muurá tsá íllu meícúbáhrámeítyuróne. ²² Áronáa ihdyu imíchi méjcyaco. Tsá néhi tsaatéubaré méhdityu muhdú íjcyáítyú méjcuujúwami wágóóóvérónáaaca. ²³⁻²⁴ Muuráhjané ípyejco o íícúvehíjcyaaabe Píívyéébe níjkyéji múnáájpyke wáloobe óhdivu íbóhówáávéne oke néehíí: “Tsáma díhllityédííne. Muurá ihdyu tehdújuco páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedívú u úújetéíne. Áanéllii díjtyéeveri Píívyéébe ámuúhake pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámiri ámuha mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéji múnáajpi néehíí. ²⁵ Ahdícyane imíchi méjcyaca. Muurá ó waajácú oke díbye néhdújuco mééma tene pájtyeíne. ²⁶ Aane muurá mepámaavémé tsané caapáhój tohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoró.

²⁷ Ájyúu tsúuca míñéécú tsemáánájuco muha meúllene. Áamekéé tsápejco kíjyeba múúhake tsatyéhijcyá ‘Áádria’ némeíne móóaríyájuco tsánejcútú tsíñejcúvújuco. Aanáacáa pécójpíne téemi wákimyéi múnáa tsúuca waajácú muha

ííñujívú mepííhine. ²⁸ Áánélliihyée eevémé tétsíij pañé iwáájácuiki. Aanée tétsíij pañé 36 ééveta. Átsihdyúu éhnííñéwuúvú muha mepétsii tsiíñe eevémé 27 éévetaréjuco. ²⁹ Átsihvúréjucóo ditye téémí dohjíwajcyóné níityetsóné téémí déjúcotu 4-wajcyóvá íjcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyácunúhijcyá metsítsiñvéjúcóóíyóneri. ³⁰ Áánáacáhjáa téémí wákimyéi múnaa tsuulléene téémí dohjíwajcyóné múu níityetsódú imyéénúnej tééveri míínéwu téhí pañévu níityétsójúcoorá téémiri iúmívaki. ³¹ Áánélliihyée Páávoró tsodáhómú avyéjúúbeke nééhíí:

—Muurá áátye méhdityu úmíváhajchíí tsáhájucó mepájtyetéityúne.

³² Áánélliihyée diitye tsodáhómú teemi míínéwúú dohji wátsahjyúcu apáhajchíí téhí pañévujuco.

³³ Aanée tsúúca metsítsiñvénáa Páávoró nééhíí:

—Tsúúca íñe míñéécú tsemáánájucó mee majchóubaré, cuwáubaré, méénutúme. ³⁴ Áánéllii metsu tsíeménéuba memájcho tééne tsíjpari meijcyaki. Muurá tsá muhdú meijcyáityúne.

³⁵ Ehdúu néébere pááaho iékéévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere ííténáaáca. Áané boonétúu idyóuháyóné májchoóbe. ³⁶ Áánélliihyée dííbye életu muha mémájchó díbye múúhakyé nééneri muha meímíjyúúvénama. ³⁷ Aamée pámeere teene cújúwámí pañe muha meijcyame 276-meva. ³⁸ Aamée muha memájchóné boonétú tsiíñe

wájojcómé téémí píichutátúu tsáneetsa icyóeváné temí ivájíhconúki.

Cúújúwami wápújuuvéne

³⁹ Áijyúu tsitsíívevu téémí wákimyéi múnaa tsá wáájácutú kééné iíñújírí muha meíjcyane. Áronáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihyi néwayúúhá íjcyane. Átsihvúu imíllerómé íhnháhajchíí icyátsuhjácóné teémí. ⁴⁰ Átsihvúu muha mepéé téémí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áánemáa ítyúkevéjtsojííné chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wáýámuwa picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjucóó teene néwááyúúhá tujkévetu. ⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjcuvatú íhnháhó nóhjítshidyu mepájtyerónáa cúújúwámí tújuwa úújeté néwáyúúhatu apáhajchíí wáduhnécu. Aamíí ávyéta cóhpé úújetémí nohji wáváajcóhi.

⁴² Áijyúu tsodáhómú imíllerá illííhyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííne iúmívátuki. ⁴³⁻⁴⁴ Áronáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetétsóné ímílléne tsá ímíletú ditye tehdu méénune. Áánéllíihyéé neebe múhdumé íjchííne píívyetédúmé íjchi ííñújívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá hallúrí ipyéekíí. Ehdúu muha mepájtyetéhi.

28

Páávoró 'Máátaá' némeíñé caapáhorí

¹ Aamée muha téijyu botsíi méwaaajácú téjtohí mémé Mááta íjcyane. ² Áámekée múúhakyé tétsíi múnaa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá

icyújuwááñúne éllevu muha mepíhmi níjyabáa téjyú állene tsúcó néenéllíhye. ³ Áanáacáa Páávoró áyánéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú íñimye cájtúcuube dííbyeke ihdó íhyójsitu. ⁴ Aabée tétsihdyuré dííbyé hójtsitu wávíyiúacunúúbeke tétsíi múnaa ííténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ímiáané áanu dsíjívétso múnáajpi. Muurá eene nújpacýotu pájtyetéroóbeke tsiíñe Píívyéébe ehdu meenúhi.

⁵ Ehdúu ditye néerónáa diibye íñimyéke wáchíyoácoobe apáhajchíi cúújúwá pañévújuco. Áané boonée pevétshjídú diibye tsíhdyúwu néétuúbe. ⁶ Aanée íjtsorómé ‘dííbyeke tene óoríñeri dsíjívéiíbye’ íñéénema. Aanée ítsohíjcyároné nééme tsaapi Píívyéébedu néébe díbye íjcyane.

⁷ Ájyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbirió ihjya tétsihdyu píhíré nééjavu tsaímíyé múúhakyé iwáátsúcúmeke panévatúré íícúvehíjcyá pápihchúúj coojíva. ⁸ Áábéj caaní téjyú tsiíñáávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáábe éllevu Páávoró ipyééne Píívyéébema íhhyúvátshdyu dííbyé hallúvú íhyójsicu pícyóóneri tsúúca bóhíibe. ⁹ Aanée pámeere téjtohíyí íjcyame chémehíjcyaméhjí iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáámekéjuco díbye bóhíitsohíjcyáne. ¹⁰ Aamée múúhakyé idyúúrúvane panévavu ajcú juuvá wáábyuta tsiíñe muha tsahíyí mepééíñéllíhye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹ Aamée muha pápihchúú nuhbává teene caapáhori méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsiíñe

mepéé tsami Arejadrííáemi tétsihyi úúníjyaba pájtyémiri. Áámitúu imyémé kíjtyúmeí míñéécu Píívyéébedi ditye díllóhíjcyánéécu nááve. Tsáne mémée ‘Cájtoó’. Tsííñe mémée ‘Póóroó’. ¹² Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii méijcyá pápihchúúj coojíva. ¹³ Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhijcyámé meúújeté Rééjió mujcóvu. Ááné tsijcyóójí tsaímíyé kíjyeba múúhake muha mepéhullévú wááome tsíjyu meúújeté Poteóórí coomívu. ¹⁴ Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívú meúújetémé múúhake wajyú tsané tsemáánái muha diityémá meíjcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá meíjcyátsihdyu botsii mepééne Róómávuú. ¹⁵ Áánáacáhjáa teene Róómári íjcyané cahcújtso múnaa tsúúca waajácú muha meúújetéíñe. Áánéllihyhjáa múúhake cáhdahírómedítýú tsaaté múnaa úújeté ‘Áápió Nahjíhetsí’ némeítsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye múnaa úújeté ‘Pápihchúúwava Nújuwááne’ némeítsihvu. Áámekée Páávoró ‘bohíbohíúvú’ íítécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. ¹⁶ Áánáacáa tsúúca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáá avyéjúúbedívu. Áámedítýúu Páávoróké idyówajcáróóbeke picyóomé íhdyúétsihvúré ítyehméébé tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu Páávoró píuvájucóo teene Róómari íjcyame imúnaa jodíómú píhcyáávejááne túkevétsojtéke. Aamée píhcyáávémeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáháturóo muurá ñná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o íjtsámeityuró méíhdé múnáaúvúu muhdú ícyahíjcyánéhjitu. Áróóbekée oke Jerotsaréevu iékéévéebeke ácádsíjcaáyómé romáánómú hójtsí pañévu. ¹⁸ Aamée oke idíllóróne imíllera iácádsíjcaáyóné ñná ímityúné o méénutúúbeke oke ditye lííhyánúíyónéllíhye. ¹⁹ Áronáacáa memúnáa tsá ímíllétúne. Áanéllíihyée awáá o néé diityéké páñétúejpíyējuco óoma teene íímíbájchoki. Tsáháa ñná diityé hallúvú o úúballe dííbyere óoma ímíbajchóné o ímíllétúne. ²⁰ Ehdú néénéllíi ámúhake ó píuvá ámúhama o íhjúva ímíñéúvu. Muurá mee íjraéémú méwaajácú mépée metéhmejíjcyané Mepájtyetétsoobe tsááiñe. Aabée muurá tsúúca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íñe ícyooca oo dóhjíutu.

²¹ Ehdúu Páávoró néénéllíi dííbyeke néémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waajácúháámíri díuubállé múúhadívú wájtsine. Keená memúnáa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúballehíjcyáne. ²² Áronáa ihdyu muha méimíllera múúhake u úúballéné muhdú u íjtsámeíñe. Muurá muha méwaajácú pahúllevá múnáa béhjíjto úráávyémeíñetu ímityúné íhjúvahíjcyáne.

²³ Ehdúu íñééne dííbyeke eevémé kéjcoojí dííbye éllevu itsááiñe. Áhdújucóo téjyju ditye tsááne dííbye éllevu mítyame. Áámemáa pajcoójívaré íhjúvahíjcyaaabe Píívyéébé avyéjutu. Aabée diityéké íbúwátsohíjcyá ténejcúvú éhnéhjáa Moitséeúvúma

Píivýéébé ihjyú uubálle múnaa Jetsóodítýú cáátúnuhíjycáné uwááboj téeveri. ²⁴ Ehdúu dibye úwáábohíjycáné ímí tsaatéké pájtyeme cáhcújtsóhi. Áánetúu tsijtye tsá cáhcújtsotúne. ²⁵ Aamée téénetu ipájúvanútsójcatsíñe péémekéréjuco tsiñe dibye nééneé:

—Ímíáánéjucóhjáa muurá Píivýéébé Apííchó méihdé múnáaúvuke ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvuj téeveri nééneé:

²⁶ Aatyé éllevu péene diñe illu diityékej; Muurá uwáábó lléébójúcooromé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ²⁷ Diityé íjtsaméí ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjycatúne. Aame ícyahíjycá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjǰǰi tehdu óhdi íjyácunúmekéjǰǰi ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píivýéébé Apííchó néé méihdé múnáaúvuke. ²⁸ Aane íñe ámúhakyé ó úúballé Píivýéébéé mééma pajtyété méénúné uwááboju téhdure jodíómú íjcyátúrómé wáábyuta íjcyane. Aane llééboímye. ²⁹ Ehdúu Páávoró diityéké nééneé hallútú tsamééréjuco úhbájcatsímyéré pééneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi ícyahíjycá míñeécú pijcyábá tsaaté já íáhdójari. Átsihyíi íjcyaaabe tsaímíyé waatsúcúpétsohíjycá íaahíve múnáake. ³¹ Áámekée úwáábohíjcyaaabe Píivýéébé avyējú Jetsóodítýú íjycáné uwááboju múha ñná néjucóótuúbe. Áyu tehdújuco.

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48